

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**RAFADAN TAYFA ÇİZGİ FİLMİNDEKİ KÜLTÜREL
UNSURLARIN TÜRKÇE ÖĞRETİMİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

**OĞUZHAN YILMAZ
19746011**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Talat AYTAN**

**İSTANBUL
2022**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**RAFADAN TAYFA ÇİZGİ FİLMİNDEKİ
KÜLTÜREL UNSURLARIN TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**OĞUZHAN YILMAZ
19746011
ORCID NO: 0000-0002-4847-4008**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Talat AYTAN**

**İSTANBUL
ARALIK 2022**

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RAFADAN TAYFA ÇİZGİ FİLMİNDEKİ
KÜLTÜREL UNSURLARIN TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ

OĞUZHAN YILMAZ
19746011

Tezin Savunulduğu Tarih: 23.12.2022

Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur

Unvan Ad Soyad

İmza

Tez Danışmanı

: Doç. Dr. Talat AYTAN

Jüri Üyeleri

: Prof. Dr. Ali Fuat ARICI

Doç. Dr. Bekir İNCE

İSTANBUL
ARALIK 2022

ÖZ

RAFADAN TAYFA ÇİZGİ FİLMİNDEKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN TÜRKÇE ÖĞRETİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Oğuzhan Yılmaz

Aralık, 2022

Günümüz çocuklarının en fazla etkileşim kurduğu kitle iletişim aracı televizyondur. Televizyonda kendine yer bulan çizgi filmler ise çocuklar üzerinde büyük bir güce sahiptir. Çizgi filmler sayesinde çocuklara birçok ileti verilmekte ve bu iletilerin başında öncelikli olarak kültürel unsurlar gelmektedir. Geçmişte masallar, hikâyeler ve nesilden nesile aktarılan halk anlatılarıyla çocuklara aktarılan kültürel unsurlar günümüzde artık çizgi filmler ile gerçekleşmektedir. Çocukların verilen iletileri doğru veya yanlış olarak sorgulamadan kabul etmeleri birçok sorunun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Kültürel anlamda ortaya çıkabilecek sorunları önleyebilmek amacıyla bu çalışmada 2014 yılından itibaren TRT Çocuk kanalında yayımlanmaya başlanan, çocuklar tarafından sevilen ve izlenen “Rafadan Tayfa” üzerine bir kültürel çalışma yapılmıştır. Bu çalışma ile otuz üç alt ögeye bakılmıştır. Yemek-içecek, yemek zamanları-sofra adabı, resmî tatiller-çalışma zamanları, boş zaman etkinlikleri, karşılıklı konuşmalarda kullanılacak sözler ve kalıplar, oyunlar, spor, müzik, kişiler, selamlaşma ifade ve davranışları, aile yapıları, politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler, konuk etme, değerler, eğitim, dil ve tarih sevgisi, edebiyat, müzik, sanat, gösteri sanatları, el sanatları geleneği, özel günler ve gelenekler, sözlü anlatımlar ve sözlüm gelenekler, dinî kurallara dayalı davranışlar, doğum ve evlilik gelenekleri, festivalleri danslar, toplumsal uygulamalar, halk bilgisi, moda, yasaklar, alkış ve güzel hareketler ve gösterilen yerler bu öğelerdendir. Çalışmada “Rafadan Tayfa” çizgi filminin ilk kırk bir bölümü izlenmiştir. Araştırma betimsel bir yaklaşımla gerçekleştirilmiş ve veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Toplanan veriler içerik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Hazırlanan İçerik Değerlendirme Formu ile bölümler ikişer defa izlenmiştir ve tespit edilen veriler değerlendirme formuna işlenerek gerekli tablolar, grafikler oluşturulmuştur. Yapılan çalışmanın sonucunda çizgi film içerisinde birçok kültürel unsur, yüksek oranda tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra çizgi film içerisinde kendine hiç yer bulamamış veya düşük oranda yer bulan alt ögeler de tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çizgi film, kültür, televizyon, kültür aktarımı, Rafadan Tayfa

ABSTRACT

INVESTIGATION OF CULTURAL ELEMENTS IN RAFADAN TAYFA CARTOON IN TERMS OF TURKISH LANGUAGE TEACHING

Oğuzhan Yılmaz
December, 2022

Children today interact with television more than any other form of mass media. Cartoon movies on television have a strong influence on children. Cartoons are used to convey a wide range of messages, with cultural elements taking precedence. Cultural elements that were previously transmitted to children through fairy tales, stories, and folk narratives passed down from generation to generation are now transmitted through cartoons. Many problems arise when children accept messages without questioning their veracity. In order to avoid problems in the cultural sense, a cultural study was conducted in this study on the cartoon movie "Rafadan Tayfa," which has been broadcasted on TRT Çocuk channel since 2014 and that children watch and enjoy. Food-beverage, mealtimes-table manners, national holidays-working hours, free time activities, words and phrases in dialogues, games, sports, music, people, greeting expressions and acts, family structures, relations between political and religious groups, hospitality, values, education, love of language and history, literature, arts, performing arts, handicrafts tradition, special occasions and traditions, narrations and oral narrative traditions, behaviors based on religious rules, birth and marriage traditions, festivals, dances, social practices, folklore, fashion, prohibitions, applause and gestures and places shown in the cartoon are among these elements. The first forty-one episodes of the "Rafadan Tayfa" cartoon were watched for the study. The study used a descriptive methodology, and document analysis was used to gather data. The data collected were analyzed using the content analysis method. With the Content Evaluation Form prepared, the sections were watched twice, and the data gathered was entered into the evaluation form, along with the necessary tables and graphics. As a result of the research, many cultural elements in the cartoon were identified at a high rate. Furthermore, sub-elements that did not fit into the cartoon or had a low rate were identified.

Keywords: Cartoon, culture, television, cultural transmission, Rafadan Tayfa

ÖN SÖZ

Kültür, insanlar arasındaki birlikteliği ve ulus bilincini oluşturan en önemli yapı taşlarındandır. Bu birlikteliği oluşturan kültürel unsurlar geçmiş dönemlerden günümüze kadar halk anlatıları ile taşınmışlardır. Halk anlatılarına verilen bu görev artık günümüzde oldukça yer edinen televizyonların ve bundan dolayı çizgi film yapımlarının üstlendiği bir durum hâline gelmiştir. Günümüz çocukları vakitlerinin büyük bir kısmını televizyon karşısında geçirmektedir. En çok izledikleri programlar ise çizgi filmlerdir. Bu bağlamda çocukların gelişim dönemlerine uygun ve kültürel unsurları yansıtan çizgi filmlerin yapımcılar tarafından oluşturulması elzem görülmektedir. Aksi takdirde birçok olumsuz sonuç doğabilmektedir.

Bu minvalde bu araştırma TRT Çocuk kanalında yayınlanan Rafadan Tayfa çizgi filmindeki kültürel unsurları tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada çocuklar tarafından ilgiyle takip edilen Rafadan Tayfa çizgi filmi Okur ve Keskin (2013, 1629)'in belirlemiş oldukları kültürel sınıflamaya göre analiz edilip çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Rafadan Tayfa çizgi filminin kültürel unsurlar aktarımındaki yeri ortaya konmuş ve önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma sürecimde çeşitli zorluklar karşısından her daim yanımda olan, yoluma ışık olan lisans ve lisansüstü eğitim sürecimde ders almaktan onur duyduğum Doç. Dr. Talat Aytan'a teşekkür ederim.

Geçirdiğim sıkıntılı süreçlerin hepsinde her daim yanımda olan ve desteklerini hiç esirgemeyen aileme ayrıca teşekkür ederim. Hayatımın her anında hayallerime ışık olan, yolumu aydınlatan ve omuzumda elini hep hissettiğim annem Huriye Yılmaz'a, desteğini hissettiren babam Ali Yılmaz'a ve hep yanımda olan ağabeyim Veysel Yılmaz'a çok teşekkür ederim.

İstanbul; Aralık, 2022

Oğuzhan Yılmaz

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.1.1. Alt Problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Dil ve Kültür	7
2.2. Kültürün Sınıflandırılması	12
2.3. Çizgi Filme Tarihî Bir Bakış.....	15
2.3.1. Dünyada Çizgi Filmler ve Gelişim Seyri	15
2.3.2. Türkiye’de Çizgi Film.....	18
2.4. Çizgi Film ve Çocuk	21
2.5. Kitle İletişim Araçları ve Televizyon.....	25
2.6. Çocuğun Gelişiminde Televizyonun Yeri ve Etkileri.....	28
2.7. Kültür Aktarımı Olarak Çizgi Film.....	33
2.8. TRT Çocuk ve Rafadan Tayfa	39

2.9. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	40
3. YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırmanın Modeli	47
3.2. Araştırmanın İnceleme Nesnesi	49
3.3. Verilerin Toplanması Analizi.....	51
3.4. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği	51
4. BULGULAR VE YORUM.....	52
4.1. Günlük Yaşam.....	52
4.1.1. Yiyecek ve içecekler	52
4.1.2. Yemek Zamanları ve Sofra Adabı	55
4.1.3. Resmî Tatiller ve Çalışma Zamanları	56
4.1.4. Boş Zaman Etkinlikleri ve Hobileri	57
4.1.5. Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılacak Sözler ve Kalıplar.....	59
4.1.6. Yeme ve İçme Alışkanlıkları	60
4.1.7. Oyunlar.....	61
4.1.8. Spor	62
4.1.9. Müzik	63
4.2. Kişiler Arası İlişkiler.....	64
4.2.1. Kişiler.....	64
4.2.2. Selamlaşma İfade ve Davranışları.....	66
4.2.3. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler.....	67
4.2.4. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler	67
4.2.5. Konuk Etme, İkram ve Hediyeler	67
4.3. Değerler ve Eğitim	68
4.3.1. Değerler.....	68
4.3.2. Eğitim ve Tarih Bilinci/Sevgisi.....	69
4.4. Edebiyat, Sanat ve Müzik	70

4.4.1. Müzik	70
4.4.2. Sanat ve Edebiyat.....	72
4.4.3. Gösteri Sanatları.....	73
4.4.4. El Sanatları Geleneği.....	74
4.5. Gelenekler ve Folklor.....	75
4.5.1. Özel Günler ve Gelenekler.....	75
4.5.2. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler.....	76
4.5.3. Dinî Kurallara Dayalı Davranışlar	77
4.5.4. Doğum, Evlilik Gelenekleri ve Festivaller, Törenler, Kutlamalar.....	78
4.5.5. Danslar	79
4.5.6. Toplumsal Uygulamalar ve Halk Bilgisi.....	80
4.6. Sosyal Yaşam.....	82
4.6.1. Moda	82
4.6.2. Toplumsal ve İnsani Yasaklar.....	84
4.6.3. Alkış ve Güzel Hareketler.....	85
4.7. Coğrafya ve Mekân	87
4.7.1. Yerler (İller veya diğer yerleşim yerleri)	87
5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	89
KAYNAKÇA	98
EKLER.....	105

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Metinlere Yansıyan Kültürel Ögeler ve Alt Ögeler (Okur, Keskin, 2013, 1629)	48
Tablo 2: Rafadan Tayfa Bölüm İsimleri	49
Tablo 3: Yiyecek Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	52
Tablo 4: Geleneksel Yemekler Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	53
Tablo 5: İçecekler Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	54
Tablo 6: Yemek Zamanları Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	55
Tablo 7: Resmî Tatiller – Çalışma Zamanı Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı ..	56
Tablo 8: Dizide Geçen Boş Zaman Etkinlik Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	57
Tablo 9: Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılacak Sözler ve Kalıplar Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	59
Tablo 10: Oyunlar Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	61
Tablo 11: Spor ifadeleri Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	62
Tablo 12: Müzik Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	63
Tablo 13: Selamlaşma İfadeleri Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	66
Tablo 14: Konuk Etme, İkram ve Hediyeler Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	67
Tablo 15: Değerler Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	68
Tablo 16: Eğitim, Dil ve Tarih Sevgisi Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	69
Tablo 17: Müzik aletleri Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	70
Tablo 18: Müzik Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	71
Tablo 19: Sanat Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	72
Tablo 20: Gösteri Sanatları Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	73
Tablo 21: El Sanatları Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	74

Tablo 22: Özel Günler ve Folklor Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	75
Tablo 23: Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	76
Tablo 24: Dinî Kurallara Dayalı Davranışlar / Sözler Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	77
Tablo 25: Gelenekler – Kutlamalar Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı.....	78
Tablo 26: Dans Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	79
Tablo 27: Toplumsal Uygulamalar ve Halk Bilgisi Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	80
Tablo 28: Moda Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	82
Tablo 29: Toplumsal Yasaklar- İnsani Yasaklar ifadeleri Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı.....	84
Tablo 30: Dizide Geçen Alkış ve Güzel Hareketler Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı	85
Tablo 31: Coğrafya ve Mekân Ögelerinin Sıklıklarına Göre.....	87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yiyecek Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	53
Şekil 2: Geleneksel Yemekler Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği.....	54
Şekil 3: Dizide İçecekler Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	55
Şekil 4: Dizide Yemek Zamanları Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği	56
Şekil 5: Resmi Tatiller – Çalışma Zamanı Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği ...	57
Şekil 6: Dizide Geçen Boş Zaman Etkinliklerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği .	58
Şekil 7: Yaşa Göre Hitaplar Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	60
Şekil 8: Oyunlar Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	62
Şekil 9: Spor Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği.....	63
Şekil 10: Dizide Müzik Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	64
Şekil 11: Selamlaşma İfadeleri Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	66
Şekil 12: Dizide Konuk Etme, İkram ve Hediyeler Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	68
Şekil 13: Değerler Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği.....	69
Şekil 14: Dizide Eğitim, Dil ve Tarih Sevgisi Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	70
Şekil 15: Müzik Aletleri Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği.....	71
Şekil 16: Müzik Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği.....	72
Şekil 17: Sanat ve Edebiyat Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	73
Şekil 18: Gösteri Sanatları Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	74
Şekil 19: El Sanatları Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği	75
Şekil 20: Özel Günler ve Folklor Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği.....	76

Şekil 21: Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler Ögelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	77
Şekil 22: Dinî Kurallara Dayalı Davranışlar/ Sözler Ögelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	78
Şekil 23: Gelenekler-Kutlamalar Ögelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği	79
Şekil 24: Dans Ögelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	80
Şekil 25: Toplumsal Uygulamalar ve Halk Bilgisi Ögelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	81
Şekil 26: Dizide Moda Ögelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	83
Şekil 27: Toplumsal Yasaklar- İnsani Yasaklar Ögelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği	85
Şekil 28: Dizide Geçen Alkış ve Güzel Hareketlerin Sıklığına Ait	86
Şekil 29: Coğrafya ve Mekân Ögelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği.....	88

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
Ed.	: Editör
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
S.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TRT	: Türkiye Radyo Televizyonları
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
Vb.	: Ve benzeri

1. GİRİŞ

İletişimin en önemli ve temel yapı taşlarından birisi dildir ve bu bağlamda dil, toplumların kültürel yönlerini öne çıkarmasının yanı sıra uygarlıkların anlatım gücünü, zenginliğini, hayat biçimini gösteren güçlü bir araçtır (Tosuncuoğlu, Köksal, 2020, 45). Kültür ise duyusun, düşünüşün, anlayışın, deneyimlenenin; özetle yaşam tarzının ürünü ve insanın başka insanlarla veya doğayla ilişkilerini düzenleyen ortak bellektir (Aydın, 2020, 4). Bu bağlamda kültür, dili beslemekte dil de kültürü beslemektedir. Dil, kültürün geçmişten günümüze nesiller boyu taşınmasını sağlayan en önemli araçtır.

Dünya üzerinde yüzlerce dilin tarih sahnesine girip daha sonra kaybolduğu görülmektedir ve bunun temel sebebi o toplumların kültürel manada yok olmalarıdır, dil tanımlarına bakıldığında dilin iletişim aracı olduğu, bir anlaşma ve kültür aktarıcısı olduğu noktasında birleşildiği görülmektedir (Demir, Açık, 2011, 53). Kültürleme, yerleşik bir kültüre daha sonradan katılan bireylere kültürel tecrübe ve dinamikleri öğretme sürecidir (Aydın, 2020, 9). Kültüre sonradan katılan bireylere öğretilmeyecek herhangi bir kültürel unsur unutulmayla karşı karşıya kalacaktır. Bu da ulusların maddi ve manevi kültürel öğelerine verilebilecek en önemli zarardır.

Günümüz koşullarında kültür aktarımında en önemli görev televizyonlara bundan dolayı çizgi film sektörüne düşmektedir. Çocukların kendilerine verilen iletileri ayırt etmeden almaları sadece kendileri için olumsuzluk yaratmamakta aynı zamanda bu durum, ulusların gelişimini de olumsuz etkilemektedir. Televizyon karşısında harcanan vakit, çocukların aile ve arkadaşlarıyla birlikte geçirdikleri vakti aşmaktadır, oyun oynama ve yemek yeme davranışları için de bunun paralelinde yorumlar yapmak mümkündür (Demir, 2019, 52). Çocukların günün her saniyesinde televizyon ile baş başa kalması birçok etkiyi de beraberinde getirmektedir. Televizyondaki çizgi film karakterleri, çeşitli davranış ve hareketleriyle çocuklarda olumlu veya olumsuz dürtüleri harekete geçirebilmektedir ve erken çocukluk döneminde hayatın gerçeklerinden yola çıkarak oluşturulan çizgi film karakterlerinin çocukların ahlak gelişimini etkilediği görülmektedir (Yazıcı, Baydar, Adalet Kandır, 2019, 11).

Çizgi film sektörü çocukların sadece ahlak gelişimlerini değil psikolojisini, zihinlerini ve toplumsallaşma süreçlerini de etkilemektedir. Çocukluk dönemi, bireyin içinde yaşadığı toplumun değerlerini, kültürünü öğrendiği dönemdir. Günümüz çocukluk döneminde bu değer aktarımı çizgi filmler vasıtasıyla yapılmaktadır. Televizyonun temelde eğlendirme, haber verme ve eğitme işlevleri bulunmaktadır, bu işlevlerle birlikte televizyonun birçok etkisi bulunmaktadır. Televizyon çocukların sosyal gelişimini, psikolojik durumunu, sağlığını, özgün kimliğini, sözlü iletişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Televizyonun bu olumsuz taraflarının yanında bilinçli ve doğru kullanılmasıyla beraber olumlu yanları da mevcuttur. Televizyon doğru kullanılırsa çocukların eğitim seviyelerinin yükselmesini, kültürel kimliğini öğrenmesini, dış dünyayı tanımasını sağlamaktadır.

Türk kültürünü ve Türkçeyi öğretmek amaç olduğu zaman akla ilk gelen kaynaklar halk edebiyatı metinleridir, çünkü halk edebiyatı metinleri, hem kültürel zenginliği hem de Türkçeyi bugünlere aktarmaktadır (Tekşan, 2010, 599). Günümüzde ise bu görev artık çizgi filmlere düşmektedir. Çizgi filmler bu zenginlikten yararlanır ve böylece toplumsal kültüre mal olmuş tarihî öyküler ve destanlar animasyonun kaynağını (Demir, 2019; 19-21) oluşturur. Bundan dolayı animasyon, içerisinde barındırdığı folklorik altyapı nedeniyle çağdaş bir anlatı olarak işlev görmektedir, kültür unsurlarının kuşaklararası aktarımında büyük bir öneme sahiptir ve günümüzde üretilen animasyonlarda da yoğun bir şekilde kültürel öğelere yer verilmesi, animasyonun kültür aktarımı konusundaki gücünü göstermesi bakımından dikkat çekici bir durumdur (Aslan, 2021, 1071).

Bu bilgiler ışığında televizyon ve çizgi filmler vasıtası ile çocukların toplumsallaşma süreçlerinde doğru bilgiler aktarılacak hem kültürün aktarılması, yaşaması sağlanır hem de çocukların topluma uyumu sağlanarak sağlıklı karakter gelişimi gerçekleşir. Kültürün geçmişten bugüne taşınan unsurlarının gelecek nesillere de taşınabilmesi için kültür aktarımında çizgi filmler ve çocuklar üzerinde özellikle durulması gerekmektedir. Bu bağlamda çizgi film ve kültür alanında yapılan bu çalışmanın problem durumu, alt problemleri, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar ve sınırlılıkları aşağıda yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Kültürlenme sürecinde çocukların modelleri anne-baba ve arkadaşlarıdır. Günümüz çocukları ise çizgi filmler ile kültürlenme sürecine dâhil edilmektedir. Çizgi filmler, çocukların zihinsel ve kültürel gelişimini etkileyen ve görsel- işitsel uyarılar ile bunu gerçekleştiren araçlarındandır. Çizgi filmlerin eğlendirirken öğreten, hayal gücünü geliştiren özelliklere sahip olması çocuklar üzerindeki etkisini artırmaktadır. Çocukların nitelikli çizgi filmler ile karşılaşması oldukça önemlidir.

Nitelikli olarak görülen çizgi filmlerin yanında ekranlarda yayımlanan niteliksiz birçok yerli çizgi film bulunmaktadır. Bu çalışma ailelere, öğretmenlere ve film yapımcılarına çocuklar üzerinde etkisi olan yerli çizgi filmlerden biri olan “Rafadan Tayfa” çizgi filminin içeriği hakkında bilgi sahibi olmaları için hazırlanmıştır. Bundan dolayı 2014 yılının Aralık ayından beri yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminin 41 bölümü incelenerek bu yapımdaki kültürel unsurlar tespit edilmeye çalışılmıştır. “Rafadan Tayfa” çizgi filmi “Türk kültür unsurları barındırıyor mu?” sorusu bu çalışmanın temel problemi olarak görülmektedir.

1.1.1. Alt Problemler

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Alt Problemler:

- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde yiyecek, içecek ve yemek zamanları, sofrada adabı kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde resmî tatillerin ve çalışma zamanları kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde boş zaman etkinlikleri ve hobiler kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde karşılıklı yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılacak sözler, kalıplar ve yeme-içme alışkanlıkları kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde oyun, spor ve müzik kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?

- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde kişi ve selamlaşma ifade, davranışlarıkültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde aile yapıları, ilişkileri, kuşaklar arası ve doğum, evlilik gelenekleri ilişkiler kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde konuk etme, ikram ve hediyeler kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde değerler ve eğitim kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde dil, tarih bilinci ve edebiyat kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde müzik, sanat, gösteri sanatları ve el sanatları kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde özel günler ve gelenekler kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde dinî kurallara dayalı davranışlar ve sözlü anlatımlar, sözlü gelenekler kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde festivaller, törenler ve kutlamalar kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde danslar, moda kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde toplumsal uygulamalar, ritüeller, batıl inançlar kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde halk bilgisi evren ve doğa ile ilgili uygulamalar kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde yasaklar ve alkış, güzel hareketler kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?
- TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde yer (iller veya diğer yerleşim yerleri) kültür unsurlarının temsil düzeyi nedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Günümüzde önemli bir gücü sahip olan medya araçlarından biri televizyondur. Televizyon vasıtası ile çocuklara hitap etmek için kullanılan çizgi filmler ise birer araçtır. Çocukların çizgi filmler ile verilen iletileri doğru-yanlış ayırt etmeden kabul etmeleri milletlerin geleceğini etkilemektedir. Bundan dolayı da bu araştırmanın genel amacı TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve geniş bir izleyici kitlesine sahip olduğu düşünülen “Rafadan Tayfa” çizgi filminde yer alan günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitim, edebiyat-sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam, coğrafya ve mekân gibi kültürel öğelerin tespiti ve bulunan verilerin çocuklara kültürel unsur olarak aktarılıp aktarılmadığının ortaya konması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Dil, bir milletin nesilden nesile kültürel kodlarını aktarmasını sağlayan bir araçtır. Dil millet olma yolunda atılan ilk adımdır. Kültür aktarımı da dil ile gerçekleşmektedir. Dil bu görevini günümüzde çocuklar üzerinde etkisi olan çizgi filmler ile birleştirdiğinde geçmişten günümüze gelen kültürel kodların küçük yaşlarda çocuklara aktarımı kolaylaşmaktadır. Bundan dolayı bu araştırmada TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminde yedi ana başlık altında otuz üç alt öge irdelenmiştir. Millî varlığımızı yaşatma görevi bulunan çocuklara hitap eden çizgi filmlerden biri olan “Rafadan Tayfa” adlı çizgi filmin kültürel unsurlar açısından irdelenmesi ise önem arz etmektedir. Ayrıca bu araştırmanın gerek ailelere gerekse uzmanlara kültürel unsurlar açısından fikir vereceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmanın inceleme nesnesini oluşturan ve TRT Çocuk kanalında 2014 Aralık ayında yayınlanmaya başlayan “Rafadan Tayfa” adlı çizgi filmin çocuklara hitap ettiği kabul edilmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- Aralık 2014 yılında yayımlanmaya başlayan ISF Studios şirketinin hazırlamış olduğu “Rafadan Tayfa” çizgi filminin ilk 41 bölümü ile sınırlandırılmıştır.

- Okur ve Keskin adlı araştırmacıların “kültürel ögeler ve alt ögeler” ölçütleri dikkate alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuş “İçerik Değerlendirme Formu”nda yer alan değerlendirme ölçütleri ile sınırlı tutulmuştur.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil ve Kültür

İnsan toplumsal bir canlı olduğu için iletişim kurmak zorunluluğu duyar; bu iletişimi alıcı, verici ve mesaj unsurlarının yardımıyla birçok araç ile gerçekleştirir ama hiçbiri dilin sınırsız imkânlarını sağlayamaz (Okur, Yamaç, 2013, 1621). Bu yüzdendir ki mağaralara resimler çizilmiş, hayvanlar eğitilmiş ve ateş yakarak dumanla iletişim kurulmak istenmiştir ama denenen hiçbir iletişim aracı yeterli özgürlüğü sağlayamadığı için her toplum kendi dilini oluşturmak zorunda kalmıştır. Bu bağlamda dilin insanlar arasında iletişimi sağladığı, sınırları olmayan, karmaşık bir düzeni olduğu, insanların duygu, düşünce ve isteklerini açıkladığı, toplulukla kültür arasında bağ kuran bir düzen olduğu söylenebilir (Okur, Yamaç, 2013,1621).

Birey ait olduğu toplumun bir parçasıdır. Bir çocuğun doğduğu, büyümeye başladığı ve yaşadığı çevrede öğrendiği dile “ana dili” denir, çocuk bu dili genellikle anne ve babadan öğrenirken zamanla çevreye açılmaya başlamasıyla birlikte geliştirilmeye başlar (Barın, 2004, 19). Her ana dilin doğduğu bağlam değiştiği için dillerinin özellikleri de değişmektedir. Yaşadığı çevre, maruz kaldığı dilin yapısı ve derinliği ana dilini etkilemektedir. Her bilim insanı da ana dilinden etkilendiği için açıklama yapma şekilleri ve bakış açıları değişmektedir. Bundan dolayı da bazı kavramların birçok tanımı bulunmaktadır.

Dil tanımları da bu değişimden etkilenen kavramlardandır. Dil tanımlarına bakıldığında Aksan (2000)’a göre dil “düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öge ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü ve çok gelişmiş bir dizge”dir. Ergin (2013) ise dili “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemi” olarak tanımlamaktadır. Aslında her iki tanıma da bakıldığında dilin insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, sadece seslerden

oluşmayan, birçok unsurun birleşimiyle oluşan bir sistemler bütünü olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

Ünal'a (2014, 15) göre ise "dil, ferдин sosyalleşmesi ve toplumun milletleşmesi sürecini hazırlayan, geliştiren, hızlandıran sosyal bir varlıktır; dil, bir milletin hayat damarıdır, kalbidir, ruhudur". Toplumun maddi ve manevi tüm öğeleri dilden bağımsız değildir. Dil birçok unsurun birleşiminden oluşmaktadır. "Dil, insanların birbirleriyle anlaşabilmeleri için en temel araç olmanın yanında toplulukları bir arada tutan ve yaşayış biçimlerini, gelenek ve görenekleri, inançları, nesilden nesile aktararak milleti birbirine kaynaştıran en güçlü kurumdur" (Barın, 2004, 19). Millet olabilmek için bünyesinde tüm özellikleri barındıran bir araçtır. Bölükbaş ve Keskin (2010, 222)'e göre ise dil "en yalın biçimde insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araç" olarak tanımlanmaktadır. İletişimin gerçekleşmesi için bir ortam gerekmektedir. Her ortamın içinde bir kültürel sistem bulunduğundan dil, kültürden bağımsız düşünülemez. Birbirinden bağımsız düşünülemeyeceği gibi dil, kültürün gelişmesinde ve ilerlemesinde en büyük desteği sağlayan araçtır.

Genel olarak yapılan bu tanımların ışığında ses ve anlam yönünden uzlaşılarak oluşturulan, ses dizgeleriyle sosyalleşen bireylerin birbirleri arasında bağlantı kurduğu, toplulukların inançlarını, geleneklerini ve göreneklerini nesilden nesile aktarımını sağladığı ve kendi kanunları olan bir sistemler bütünü olduğu anlaşılmaktadır. Dil bunların yanı sıra kuşaklar arası kültür aktarımını da sağlayan bir araç konumundadır.

Kültür ve dil arasındaki ilişki düşünüldüğünde dil, en sade haliyle insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araçtır ve iletişimin gerçekleşmesi için bir bağlam gerekmektedir, her bağlamın içinde de bir kültürel sistem bulunduğundan dil kültürden ayrı düşünülmeyeceği gibi herhangi bir kültüre ait değer yargıları ve düşünce yapısı dilin biçimlenmesini ve o dilin diğer dillerden farklı olmasını sağlamaktadır (Okur, Yamaç, 2013, 1621-1623). Her kültürün kendine özgü bir anlatım biçimi vardır, her dil içinde bulunduğu toplumun tarihsel tüm birikimlerinden etkilenmektedir ve dilin sadece göstergeler dizgesi değil aynı zamanda kültür demek olduğu kabul edilirse, dil öğrenimi ve öğretiminde kültür ögesini hiçbir zaman unutmamak gereklidir (Bölükbaş, Keskin, 2010, 225). Çünkü kültürü oluşturan dildir ve dil ile kültür birbirine sıkı sıkıya bağlıdır; dili üstün olmayan ulusların dili de zayıf kalırken bir milletin tarihi, coğrafyası her türlü ortak değeri yüzyılların süzgecinden geçerek dil

hazinesine aktarılmakta ve böylece dil sosyal yapının ve kültürün aynası olmaktadır (Barın, 2004, 19).

Dil öğrenimi yalnızca dilin yapısını öğrenmek için gösterilen tek düzeyli bir çaba değil toplumların değer sistemlerini kavrayabilmek, düşünce yapılarını algılayabilmek, sağlıklı bir iletişim kurabilmek için dilin ait olduğu kültüre özgü özellikleri bilmeyi de gerektirmektedir (Gün, 2015, 122-123). Dil, bir kültür topluluğun var oluşunu mümkün kılan en önemli varlık alanıdır (Develi, 2015, 29). Kültürel özellikleri göz önünde bulundurulmadan öğrenilen dil, sosyal etkileşim açısından yetersiz olacaktır. Bu yetersizlik kendini iş hayatında, eğitim hayatında ve birçok alanda belli edecektir. Bu da beraberinde düzensizliği ve yozlaşmayı getirecektir. Aksine dil öğrenilirken onun doğmuş olduğu ve vücut bulduğu ortam hissedilirse öğrenilen dilin bir ferdi olmanın yolu açılmış olur. Unutulmaması gereken en önemli nokta dilin kültürden bağımsız olmadığı ve dil öğreniminde kültürün de öğretilmesi gerekliliğinin yadsınamaz bir olgu (İşcan, 2017, 438) olduğudur.

Kültür kavramı da henüz çağdaş toplumbilim tarafından tam olarak açıklığa kavuşturulmamış konulardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır ve kültürle ilgilenen herkesi tam olarak tatmin edecek bir şekilde yapılmış bir kültür tanımını bulmanın zor olduğunu söylemek daha doğru olacaktır (Yüksel, 1986, 29). Ayrıca bağlı olduğu milletin dünyaya bakış açısı, kullandığı dilin derinliklerinin farklılığından dolayı aynı dil ortamını paylaşmayan bütün insanların dünyayı yorumlara biçimlerinin farklı olması bu tanımların çeşitliliğini artırmaktadır. Çünkü en ilkel toplumdaki en gelişmişine kadar, bütün toplumların kendilerine has kültürleri bulunur ve toplumların davranışlarında, yaşayışlarında, farklılıklar bulunduğu için kültürler toplumdan topluma farklılık gösterirken bir kültür için önemli olan diğeri için önemsiz olabilir (Okur, Yamaç, 2013,1621-1622).

Bu düşünce ışığında birçok kültür tanımının var olduğu söylenebilir. Kültür kavramının kökeniyle alakalı yapılan araştırmalara bakıldığında Latince “colore” kökünden gelen “cultura” sözcüğünden Türkçeye girdiği belirtilmektedir (Üzer, 2019, 13). Latincedeki ‘cultura’ ya da ‘colere’ ediminden kaynaklanmaktadır ve klasik Latince bu edim, ‘bakmak’ ya da ‘yetiştirmek’ anlamına gelmenin yanı sıra tarımsal manada sürmek, ekip biçmek ve mahsul yetiştirmek şeklinde kullanılmaktadır (Uygur, Baykan, 2007,32). Kültür sözcüğünün ortaya çıkışına ilişkin yapılan çalışmalara

bakıldığında olgunlaşmamış bir aracın işlenmesi sonucu etkili ve kullanışlı bir duruma getirilmesi şeklinde anlaşılmaktadır.

Kültür kavramını, E. Sapir “atalardan aktarılanmaddi ve manevi değer yekûnu”, C. Wiesler “bir toplumun hayatı yaşama tarzı”, F.A. Wolf “bir millet fertlerinin iştirak hâlinde bulunduğu manevi hayat”, A. Young ise “insanın tabiatı ve kendini idare etme yolu ile bizzat meydana getirdiği eser”, olarak tanımlamıştır (Kafesoğlu, 1989’dan aktaran Üzer 2019, 14-15). Gökalp’e (2013, 30) göre ise kültür (hars) “bir ulusun dinî, ahlaki, hukuki, bedii, lisani, iktisadi ve fen ile ilgili hayatlarının ahenkli bir bütünü” olarak tanımlanmaktadır.

Bölükbaş ve Keskin (2010, 222)’e göre ise Kültür, insan davranışlarının ve bu davranışları etkileyen düşünce şekillerinin, inançlarının, maddi ve manevi bir bütün oluşturmasıdır. Kısaca, kültür bir toplumun yaşama tarzı olarak yorumlanmaktadır. Develi (2015, 23-24)’ye göre ise kültür “bireylerin uzlaşısı içerisinde birbirleriyle iletişim kurmaları sonucunda ortaya çıkan durumlar” olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca Develi (2015, 20)’ye göre insan topluluklarının diğer canlılardan farkı uzlaşısı içerisinde ürettiği kültür unsurudur. Bu unsur genetik kodlamalara dayanan davranış şekilleri olmasının yanı sıra bilginin geçmişten günümüze aktarımına dayanan birikimler olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlara bakıldığında kültür; insanların düşünce ve inançlarını etkileyen, insanların uzlaşarak etkileşim kurduğu ve oluşan bu genetik kodlamaların nesilden nesile aktarılarak günümüze kadar gelen maddi ve manevi unsurların tümü olarak nitelendirilebilir.

Ünsal’a göre kültür keşfedilen veya icat edilen bir unsur değildir, topluluk içerisinde yer alan bireylerin davranışlarından meydana gelmiştir ve bu davranışları geçmişte oluşmuş fosiller olarak açıklamaktadır (Ünsal, 2020, 25). Öner (1985, 84)’e göre ise kültür, insanın var olanları tanıyabilmek için sarf ettiği gayret sonucu elde ettiği bilgilerdir ve bu bilgilerin farklı biçimlerde farklı amaçlar için dışarıya aktarılması, yani ifade edilmesi kültür unsurlarını meydana getirmektedir.

Bu düşünceler ile kültür, bireylerin birbiriyle ilişki kurması ve uzlaşmaya varmasıyla oluşan, davranış ve yaşam biçimlerini etkileyen, bireylerin toplumsal huzuru sağlamak için oluşturduğu maddi ve manevi unsurların aktarımını sağlayan ahenkler bütünü olarak görülmektedir. Yapılan tüm tanımlara bakıldığında kültürün bir aktarım aracı olarak milleti millet yapan maddi ve manevi tüm unsurları nesilden nesile aktarmada

önemli bir role sahip olduğu görülmektedir. Yapılan bu kültür aktarımı sadece ana dili Türkçe olan çocuklar için geçerli değil yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireyler için de önemli görülmektedir. Çünkü Kramsch'a (1993) göre yabancı dil öğrenen bireylerin hedef dilin kültür unsurlarını da öğrenmesi gerekmektedir.

Dünya genelinde dil öğretimine bakıldığında çok eskilere dayandığı görülmektedir ve Türkçe, dünyada en çok konuşulan diller arasında yerini alırken ülkelerarası ilişkiler, teknolojik gelişmeler, devlet politikaları Türkçenin daha fazla insan tarafından konuşulmasını sağlamaktadır (Gün, 2015,123). Türkçeye olan bu ilgiden dolayı dil öğretimine dikkat edilmesi gerekmektedir. Dil öğrenmek yalnızca dil bilgisi kurallarını öğrenmekle gerçekleşmeyeceği gibi yabancı bir dili öğrenmenin en iyi yolu kültür aktarımı ile gerçekleşir ve bir dili öğrenmek için de dili konuşan topluluğun her şeyini bilmek gerekir: tarihini, coğrafyasını, değerlerini, yemeklerini, vs. (Okur, Keskin, 2013, 1638). Dili öğrenen bireyler, dilin oluşumundaki etkili olan kültürel ortam hakkında bilgi sahibi olmadan dil konusunda uzmanlaşamazlar ve gramer, hedef dilin öğrenilmesinde tek başına yeterli olmadığından her durumda başarılı olabilmek için kültürel öğelerin öğrenilmesi zorunluluk (Miladinoviç, 2013) olarak görülmektedir.

Dil programlarının çoğunda kültür, dil ve edebiyat birlikte üç önemli unsur olarak yer almasına rağmen öğretim kaynaklarındaki etkinliklerin birbiriyle çelişiyor olması ve öğretmenlerin kültür öğretimiyle ilgili bilgi eksikliğinin olması sebebiyle kültür bu unsurların en zayıf halkası olarak görülmektedir (İşcan, 2017, 439). Kültür unsurlarının aktarımı yapılmadığı zamanlarda iletişimde birtakım sorunlar yaşanmaktadır, örneğin; öpüşme Türk kültüründe dostluğu, yakınlığı ve samimiyeti ifade eder ama Kore'de aynı cinsten iki kişinin birbirini yanağından öpmesi hoş karşılanmamaktadır (Bölükbaş, Keskin, 2010, 228). Hedef kültürü öğrenmeden dili öğrenen birey, gülünç duruma düşebilmektedir ve düştüğü durum nedeniyle dile olan ilgisini kaybedebilmektedir. İletişimde yer alan her sözcüğün ardında bir kabuller dünyası yer almaktadır ve yaşantılardan kopuk olarak dil öğretilmeye kalkılırsa o zaman ne dil ne de kültür tam manasıyla öğretilir (Barın, 2004, 25). Bu yüzden kültür öğretimi yapılırken de göz ardı edilmemesi gereken hususlardan biri ise kültürel unsurların dil ile birlikte öğretiminin gerçekleştirilmesidir. Türkçeyi öğretirken amaçlanan sadece birtakım kelimeler veya gramer öğretmek değildir; bireye o dilin kültürünü yeterli seviyede kazandırmak ve o dili sevdirmekte amaçlanmaktadır (Barın,

2003,312-313). Burada dikkate değer olan ise yabancıların Türkçeye verdiği değer artmaktadır ve artan bu ilgiyle beraber yabancılara hangi kültürel öğelerin nasıl aktarılacağı konusunda araştırmalar yapılmaktadır. Yabancılara dil olarak Türkçe öğretiminde bu kadar özen gösterilirken ana dili Türkçe olan çocuklara da aynı özenin gösterilmesi gerekmektedir.

Dil, millet olmanın öncelikli gereğidir. Kültür aktarımı da dil ile gerçekleşirken insanlığın bütün maddi ve manevi kazanımları dilin sunduğu imkânlar sayesinde geleceğe taşınabilmektedir (Aytan, 2011, 1). Bundan dolayı ana dili öğretimi dikkate değer bir konudur. Çünkü millî kültür, bir topluluğu oluşturan insanların çoğunun katılımıyla oluşan bir unsurdur ve bir topluluğun yarattığı toplumsal hâsıla içinde yer alan ilişkilerin ortaya koyduğu yapının, mevcut farklılıkları dışlamayan, onları da içerecek bir bütünlüğün ifade ediliş biçimidir (Özen, 2014, 62). Millî kültür, halkın geleneklerinden, örflerinden yazılı ve sözlü edebiyat eserlerinden, lisanından, dininden, musikisinden, estetik duygusu ve ahlakından ibarettir (Gökalp, 2013, 82). Millî kültür öğelerine ana dili öğretiminde uzmanların, akademisyenlerin, öğretmenlerin gerekli önemi vermesi ve dikkat etmesi gerekmektedir. Çünkü dil ne kadar ailede başlarsa başlasın çevreyle etkileşime girdikten sonra kendini geliştirmektedir. Bu gelişim esnasında yaşanacak herhangi bir olumsuz durum geçmişte kazanılan değerlerin yerle bir olmasına neden olacaktır. Bu kazanımların kaybedilmemesi adına ana dili öğretiminde gerekli tedbirler alınmalıdır.

2.2. Kültürün Sınıflandırılması

Kültür olgusu toplumdaki bireylerin davranışlarına yön vermektedir ve kültürün insanın toplumsal varlığı nedeniyle doğduğu (Yüksel, 1986, 41-42) görülmektedir. Kültür toplumların yaşama tarzıdır, insanların geçmişten günümüze getirdiği genetik miraslardır ve bu genetik miras sayesinde topluluk hâlinde, uzlaşma içerisinde yaşanabilmektedir. Bu yaşama tarzı ve genetik miras ise birçok yol ile aktarılmaktadır. Tüm milletler için genetik miras aktarımı önemlidir. Ama aktarılan unsurların önem dereceleri farklılık göstermektedir. Bir kültür için yemek aktarımı önemliyken diğer kültür için dans aktarımı daha ön plana çıkabilmektedir. Türk kültürü denilince akla halk danslarımız, edebiyat eserlerimiz, mimari eserlerimiz, gelenek ve göreneklerimiz gelmektedir (Öner 1985, 84). Aktarıma konu olan bu kültürel unsurları maddi kültür ve manevi kültür olarak ikiye ayırmak gerekmektedir.

Maddi kültür, teknik ve fiziki değer ve kıymetleri içine alan, ekonomik faaliyetleri de kapsayan bir süreçtir ve bir toplumda, maddi kültür öğeleri dışında yer alan dil, estetik, eğitim, din, inanç, tutum, geleneksel kurallar ve değerler, toplumsal organizasyon ise manevi kültür ögesi olarak görülmektedir (Yüksel, 1986, 42-43). Birçok araştırmacı ve kurum kültürel unsurları belirlemeye çalışmıştır. Yapılan araştırmalara göre belirlenen kültürel unsurlardan bazıları şunlardır:

Yaralı ve Avcı yaptığı çalışmada popüler kültür unsurları üzerinde durmuş ve televizyonun popüler kültürü yaymakta en önemli araç olduğunu tespit etmiş, çocukların zihinsel süreçlerini etkilediğinden bu çalışmada dokuz başlık altında veri analizi yapmıştır. Bu başlıklar şu şekildedir:

1. Oyun,
2. Özel günler,
3. Günlük yaşam ve etkinlikleri,
4. Giyim,
5. Müzik/ dans,
6. Teknoloji aletleri,
7. Kişisel özellikler,
8. Cinsiyet,
9. Araç-gereç (Yaralı, Avcı, 2017, 454)

Brooks'a göre de dil öğretiminde öğrenciye sunulabilecek kültürel öğelerin bazıları şunlardır:

- “Selamlaşma, ayrılık, arkadaşlar arası konuşmalar,
- İnsanları tanıştırma,
- Karşılıklı iletişimde yaşa, cinsiyete, yakınlık seviyesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar,
- Sorulmaması gereken sorular,
- Gelenekler, oyunlar, müzik, telefon konuşmaları,
- Mektup yazma,
- Birini davet etme, randevu verme, saatler,
- Yemek yeme ve içme alışkanlıkları, Trafik vb.” (1986'dan aktaran İşcan, Yassıtaş, 2018, 54)

Avrupa Ortak Başvuru metnine göre var olan bir dilin konuşulduğu topluluk veya toplulukların bilgisi ve kültürü, dünya bilgisinin bir parçasıdır. Ancak öğrenilen bu bilginin öğrencinin önceki tecrübelerinin dışında olması ve alışılmış fikirlerle çarpıtılabilir olması nedeniyle dil öğrencisine dikkat göstermek gerekmektedir (AOBM/CEF, 2000, 97-98). Bu düşünce ışığında çerçeve metin bu unsurları 7 ana başlık altında örneklendirmektedir. Günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler yaşam

koşulları, vücut dili, değerler, âdet olmuş davranışlar ve sosyal gelenek çerçeve metinde yer alan başlıklardır.

Aslan ve Yılar'ın yapmış oldukları çalışmada ise toplumlara kültürel aktarım yapılırken kullanılan araçların geliştiği ve bu amaçla kullanılan kitle iletişim araçlarının çok çeşitlendiği bundan dolayı da çocukları etkilemenin kolaylaştığı dile getirilmektedir. Bundan dolayı televizyondan etkilenen çocukların hangi kültürel öğelere ulaşabildiği analizinin yapıldığı çalışmada Çobanoğlu'nun son şeklini verdiği ve yirmi beş ana başlıktan oluşan "Türk Halk Bilimi Çalışma Kadrosu" kültürel unsurları şu şekilde gösterilmektedir:

1. "Monografiler,
2. Yerleşim,
3. Barınak-konut,
4. Isınma aydınlanma,
5. Taşıma teknikleri ve taşıtlar,
6. Ekonomi türleri,
7. Halk ekonomisi,
8. Mutfak, kiler ve beslenme,
9. Ölçme-artma-hesaplama birimleri ve zaman-mesafe kavramları
10. Halk sanatları ve zanaatları
11. Giyim-kuşam-süs,
12. Halk bilgisi,
13. Halk inançları-töreler-âdetler-gelenekler-görenekler,
14. Geçiş dönemleri(doğum-çocuk-evlenme-ölüm),
15. Bayramlar(dinsel-yerel-karşılama-uğurlama),
16. Kalıp hareketler-kalıp sözler-sesler,
17. Dernekler-kuruluşlar-dayanışma, yardımlaşma
18. Dinsel-büyüsel içerikli inançlar, işlemler,
19. Halk edebiyatı (destanlar, efsaneler, atasözleri-deyimler vb.),
20. Halk tiyatrosu,
21. Halk müziği ve müzik araçları
22. Çocuk oyunları ve oyuncakları
23. Halk eğlenceleri, sporlar
24. Adlar
25. Uygulamalı halk bilimi" (Çobanoğlu, 2015'ten aktaran Aslan, Yılar, 2019, 650)

Üzer'in yapmış olduğu çalışmada atalarımıza karşı en büyük görevimizin millî değerlerimizi korumak olduğu ve bunu yaşatabilmenin, aktarabilmenin önemine değinilen araştırmada "Küçük Hezarfen" adlı çizgi filmdeki kültürel unsurlar kültür, değer ve kimlik olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir (Üzer, 2019, 62-97-133).

2.3. Çizgi Filme Tarihî Bir Bakış

İnsanlık tarihi boyunca açığa çıkan bilgileri gelecek nesillere aktarmak ve bir gelişim yoluna girebilmek için birçok araç kullanılmıştır. İnsanlık tarihi boyunca birey gördüklerini çizme isteği ve görüntüleme gereği duymuştur ve resmi, çevrelerinde gördüklerini, doğada var olanları kayıt altına alma ve gelecek kuşaklara aktarmanın bir yolu olarak kullanmıştır (Göktepe, 2015, 4). 15. yüzyılda resim sanatının tarihsel gelişimine bakıldığında zaman gerçek ve gerçek dışı anlatım arasında kararsız olduğu ve resim sanatının içerisine psikolojik boyutun girmesi, perspektifin bulunması ve 3. boyutun yakalanmasıyla var olan gerçek dünyanın resmedilmesi hâline geldiği, sinemanın ve fotoğrafın keşfiyle beraber de hareketin yakalandığı (Malatlayıoğlu, 2014, 3) görülmektedir.

Perspektifin bulunmasıyla ve 3.boyutun keşfedilmesiyle beraber animasyon filmlerinin temeli atılmış bulunmaktadır. Çizgi film tarihine bakıldığında kökeninin Çin'deki eski gölge oyunlarına ve büyülü fenerin 18.yüzyılda gelişmesine kadar vardığı görülmektedir. Çizgi filmin gelişim süreci teknolojinin ilerleme katetmesiyle birlikte işitsel ve görsel medyanın gelişimiyle paralellik göstermektedir, bu gelişimle birlikte günümüzde hem ekonomik hem de toplumsal olarak büyük bir güç hâline gelmiştir. (İmik, 2014, 15). Özellikle çocuklar üzerinde büyük bir etkisi olan çizgi filmlerin ilk dönem animasyonlarına bakıldığında masallarla bağlantılı olması içeriğinde kültürel unsurları barındırdığını göstermektedir. Çizgi filmlerin televizyon vasıtasıyla büyük kitlelere hitap etmesi, kültür aktarımı olarak kullanılmasında önemli bir role sahiptir. Kültür unsurlarını aktarım konusunda kitlesel erişime imkân veren böyle bir türün, gerek çocuklara gerekse yetişkinlere hitap etmesi bütünlükçü yaklaşıma uygun düşmektedir. (Aslan, 2021, 1064). Bundan dolayı kültür aktarımında büyük bir güce sahip olan çizgi film türünü daha iyi anlayabilmek için dünyadaki ve Türkiye'deki tarihî serüvenine bakılması gerekmektedir.

2.3.1. Dünyada Çizgi Filmler ve Gelişim Seyri

Animasyonun tarihine bakıldığında resim sanatıyla beraber ortaya çıksa da izleyiciye ulaşması teknolojinin gelişmeye başlamasıyla beraber yüz yılın üzerinde bir tarih olduğu görülür ve kameranın bulunmasından birlikte çizgi filmler ortaya çıkmaya başlar (Malatlayıoğlu, 2014, 5). Çizgi filmin gelişiminin hızlandığı ve birçok aletin yapıldığı bu süreçte birden fazla aracın keşfedilmesi çizgi filmlerin ilk dönemine dair

bilgi kirliliğine yol açmaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında bilinen manada görüntüyü ilk çizenin Hollandalı bilgin Pcher Muschenbock olduğu varsayılır ve 1736 yılında yel değirmeninin çalışmasını tasvir eden bir slaytlar dizisi çizmesiyle 1881’de de Beale ve Hughes, Cnoretoscope adlı araçları ile canlandırma sineması zincirine bir halka eklenmesini sağlamıştır (Çelenk, 1995, 8).

Bunun yanı sıra animasyon tarihine bakıldığında en eski çizgi film aletinin Çin’ de yapılan bir aygıt olduğu bilinmektedir ve Zeotrop 19. yüzyılda geliştirilmeye başlanmış, kenarlarında delikler bulunan bir silindir içerisine yerleştirilmiş şeridin üzerine çizilmiş 16 görüntüden oluşan bir çizgi film aygıtıdır, Zeotrop geliştirilmeden önce görüntüyü aktarabilmek için başka aygıtlar üzerinde de çalışılmıştır (Çolak, 2019, 28-29). “Zoetrope” ve “Mutoskop” isimleriyle Pierre DEVINGNES ve Herman CASLER tarafından daha da geliştirilen bu oyuncanın, silindir çapının büyütülmesine yönelik çalışmalar yapılmış ve bu sayede çizgi filmin uzunluğu artırılmaya çalışılmıştır, bu çalışmalar silindirin daha kolay ve sabit bir hızda döndürülmesini sağlamayı amaçlayan bir çevirme kolunun eklenmesine kadar devam etmiştir (İmrik, 2014, 15). Dönemin en bilindik diğer aletlerinden biri de “Thaumatrope”dir ve bu aletin her iki yüzüne de çizimler yapılırken alet kenarlarında bulunan ipler ile döndürüldükçe resimlere devinim kazandırılır (Çolak, 2019, 28-29) duruma getirilmiştir. Hareketliliği sağlayan bu icatlarla beraber animasyonun temelleri atılmaya başlanmıştır.

1882 yılında Fransız Emile Reynaud, Cnoretoscope adlı cihazını geliştirerek perforeli ve saydam resim şeritleri, dia kutusu ve aynalı projeksiyon ekleyip boyutlarını büyütürken Grevin müzesinde ünlü Optik Tiyatro’sunu kurarken gerçekleştirdiği çalışmalarla film üzerine el çizim tekniği ile 10-15 dakikalık canlı filmler yapmış ve bu vasıta ile sinemanın ortaya çıkmasından önce ilk canlandırma filmlerini gerçekleştirmiştir (Çelenk, 1995, 8). Emile Reynaud’un yarattığı “Praxinacope” ise göz delikleri yerine silindirin ortasına bir sıra ayna konulur ve araç döndüğünde, aynalara bakan seyirci hareket eden resimleri görür bundan dolayı Reynaud buluşunu bir çeşit projektör ile birleştirerek 1882’de Paris’te dünyanın ilk sinema salonunu açmış olarak tarihe geçmektedir (Şahin, 1995, 18).

Dünyada ilk çizgi film denemelerini 1908’de Emile Cohl yapmıştır, bir yıl sonra Amerikalı Windsor Mackey “Eğitilmiş Dinazor Getir” adlı filmiyle onu izlemiştir ve seyircilere çizgi filmi, sinemanın bir parçası olarak benimsetmiştir (Şahin, 1995, 19).

1913-1917 yıllarında yeni sanatçılar, yeni filmler ortaya çıkmıştır ve bu filmler Amerika Ben Harrison ve M. Gould'un "Krazy Kat" filmi, Avustralya kökenli Pat Sullivan'ın "Felix the cat (kedi felix)" filmi, Mac Flecher'in "kokot he clown" (Palyaço koko) filmleridir (Şahin, 1995, 19).

Yaşanan bu gelişmeler, çizgi film sanatının daha da ileriye taşınmasına imkân tanıyarak bu alanda yapılan çalışmaların artmasına zemin hazırlamıştır ve bu alanda başarılı çalışmalar yapanlardan biri de Walt DİSNEY'dir (İmİK, 2014, 17). Walt Disney 1923'te stüdyosunu kurmuştur ve birçok filme imza atmıştır, bu filmlerin en önemlisi olan Miki Fare'den başka Donald Duck, Dagobert Amca, Tavşan Oswald, Pinokyo gibi ölümsüz kahramanlar yaratmıştır (Çelenk, 1995, 11).

Çizgi film sektörünün gelişmesinde önemli bir yere sahip olan Walt Disney'in başarılı çalışmalarının ardından birçok çizgi film yapım şirketi kurulmuş ve günümüze kadar önemli sayıda çizgi film örneği verilmiştir, özellikle "Warner Bros Cartoon" ve "Hanna Barbera Company" bu alanda önemli ve çok sayıda çalışmaya imza atmıştır (İmİK, 2014, 16-17). Bu stüdyoların dışında Disney stüdyosu ile eş zamanlı var olan diğer ünlü stüdyolardan bazıları; Terrytoons, Walter Lantz, Warner Brothers (WB), Metro-Goldwyn-Moyer (MGM), United Ptouctions America (UPA) gibi stüdyolardır (Aslan, 2021, 1065).

Disney Stüdyosunun önemi çizgi filmi kültür unsurlarının aktarımı konusunda belirli bir yere taşıyarak izlenebilirliğini artırarak popüler bir tür hâline getirmiş olmasıdır ve Disney Stüdyosu'nun kültür unsurlarının aktarımı açısından önemli kılan ise kimi zaman folklor unsurlarından yararlanmaları ve kimi zaman ise doğrudan folklorik anlatılardan yararlanarak filme çekmeleri (Aslan, 2021, 1065) olarak gösterilmektedir. Aslan'a göre bunun en belirgin örneği, Grimm Kardeşler tarafından derlenen Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalıdır (Aslan, 2021, 1065).

Bu anlayışla günümüz çizgi filmlerinin de birçok kültürel unsuru barındırdığı ve bu unsurları yaydığı görülmektedir. Örneğin Japonya tarafından üretilen animeler, kendi kültürünün önemli kültür unsurlarından biri olan mitlerinden yararlanarak ve bunları anime yapımlarına ekleyerek ekleyerek yeni bir tür oluşturmaktan dolayı kültür aktarımı açısından büyük önem taşır (Aslan, 2021, 1066-1067). Kendi kültürünü sadece ülkesindeki ana dili Japonca olan çocuklara değil tüm dünyaya sunarak nesilden nesile aktarılmasını sağlarken aynı zamanda ekonomik açıdan bu olaydan

kazanç elde etmektedir. Bu da gösteriyor ki büyük bir gücü elinde tutan animasyon sanatı, popüler kültürün en güçlü ekonomik ve toplumsal araçlarından biri durumundadır (İmik, 2014,17).

2.3.2. Türkiye’de Çizgi Film

Türkiye’de ise animasyonun ilk denemeleri, dünya animasyon çalışmalarından yaklaşık 50 yıl sonra gerçekleşmiştir ve Türkiye’deki ilk dönem animasyon çalışmaları, içerisinde Nasrettin Hoca gibi birçok kültürel unsuru barındırmasına karşın yeterince ilgi uyandırmamıştır (Aslan, 2021, 1068). Türkiye’deki animasyon sanatının kökenini Karagöz-Hacivat’a, yani gölge oyununa bağlamak mümkündür ve gölge oyunu ile animasyon tekniği karşılaştırılacak olursa ikisinde de model hazırlandığı ve bu modele hareket kazandırıldığı (Abalı, 2012, 106) görülmektedir. Temelleri dünyadaki gelişmelerden daha eski tarihlerde atılmış olmasına rağmen Türk çizgi film sektörü dünyadaki gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Türkiye’de çizgi film sanatı, reklâm sektörüyle başlamıştır, 1930’larda yabancı örneklerini gördükleri canlandırma sinemasına merak duyan çizerler kâğıt, üzerinde yarattıklarını canlandırmaya çalışmıştır, ilk deneme ise Cemal Nadir Güler’in “Amcabey” kahramanını çizgi filme dönüştürmesidir (Şahin, 2004, 84).

Yıllara göre Türkiye’deki çizgi film seyrine bakıldığında 1940 yıllarında reklam filmlerinin çizgi filmler üzerindeki etkisi devam etmektedir ve 1940’lı yıllarda sinemalarda gösterim öncesi reklam filmlerinin çekilmeye başlanmasıyla çizgi film yapımları talep edilmeye başlanmış, talepler sonucu İstanbul Reklâm Ajansı karikatür sanatçıları bünyesinde toplayarak animasyon çalışmalarını başlatmış, ayrıca sanatçılar yurt dışına gönderilmiştir (Abalı, 2012, 106). Sanatçılar daha iyi işler çıkarabilmek, işin sırrını çözmek, hareketli resim filmleri yapmak için yurt dışında eğitim almışlardır.

1950’lerde ise Türkiye’de profesyonel manada çekilen ilk film “Evvel Zaman İçinde (Nasreddin Hoca, Keloğlan ve Gülderen Sultan)” isimli çizgi film çekilmiştir ve bu film yıllarca “Türk Canlandırma Tarihi”nin başlangıç noktası olarak gösterilmiştir, ancak Amerika Birleşik Devletleri’nde kaybolmuştur (Kaba, 2002, 2). Tüm bu olumsuzluklara rağmen yılmayan sanatçılar, çizgi film sektörünü geliştirmek için ellerinden geleni yapmışlardır ve bu sanatçılara dönemin getirdiği teknik yetersizlikler ile birebir olarak animasyon eğitimi almamaların rağmen Tekin Aral, Derviş Pasin,

Ateş Benice, Orhan Büyükdoğan, Tan Oral, Erim Gözen, Ali Murat Erkokmaz, Tonguç Yaşar, Oğuz Aral, Vedat Ar vs. gibi sanatçılar örnek gösterilebilir (Malatyalıoğlu, 2014, 12).

1960'lı yıllarda TV'nin reklam filmleri yayımlamaya başlamasından sonra animasyon üretiminde yeni bir süreç başlamıştır ve az sayıda bulunan animatörler artan talebi karşılamaya çalışmışlar kısmen başarılı olurken üretilen çizgi filmlerde sinemasal olan estetik kaliteyi göz ardı etmişlerdir (Şahin, 2004, 85). 1970'li yıllardan önce Türkiye'de çekilen animasyonlar, genellikle reklam amacıyla hazırlanırken bu durum, animasyonun bir tür olarak gelişimini engellediği gibi folklorik bir altyapıya sahip olarak izleyici ile buluşmasını da geciktirir ama 1970'li yıllar Türk animasyonlarının gelişme gösterdiği, çeşitli folklorik öğelerin kullanılmaya başlandığı yıllar (Aslan, 2021, 1068) olarak karşımıza çıkmaktadır. Dede Korkut Hikâyeleri'nden alınarak çizgi filme aktarılan 50 dakikalık "Boğaç Han" Türkiye'nin ilk uzun metrajlı filmidir ve bu film Pasin-Benice Stüdyosu'nda Derviş Pasin tarafından 1988 yılında (Abalı, 2012, 108) yapılmıştır. Türkiye'de çizgi film sektörü en başından beri folklorik unsurlarla iç içe ilerlemiştir. Kültürel unsurları seyirciye iletmede sinemanın, çizgi filmlerin önemi ilk yıllardan kendini belli etmekte ve göstermektedir. Çizgi film sektöründe kültürel unsurları aktarımın konusunda 1990'lı yıllarda Kültür Bakanlığı tarafından konuya ilgi gösterilmiş ve Türk kültürünü tanıtmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır (Şahin, 2004, 86).

1988 yılında açılan Anadolu Üniversitesinden sonra 2005 yılında Maltepe Üniversitesinde ve 2006 yılında Kütahya Üniversitesinde "Çizgi Film Animasyon" bölümleri açılmıştır (Abalı, 2012, 110). Daha önceki yıllarda da çalışmalar yapılmış ama herhangi bir kurum bünyesinde bölüm açılmamıştır. 1984 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesinde Güzel Sanatlar Fakültesinde animasyon dersleri verilmeye başlanmış ve 1988 ve 1989 yıllarında ilk film semineri Anadolu Uluslararası Çizgi Film Festivalinde gerçekleştirilmiştir (Abalı, 2012, 108). Ama yapılan hiçbir çalışma belli bir kuruma bağlı animasyon bölümünün açılmasını sağlayamamıştır.

TRT Çocuk kanalı 2008 yılında yayın hayatına başlamıştır, kanalın yayın hayatına başlamasıyla birlikte problemsiz olarak ürettikleri yapımları yayımlayabilecek bir kanal varlığının olması birçok animasyon şirketinin kurulmasını hızlandırmıştır ve yapılan animasyonlarda kültür konusuna yer verilmesi Türk kültür unsurlarının popülerleşmesini sağlamıştır (Aslan, 2021, 1069). TRT Çocuk kanalının açılmasıyla

birçok mezun iş imkânı bulurken yerli çizgi film oranında büyük bir artış söz konusu olmuştur (Malatyahoğlu, 2014, 15-16).

Bu gelişmelerden sonra 2009 yılında Türkiye'nin ilk üç boyutlu çizgi film serisi “Keloğlan”, Animax Animasyon Stüdyoları tarafından yapılarak TRT Çocuk kanalında yayımlanmış ve iki sezon yayın hayatına devam etmiştir (Abalı, 109). Keloğlan animasyon dizisi her ne kadar eksiklikler barındırsa da uzun metrajlı olması ve geniş bir izleyici kitlesine sahip olması gibi sebeplerle kültür aktarımı açısından önemli bir işleve sahiptir (Aslan, 2021, 1069). Bu gelişmeyle birlikte TRT Çocuk kanalında yerli birçok animasyon filmi yayımlanmıştır. Bunlara Küçük Hezarfen, Pepee, Tel Ali, Leylek Kardeş, Harika İşler Takımı, Rüyanın Günlüğü, Köstebekgiller, Tilki, Cille, Nane ile Limon ve Dede Korkut Hikâyeleri gibi çizgi filmler örnek verilebilir (Göktepe, 2015, 75). TRT Çocuk kanalında yayımlanan bir dizi olan Rafadan Tayfa da bu yerli çizgi filmlerdendir ve içerisinde birçok kültür unsurunu barındırmasından dolayı kendisine önemli bir görev düşmektedir (Aslan, 2021, 1070). Çizgi film sektörüne ise günümüzde yatırımlar büyük oranda artmıştır ve 2017 yılı itibariyle animasyon yapımlarında kendini geliştirmiş üç şehirde İstanbul, Eskişehir ve Ankara'da yaklaşık 15 çizgi film stüdyosu bulunmaktadır (Çolak, 2019, 52). Göktepe (2015, 74)'ye göre yerli yapım çizgi filmlerin önünün açılmasını sağlayan en önemli etken ise 2011'de radyo ve televizyonların kuruluş ve yayın hizmetleri hakkında çıkarılan kanundur, yayımlanan resmî kanuna göre;

“Genel ve tematik içerikli yayın yapan televizyon kuruluşlarının, çocuk yayınlarında çizgi filmlere yer vermeleri hâlinde, çizgi filmlerin en az yüzde yirmisinin, diğer çocuk programlarının en az yüzde kırkının Türkçe dilinde üretilmiş yapım olması ve Türk kültürünü yansıtması zorunludur. Çocuk yayınlarının yayınlanma saatleri ve sürelerine yönelik istatistiksel veriler ile üretim yerine ilişkin bilgiler aylık dökümler hâlinde Üst Kurula bildirilir (Tbmm, 2011).”

Devlet kurumlarının ve üniversitelerin çizgi film sektörüne el atmasıyla ve devletin bu konuda teşvik vermesiyle birlikte birçok stüdyo kurulmuş ve yerli çizgi film sayısında artış yaşanmıştır. Bu artış yaşanırken niteliksel olarak da bir olumsuz durumla karşılaşılacak adını yönetmelikler, genelgeler ve kanunlar çıkarılmış ve çizgi film sektörü için sınırlar belirlenmiştir. Bu vasıta ile Türk kültürü geniş kitlelere yayılma imkânı bulmuş ve Türk çizgi film sektörü gelişme eğilimini devam ettirmiştir.

2.4. Çizgi Film ve Çocuk

Çocuk, renk tayfları arasında bizler için sonsuzluk elçisi ve hayatın merkezinde küçük ayaklarıyla yürümeyi göze alabilen büyük bir varlık (Albayrak 2013, 201) olarak tanımlanırken TDK'ye ([05.07.2022]) göre ise “bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak olarak” tanımlanmaktadır. Bu düşünceler ışığında çocuk belirli gelişim evreleri olan, ulusların devamı için bedeninden kat kat büyük görevleri olan bir varlık olarak görülmektedir.

Çizgi film sözcüğünün tanımlarına bakıldığında animasyon kelimesi Latince “animare” sözcüğünden gelmektedir ve Türkçede “hayat vermek” anlamında kullanılmıştır (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 27). Yüce'ye (2009, 32) göre çizgi film “tüm çizgi filmleri de içine alan el ya da bilgisayar ortamında görselleştirme ve temsil metotları ile oluşturulan ürün elde edinimi animasyon (canlandırma)” olarak ifade edilir. TDK'ye ([05.07.2022]) göre ise “bir konuyla ilgili olarak karakterlerin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi” olarak tanımlanırken Malatlayıoğlu (2014, 1)'ya göre “tarihi insanlık tarihiyle neredeyse aynı olan animasyon belirli bir senaryo doğrultusunda, hareketlerin kare kare çeşitli çizim, fotoğraflama ya da dijital ortam teknikleriyle canlandırılması” olarak belirtilmektedir. Çizgi film tanımının kültür tanımı kadar çeşitliliğinin olmaması sınırlarının kültür kavramına göre daha belirgin olmasından kaynaklanmaktadır. Çizgi film, resimlerin art arda getirilmesi ve çizgiler arasında estetik değerlere dikkat edilmesiyle oluşan, çocukların eğlendiği ve bilgilendiği bir tür olmanın yanı sıra kendini birçok platformda sunma imkânı bulan bir sanat dalıdır. Bu sanat dalının kullanımının birçok amacı ve yararı bulunmaktadır.

Güler'e göre canlandırmanın bir dalı olan çizgi filmler sempatik ve dikkat çeken bir araç olarak görülmektedir ve bu açıdan bakıldığında animasyonların kullanılmasında birçok yarar vardır. Animasyonlar soyut kavramların anlaşılmasını, görülmesi mümkün olmayan küçük hareketleri görülebilir hâle getirilmesini, karmaşık bilgilerin aydınlatılmasını ve insan vücudunun içsel işlevlerinin tanıtılmasında kullanılabilir. (Güler, 2013, 208-209).

Çizgi filmlerin genele hitap eden bu faydalarının yanı sıra birçok olumsuz durumu da beraberinde getirdiği bilinmektedir. Bu olumsuz durumdan öncelikle çocukların etkilendiği görülmektedir. Çocukların bu olumsuz durumlarla başa çıkacağı çok fazla

bilişsel yeterliliği olmadığı için bu durumun gelecek nesiller açısından büyük problem hâline gelmektedir. Çocukları bu gibi problemlili durumlarla karşı yetiştiren en önemli araç, oyundur. Çocukluk döneminden bireyselleşmeye kadar öğrenme sürecinde sosyalleşme, bedensel ve zihinsel yetkinliklerini kullanmada oyuna önemli görevler düşmektedir ve oyunun bir kurgusu, öyküsünün olması çocuğun hayal gücünün medya kaynaklı oluşabilecek olumsuzluklara karşı baş edebilmesi açısından (Pembecioğlu, 2013b, 481) geliştirmektedir. İnsanoğlu hayatının büyük bölümünde dili, toplumsal kuralları ve davranışlarını çevrelerindeki yetişkinleri gözlemleyerek iletişim kurarak öğrenir ve aileleri öğrenme ortamlarını bilir ama bugün çocukların öğrenme ortamı çarpıcı ölçüde değişiklik göstermektedir (Anderson, 2013, 78). Geçmişte sosyal etkileşim içerisinde öğrenen bireyler, günümüzde ise bilginin tek bir kaynaktan geldiği ve alıcının bilgileri eleştiri süzgecinden geçirmeden kabul ettiği, bu yolla da aktarımının sağlandığı öğrenme ortamlarına maruz kalmaktadır. Bu da birçok alandaki değişimi getirdiği gibi kültürel anlamdaki değişimi de beraberinde getirmektedir. Bu değişimden de çocuklar daha çok etkilenmektedir ve onu destekleyen çizgi film sektörü bu konuda etkili olmaktadır. Değişimden sadece çocuklar etkilenmemektedir, çizgi filmler başlangıçta sadece çocuklar için düşünülmüşse de daha sonra yetişkinlerin severek izledikleri bir tür hâline gelirken bu durum da önceleri daha basit konuları işleyen çizgi filmlerin sonraları daha karmaşık konuları işlemesine neden olmuştur (Yüce, 2009, 35).

Çizgi filmlerin sanattan ve farklı dallardan yararlanması, fikirlere açık olması, sınırlandırıcı olmaması, çeşitli tekniklerin kullanılabilmesi sebebiyle dinamik bir yapıya sahiptir (Malatyaloğlu, 2014, 2). Günümüzde boş vakitleri değerlendirme amacıyla televizyon izlenmektedir ve çocuklar ile yetişkinlerin televizyon izleme nedenleri değişmektedir; büyük yaş grubundaki insanlar televizyonu eğlenme amacıyla izlemektedir, küçük yaş grubundakiler ise dünyayı tanıyabilmek ve anlamlandırmak için izlemektedir (Öztürk ve Karayağız, 2007, 81). Gördüğünü taklit etmenin ve öğrenmenin en yoğun yaşandığı dönem olan çocuklukta izlenen televizyon çocukların bilişsel, fiziksel ve ruhsal hâllerini etkilemektedir ve dolayısıyla topluma bakışı, değerleri, kültürü ve davranış kalıplarını belirlemektedir. (Yazıcı, 2011, 43). Bu açıdan bakıldığında geçmişten günümüze kadar aktarılan kültürümüzü, değerlerimizi ve kimliğimizi gelecek kuşaklara aktarabilmek için çocuk eğitimi ve teknolojinin gelişimiyle birlikte kültür unsurlarının aktarımının daha kolay

yapılmasını sağlayan çizgi filmler (Üzer, 2019, 146) üzerinde çalışılması gereken konular olarak görülmektedir.

Bu alanda birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmalardan birinde Kanada, İngiltere ve Japonya’da gerçekleştirilen çalışmada Avrupalı her iki yaşındaki bebeğin televizyonu kimseden yardım almadan açabildiği ve üç yaşından itibaren düzenli televizyon izlediği tespit edilmiştir (Yazıcı, 2011,31). Türkiye’de yapılan araştırmaya göre katılan öğrencilerin “televizyon izleme nedenleri” arasında, %38.6 oranı ile “boş vaktimi değerlendirmek, vakit doldurmak” seçeneği en yüksek değere sahip olurken araştırmaya katılan öğrencilerin izlemekten hoşlandığı program türlerine ilişkin bilgilerde de %28.7 oranı ile 1. öncelikli “çizgi filmler”, %20.5 oranı ile 2. öncelikli “yarışma programları” ve %15.6 oranı ile 3. öncelikli “yerli diziler” (RTÜK, 2013, 29) olduğu saptanmıştır. Bu araştırmalardan da çıkarılacağı üzere televizyon artık kitleleri etkileyen bir güç olmaktan çıkıp tüm bireylerin arkadaşı durumuna gelmiştir. Bu oluşan yeni durumla medya vasıtasıyla aktarılan içerikler sorgulanmadan direkt kabul edilmektedir.

Bir aktarım aracı olan medya toplumlara ve bireylere hikâyeler anlatmaktadır, bir anlamda binlerce yıldır sözlü kültürün gereklerini yerine getirmektedir ve medyanın anlattığı hikâyelerin, nesnesinde yine bireyin ve toplumun kendisi bulunmaktadır (Pembecioğlu, 2013b, 475). Küreselleşen dünyada nitelik ve nicelik yönünden değişimler gerçekleşmektedir ve değişimin insan üzerindeki etkisini en çok medya gösterirken en etkili alanlarından biri olan TV de özellikle gelişmekte olan öğrencileri büyük ölçüde etkilemektedir (MEB, 2008, 1). Günümüzde çocuğun öğrenme sürecinde aile haricinde aktif olarak rol oynayan kitle iletişim aracı televizyondur. (Elden, M. Yakın 362). Televizyon çocuğun ahlaki ve psikososyal gelişimini etkilemekte; evrensel ve toplumsal birtakım değerlerin kazanılmasını (Akıncı, 2013, 29) sağlamaktadır. Bunun farkında olan, medya üzerinde baskısı ve gücü bulunan ülkeler, diğer ülkelere kendi kültürel özelliklerini aktarırken medya üzerinden herhangi bir baskısı ve gücü bulunmayan ülkeler asimile olmayla karşı karşıya kalmışlardır. Çocuklar kendilerine iletilen mesajları doğru ya da yanlış olduğunu ayırt etmeden kabul eder ve kendilerine sunulan mesaj sevimli kahramanlar, hoş bir kurgu ve sürükleyici bir anlatımla verilince sorgulamadan kabul etmekte ve yaşamı buna göre şekillenmektedir (Güler, 2013, 214). Bu da bazı toplumların asimile olarak millet olma özelliğini kaybetmelerine neden olmaktadır.

Diğer gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlarda olduğu gibi Türkiye’de de televizyon insanların inanç, duygu, düşünce, bilgi, davranış ve tutumlarını etkilemektedir, sadece insanlar değil tüm kurum ve kuruluşlar etkilenmektedir. Toplumumuzun televizyonun belirleyici ve şekillendirici etkisinden kaçabilmesi zor görülmektedir (MEB, 2008, 1). Buna örnek olarak toplumsal huzuru bozan davranışlar verilebilir. Toplumsal huzuru bozan eylemler medya aracılığıyla paylaşıldığı zaman kurumlar ve kuruluşlar bu algıdan etkilenmekte ve toplumun istediği yönde hareket etmektedir. Bu da medyanın ve televizyonun gücünü gösterir niteliktedir.

Güler (2013, 211)’e göre televizyonun içerisinde kendine yer bulan çizgi filmler ise insan benliğini iki yönde etkilemektedir ve bunlardan biri sunulan konuların içeriği, söz ve davranışlarla iletilen konu, diğeri de bu konunun sunuluş biçimidir. Bu filmler günümüz teknolojisi sayesinde sinema, reklam ve televizyon gibi çoklu ortamlarda kullanılırken birden fazla ortamda kullanılıyor olması birçok işlevselliği de ortaya çıkarmıştır ve bu vasıtasıyla kültür aktarımında birtakım mesajları içerisinde barındırma imkânı (Çolak, 2019, 57) elde etmiştir. Elde edilen bu işlevler şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Öğreticilik
2. Doğruyu Göstermek
3. Eğlendirmek
4. Eğlendirirken Eğitmek
5. Toplumsal Paylaşım (Çolak, 2019, 58-63).

Çizgi filmlerin işlevlerine bakıldığında doğruyu göstermek, eğlendirerek eğitmek amaçlanmıştır. Devletin yayımladığı öğretim programlarına göre eğitimin başlıca gayesi ise yeni yetişen nesillere devletin dayandığı temel kurallar ve fıkirlere uygun davranışlar kazandırmak, gençlere millî kültürü benimsetmek ve onu ileriye götürmek için gerekli bilgi, maharet ve imkânları vermektir (Çelenk, 1995, 91). Her ülke, her kültür, kendi içinden yetişen yeni kuşaklar tarafından farklı bir değerler dizgesine doğru yönelir ve zamanın değerleri, kuşakların seçimleri ile yenilenir, kimi zaman güçlenir, kimi zaman da zayıflar (Pembecioğlu, 2013a, 398). Her animasyon yapımı kendi yapımcısının ideolojik görüşlerini ve üretildiği toplumun değerlerini taşır ve hangi ideolojik görüş için yapıldığı bilinmeyen yapımlar değerlendirilmeye tabi tutulmadan alınıp çocukların taze zihinlerine aktarılır (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 35).

Bu fikirler doğrultusunda günümüzde çocuk kavramı değişmektedir. Gelişen teknolojik altyapı çerçevesinde, çocukların oyun oynamadan, kendini keşfetmeden, çocukluklarını yaşayamadan ve doğayı keşfetmeden, kendi öğrenme hızlarıyla bilgileri kendilerine katamadan büyümeleri gerekmektedir ve 21. yüzyılın çocukları, çabuk karar veren, yerinde duramayan, aceleci, ve her an değişebilecek bir resim çizmektedir (Pembecioğlu, 2013a, 398). Çocuklar, bir biçimde televizyon aracılığıyla, çocukluklarından yoksun bırakılmakta; televizyon vasıtasıyla çaresiz bir biçimde yetişkin konumuna alıştırılmaktadır (MEB, 2008, 14). Çocuğa yüklenen bu görevlerin her biri değerlendirilmeli ve çocuğa çocuk rolünün dışında toplumsal olarak farklı yüklerin verilmemesi gerekmektedir. Bu, çocukların gelişimini etkilediği gibi milletlerin geleceğini de etkilemektedir.

2.5. Kitle İletişim Araçları ve Televizyon

1440 yılında Gutenberg tarafından matbaa icat edildikten sonra sözlü olan kültür birikimi yazıya geçirilmiş ve yazıya geçirilen kültür birikiminin sözde değil kitaplarda toplanmasıyla bilgiler, ülkelerin gelişmesini sağlarken yeni nesillerin gelişmesini de etkilemiştir (Çelenk, 1995, 27). Bu amaçla geçmişten günümüze birçok kitle iletişim aracı gelmiştir. Bunlardan en önemlileri ise kitap, gazete, dergi, radyo, sinema, video, internet ve televizyonun oluşturduğu kitle iletişim araçlarıdır ve etkisi en çok araştırılan kitle iletişim aracı ise televizyondur (Akyüz, 2013, 120).

Günümüzde insanoğlunu etkisi altına alan televizyon kelimesinin kökenine bakıldığında televizyon sözcüğü “uzak” ve “görüntü” anlamına gelen iki sözcükten oluşmaktadır ve gerçek veya kaydedilmiş sahnelerin geçici görünür görüntüsünü elektromanyetik dalgalar hâlinde uzaklara iletme tekniği (MEB, 2011, 3) olarak kullanılmaktadır. Temelde haber verme, eğitme ve eğlendirme işlevlerini içeren, kitlelere değişik türler ve amaçlarla hazırlanmış programlar aracılığıyla sürekli mesajlar ileten televizyon, görüntü ve sesi birlikte veren bir kitle iletişim aracıdır (Büyükbaykal, 2007, 41). Televizyonun gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte sinema izleyicisinin yanında büyük bir televizyon izleyici kitlesi oluşmuştur ve insanlar çeşitli sebeplerle sinemaya gitmek yerine televizyonu izlemeyi tercih etmişlerdir (Can, A, 1995, 12). Teknolojik gelişmelerle birlikte durmadan değişen bu çağda kitle iletişim araçları da bu değişimden etkilenmişlerdir ve bu kitle iletişim araçlarından olan

televizyon, uzun senelerdir zirvedeki konumunu korumuş, bilgiye ulaşma noktasında en çok tercih edilen kitle iletişim aracı olmuştur (Akca, 2019, 36).

Kitle iletişim araçları içerisinde önemli bir yere sahip olan televizyon, nereye gidilirse gidilsin her yaştan ve her kesimden insana hitap etmekte, etkisi altına almaktadır ve eğitme, bilgilendirme, eğlendirme adına önemli bir rol üstlenmektedir (Kırık, 2013, 190). Türkiye nüfusunun yapısı incelendiğinde, nüfusun genç nüfus olduğu, genç nüfusun içinde çocukların yerinin ayrı olduğu ve çocukların diğer yetişkinlere kıyasla kitle iletişim araçlarının etkilerine daha açık olduğu (Çelenk, 1995, 27) görülmektedir. Televizyonun çocuklar üzerindeki davranışsal, düşünsel ve duygusal etkilerinin güçlü olmasıyla birlikte bu dönemdeki çocuklar çok çabuk ve kolay etkilenmekte, karşılaştığı mesajları doğrudan almaktadır (Günaydın, 2011, 7). Bu durum ve televizyonun geniş kitlelere ulaşabilme gücü, çizgi filmin önemini olumlu yönde (Can, A, 1995, 12) etkilemektedir. Çünkü televizyonun çocuklar üzerindeki en büyük etkisini sağlayan programlar çizgi filmlerdir. Çizgi filmler vasıtası ile çocuklar eğlenirken öğrenir, bilgi aktarımının da daha kolay ve kalıcı bir şekilde gerçekleşmesi sağlanır.

Kitle iletişim araçlarından biri olan televizyonun çocuklar ve insanlar üstünde görsel ve işitsel bir materyal olarak birçok olumsuz etkisi olduğu da düşünülmektedir (Akca, 2019, 31). Herkesi farklı biçimlerde ve düzeylerde etkilerken en çok etkilenen grubun ise çocuklar olduğu bilinmektedir ve televizyon, öğrenmeye en açık oldukları dönemde çocuklar, gençler için önemli bir öğretim aracıdır (Dağ, 2005, 5). Bununla birlikte artık televizyon her evde kendisine yer bulmaktadır. Televizyon artık evlerin sadece oturma odalarında değil, fiyatlarının düşmesi birlikte her odaya girmiş bulunmaktadır. Teknolojinin gelişimiyle birlikte televizyon artık günün her anında insanların cebinde kendine yer edinmiş ve izlenilebilir hâle gelmiştir (Kırık, 2013, 190). Bu durum televizyonun kitleleri etkileme gücünün sınırlarını genişletmektedir ve beraberinde toplumsal, kültürel etkileri getirmektedir.

Modern dünyada yaşamı daha anlamlı kılmak için en önemli görev eğitime düşmektedir, bireyler eğitim ve kültür seviyelerinin artmasından dolayı hayatta etkileşim kurdukları her olgu ve olayı daha kolay anlamlandırırken, çocuklar ise nefes almaya başladığı andan itibaren yaşama dair her şeyi öğrenmeye muhtaçtır (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 26). Bu ihtiyacı, çocukların ilgisini çekmesi açısından sağlayabilecek en iyi araç ise televizyonlardır. Çocuklar televizyon ile bir toplumun

sıkıntılarını, özlemlerini, beklentilerini, alışkanlıklarını, önceliklerini, genel beğeni düzeyini ve yaşama bakışını görerek zaman içinde yaşadığı toplumun kültürel norm ve değerlerini öğrenerek sosyal bir varlık hâline gelmektedir (MEB, 2008. 28). Görüldüğü üzere çocuğun okul dışı hayatı, sosyal çevresi ve en etkilisi de kitle iletişim araçları her an onu yönlendirmekte, eğitmektedir (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 26).

Televizyon çok etkin bir toplumsallaştırma ajanıdır ve kültür ürünleri günlük yaşamda bireylerin evlerine, oturma odalarına ve içlerine kadar girmiştir. (Günaydın, 2011, 2). Toplumun değerli bulduğu unsurları çocuklarda değerli bulup davranışlarına yansıtır ve televizyon vasıtası ile çocuklar toplum tarafından davranışa döküldüğünü gördükleri değerleri kabullenme eğilimine (Bacanlı, 2011, 21) girer. Bu da çağdaş toplumun yaygın bir kültürel formu olan popüler kültürü ve kitle kültürünü genelde medya vasıtasıyla, özelde de onun en yaygın şekli olan televizyon vasıtasıyla üretilip topluma yayıldığını (MEB, 2008. 27) göstermektedir.

Teknoloji, olması gereken şeydir ve yaşamı kolaylaştıran bir yerde durmaktadır ve teknoloji vasıtasıyla zamanın ötesine geçilmekte, enerji ve zaman tasarrufu sağlanmakta, kalıcı ve erişilebilir bilgiler üretilebilmektedir (Pembecioğlu, 2013a, 401). Asıl problem teknolojinin varlığı değil elde edilen teknolojik imkânların nasıl, ne ölçüde ve ne amaçla kullanmak gerektiğini bilmemektir ve bu bakış açısıyla televizyon izleme süresi, izlenecek programın niteliği ve çeşidi kişiye, yaşa uygun ayarlanmalıdır (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 36). Teknolojiyi pozitif yönde kullanabilmek insanoğlunun elindedir ve insanoğlunun teknolojiye olan yaklaşımı ortaya çıkan ürünleri etkilemektedir.

Medya-toplum ilişkilerinde televizyonun şahsi bir yerinin olduğu çoğu araştırmacı tarafından kabul edilmektedir ve bir kitle iletişim aracı olarak televizyonun bazı işlevleri arasında hedef kitlelerine bilgi aktarımı yapma, toplumsal hayatın bir parçası olmalarını sağlama, benzer duygu ve düşüncenin paylaşılmasını sağlama, toplumsal değer ve inançların belirgenleşmesini sağlama ve eğitim düzeylerini yükseltme yer almaktadır (MEB, 2008, 21-22).

Bunların yanı sıra televizyon, bireylerin kendilerini tanıyabilmelerine, kişiliklerini geliştirebilmelerine ortam hazırlayan, zaman zaman izleyenlere düşünme ve eleştirme olanağı veren bir araçtır (Öztürk, G. Karayağız, 2007, 81).

Günümüzün modern şartlarına ayak uydurabilmek için yoğun çalışan ailelerin çocukları başkalarının elinde büyümektedir ve akşam eve yorgun gelip evdeki diğer işlerini yetiştirme telaşındaki ebeveynler, çocuklarını elektronik bakıcılarına yani televizyona teslim etmektedir (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 26). Günümüzde ailelerin televizyona ve diğer kitle iletişim araçlarına bakış açıları “bebek bakıcılığı” olarak tanımlanabilir. Ama bu durum beraberinde birçok olumsuzluğu getirmektedir. Çocuk televizyon karşısında birçok iletiye maruz kalmaktadır ve çoğunluklu gelişim seviyelerine uygun olmayan bu iletilerle birlikte kültür unsurları da toplumsal değer ve roller de aktarılmaktadır. (Akıncı, 2013, 27). Bu aktarım sırasındaki hatalı bir yaklaşım, milletin geleceğini etkilemektedir. Bu gibi istenmeyen durumları ortadan kaldırmak için hazırlanan yerli yapımların dikkat etmesi gereken birçok unsur bulunmaktadır. Bunların yanı sıra son zamanlarda teknolojinin gelişmesiyle birlikte kanal sayılarında bir artış yaşanırken birçok çocuk kanalı da açılmaktadır ve bu da beraberinde televizyon kanallarındaki çocuk programlarının içeriklerinin incelenmesi (Günaydın, 2011, 6) gerekliliğini daha da belirgin hâle getirmiştir.

2.6. Çocuğun Gelişiminde Televizyonun Yeri ve Etkileri

Çocuk, dünya çapında var olan tüm ülkelerin geleceği açısından üzerinde durulması gereken varlık olarak görülmektedir. Toplumsal değer yargılarının elde edilmesi, kişiliğin oluşturulması, modellerin benimsenmesi hep çocukluk yıllarında kazanılmaktadır (Kırık, 193, 93). Toplumsallaşma, bireyin içinde bulunduğu veya bulunacağı sosyal hayatın asgari gereklerine hazır hâle gelmesini sağlayan öğrenme süreçlerinin tamamına denir ve televizyon da olumlu ya da olumsuz program içerikleriyle birlikte en yaygın toplumsallaşma aracıdır (Büyükbaykal, 2007, 36-37). Televizyonun ve diğer kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte ilk kültürel deneyimlerin ailede başladığı düşüncesi artık değişen günümüz koşullarında ise geri planda kendine yer bulmaktadır.

Çocukluk yılları, çocukların özdeşim kurabilecekleri bir model arayışı içinde oldukları bir dönemdir (Öztürk, G. Karayağız, 2007, 85). Çocuklar, doğdukları günden itibaren televizyonla tanışma imkânı bulmakta ve evde vakit geçirmenin en birincil aracı olan televizyon ile birlikte çocuklar, yaşamlarının ilk senelerinde bile ailelerinden daha çok televizyonla ilişki kurmaktadır (Kırık, 2013, 196-197). Günümüzde yüzlerce yerli-yabancı, kablolu-kablosuz televizyon kanalı bununla birlikte çizgi film vardır ve

çocuk, evde olduğu her anını televizyon karşısında geçirme bahanesi bulmaktadır (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 36).

Çocukluk dönemi, bireyin içinde yaşadığı toplumun değer yargılarını öğrendiği, o toplumun kültürel yapısına uygun davranışları, alışkanlıkları kazanmaya başladığı dönemdir ve bundan dolayı da bu dönemde çocuk medyası aracılığıyla gerçekleşen değer aktarımı çok etkili (İnan, 2016, 200) olmaktadır. Bireylerin sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olmaları, psikolojik sağlıklarının yerinde olması toplumsal değerlerin olabildiğince sabit olmasına, rol model olarak benimsedikleri kişilerin uyumsal davranış sunmasına bağlıdır ve medyaya bu toplumsal yapının oluşmasında çok önemli görevler düşmektedir (Dağ, 2005, 31). Toplumların geleceği olan çocuklar, günümüzün en yaygın ve etkin kitle iletişim aracı olan televizyondan etkilenmektedir ve televizyondan etkilenme düzeyleri çocukların yaşlarına, gelişimlerine, ailesel ve çevresel faktörlerine, izledikleri programların içeriklerine bağlı olarak farklılıklar göstermektedir (Büyükbaykal, 2007, 32).

Televizyon temelde eğlendirme, eğitime ve haber verme işlevlerini içeren, izleyicilere değişik amaçlar ile hazırlanmış yapımlar aracılığıyla mesajlar ileten (Büyükbaykal, 2007, 33) bir araçtır. Bu araç, çocuk ve genç için gerçek dünyaya açılan bir pencere, kolayca bulamadıkları bilgileri edindikleri bir kaynak görevi de görür (MEB, 2008, 3). Televizyonda farklı teknikler kullanılması ve görsel-işitsel uyarıcılara yer verilmesinden dolayı çocuklar tarafından fazlaca tercih edilmektedir, bu da çocuğun birçok gelişim alanını olumlu etkilemektedir (Üzer, 2019, 46).

Kültürlenme sürecinde çocukların modelleri anne-baba arkadaş ve öğretmenlerin yanı sıra çizgi film kahramanlarıdır ve hatta bazen çizgi film kahramanları diğer modellerden daha çok taklit edilebilmektedir (Yorulmaz, 2013, 438). Çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki bu gücü, eğitim açısından kullanmak ve bilginin çocuğun zihninde kalıcılığını artırmak mümkündür. Bunun yanı sıra eğitimde birçok alanda televizyondan ve çizgi filmlerden yararlanılabilir. Örneğin televizyon okullarda konuşma becerisini geliştirme amacıyla kullanılabilir ve etkinliklerinin bu yönde planlanmasıyla televizyondan dolaylı olarak (Okur, Göçen, 2012, 94) eğitim aracı olarak yararlanılabilir. TV ve video oyunlarının çocukların eğitime katkıda bulunduğu, onları zekâlarını kullanmaya, dünyayı yorumlamaya ve becerilerini geliştirmeye yönelttiği de bir gerçektir (Pembecioğlu, 2013b, 480). Gerek Türkiye’de gerekse dünyada yapılan araştırmalar, televizyonun istisnai durumların dışında

çocukların kişiliğinin oluşmasında ve başarısında önemli olduğunu göstermektedir (MEB, 2008, 1).

Televizyonda yayımlanan birçok programda değer aktarımı yapılmaktadır. Bundan dolayı verilen iletileri eleştiri süzgecinden geçirmeden doğrudan alan çocuklar için çizgi filmlerin ve diğer yapımların değer aktarımındaki yeri ve önemi görülmektedir. (İnan, 2016, 201). Bunun yanı sıra televizyon bilgilendirici, haber iletici, eğlendirici, eğitici yanıyla özellikle okul öncesi dönemde çocukların kelime hazinesini geliştirmesi gibi konularda faydalı olabilmektedir ama bu olumlu durumların yanı sıra televizyonun burada sayılan faydaları, onun kontrolsüz biçimde izlenmesi hâlinde, faydadan çok zarara yol açacağını (Günaydın, 2011, 22) da göstermektedir.

Çocuğun dış dünyayı tanınması ve anlamlandırmasında televizyonun olumlu etkileri vardır ama öncelikli olan televizyonun doğru ve bilinçli bir biçimde kullanılmasıdır (Büyükbaykal, 2007, 32). Ancak günümüzde kitle iletişim araçlarının yararından çok zararına odaklanması ve bu yönde kullanılmasından dolayı yabancılaşma, taklit suçlar, insanlar arası hissizleşme, önyargılar oluşturma ve kalıp yargıları pekiştirme ile önemli olanları önemsizleştirme gibi olumsuz etkiler yarattığı savunulmaktadır (Günaydın, 2011, 2). Özellikle çocukların ebeveynler tarafından denetimsiz bir şekilde televizyon karşısına bırakılmaları (Kırık, 2013, 195) bunun en açık nedenidir. Kontrolsüz bir şekilde bırakılan çocuk ve televizyonun gelişmekte olan çocuk beyni için taşıdığı bu olumsuz durum, çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının kontrol edilmesi gereğini ortaya koymuştur (Büyükbaykal, 2007, 35). Beyinsel fonksiyonlarının zarar görmesinden başka çocuğun aşırı biçimde televizyon izlemesi onu okumaktan, sinema ve tiyatroya gitmekten, hatta arkadaşlarıyla oyun oynamaktan yoksun bırakmaktadır ve bütün bunların sonucunda çocuğun bedensel ve sosyal gelişimi olumsuz etkilenmekte, çocuklar yaşamaktan yoksun bırakılmaktadır (Akyüz, 2013, 121). Kısacası kontrolsüz televizyon izleme davranışı çocuğun sosyal, bilişsel, fiziksel ve psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Öztürk, G. Karayağız, 2007, 81). Kontrolsüz televizyon izleyen çocuk, hazır bulunuşluk düzeyine gelmeden bilgi bombardımanına maruz kalmakta, bu da psikolojisini olumsuz yönde etkilemektedir (Günaydın 2011, 24) ve psikolojik durumu bozulan çocuk, sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olamamaktadır. Bu da beraberinde diğer gelişim alanlarını olumsuz etkileyerek içinden çıkılmaz bir durum hâline gelmesine neden olmaktadır.

Ayrıca televizyon programlarının çoğu, programları izleyen çocuklarda ileriki yaşlarında dikkat eksikliği ortaya çıkarmakta; bilişsel ve davranışsal süreçlerinde olumsuz değişikliklere neden olmakta ve sonuçta olaylara karşı duyarsızlaşma başlamaktadır (MEB, 2008, 28). Televizyon göz sağlığını bozduğu, hareketsizliğe neden olduğu için çocukların bedensel gelişimlerini de olumsuz etkilemektedir (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 27). Televizyon aracılığıyla çocuklara yaş ve gelişim seviyelerinin üzerinde iletiler vermek, deneyimlemedikleri yaşam şekillerini sunmak, ahlaki gelişimlerini olumsuz manada etkilemektedir (Akıncı, 2013, 31).

Televizyon ve çizgi filmler çocuğun izlediği programlardaki kişilerin veya daha yoğun olarak filmlerdeki karakterlerin yerine kendini koymasına nedeniyle özgün kimliği etkilemekte ve böylece çocuk kendi kişisel bilinci, çalışması ya da yetenekleri ile değil tamamen farklı etkilenmelerle büyüyünce "O" (o her neyse) olmak istemektedir (MEB, 2008, 3). Bu durum televizyon mesajlarının etkilerine son derece açık olan çocukların, gerçeklik ile kurguyu ayırt edecek bir yaşta ve donanımda olmadıklarını, gördükleri her şeyi gerçeklik olarak algıladıklarını (Günaydın, 2011, 18) göstermektedir ve gerçekle kurguyu ayırt edememeleri de öz benliklerinin gelişiminde olumsuz etki yaratmaktadır.

Günümüz insanının günlük zaman kullanım oranlarına bakıldığında bunun %53 gibi büyük bir bölümünün edilgen bir “dinleme” ortamında geçtiği görülmektedir ve geçmişin dinleyici kitlesi günümüzün “izler kitlesi”ne dönüşmüş durumdadır (Pembecioğlu, 2013a, 401). Bu da düşünmeyen, yaratıcı fikirler üretmeyen, tekdüze toplumları beraberinde getirmektedir.

Bunun yanı sıra çocuğa yapılacak en büyük kötülüklerden biri de ona ideolojik yaklaşımlar sergilemektir ve bu durum hoş bir kurgu, sevimli kahramanlar ve akıcı bir anlatımla çocuğa verilince bunları düşünce süzgecinden geçirmeden kabul edecek, yaşamını da bu yaklaşımlara göre şekillendirecektir (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 33). Televizyon aracılığıyla millî değerlere ve kültüre uygun olmayan iletilere maruz kalınmaktadır (Akıncı, 2013, 31). Bu gibi istenilmeyen iletilerle başa çıkmak için yerli yapımlara öncelik verilmesi gerekmektedir. Ancak yerli yapımlara öncelik verirken bunu plansız bir şekilde yapmak yerine birçok kurumun ortak bakış açısıyla planlı bir şekilde yapmak gerekmektedir.

Televizyon izleme, öğrenme ortamlarını olumlu yönde etkilese de bireyler arasındaki iletişimi azaltmasından dolayı olumsuz bir rol oynamaktadır (Günaydın, 2011, 18). Sürekli dinler ya da izler konumda kalmak, beynin diğer işlevlerinin yerine getirilmesini engelleyen ya da yavaşlatan bir sorunlar dizisi yaratabilir (Pembecioğlu, 2013a, 401-402). Bu durum da çocukların dili özensiz ve keyfi kullanmasına neden olur, beraberinde iletişim zorluklarını (MEB, 2008, 13) getirir.

Televizyonun kitleleri yönlendirme gücü bir diğer olumsuz etkidir (MEB, 2008, 10). Büyük kitlelere hitap edebilen televizyon, bireylere doğru veya yanlış tüm bilgileri ulaştırabilmektedir. Bu da büyük halk kitlelerine ulaşan bilginin sorgulanmadan kabul edilmesine ve harekete geçilmesine neden olmaktadır. Milletlerin toplumsal olarak harekete geçmesi, çatışmayı ve toplumsal düzenin bozulmasını da beraberinde getirmektedir.

Televizyonun diğer en önemli olumsuz etkisi ise günümüzde şiddet olgusunu günlük yaşamın her alanında bireyin karşısına çıkarmasıdır. Özellikle iş yerlerinde, medyada ve arkadaş ilişkilerinde sıklıkla rastlanılan şiddet, insan yaşamı için önemli bir konudur. (Büyükbaykal 2007, 38-39). Araştırmalar, televizyonun tek başına çocuğu şiddete yöneltmediğini, ancak özendirdiğini, artırdığını göstermiştir ve şiddet ögesinin yer aldığı görüntüler, salt çocuk ya da yetişkin değil tüm yaş gruplarına yönelik programlarda yer almaktadır (MEB, 2008, 6). Televizyon şiddetin beslendiği bir kaynak olmaktan çok onun önlenmesinde etkili olan bir araç konumuna gelmelidir, bunu yapabilmenin kuralı ise problemleri gizlemeyen ama çözümler üreterek izleyiciye aktaran yapımların yaygınlaştırılmasına bağlıdır (Dağ, 2005, 29).

Bu gibi istenmeyen durumların üstesinden gelebilmek için kanun koyucular tarafından ve bu alanda çalışma yapan kurumlar tarafından bazı kanun, yönetmelik ve genelgelerle önlemler alınmıştır. Çocukları kollayan bu kanun, genelge ve yönetmelikler şunlardır:

- Mülga 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun,
- 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun,
- Avrupa Konseyi, Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi,
- Avrupa Birliği, Avrupa Sınır Tanımayan Televizyon Direktifi,
- Avrupa Birliği, Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi,
- Birleşmiş Milletler, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (Günaydın, 2011, 31-64)

Bu konuda sorumluluğu olanlar yalnızca program yapımcıları değildir; fikir adamları, akademisyenler, öğretmenler, aileler, yasa koyucular, sanatçılar ve finans kaynaklarını yöneten şirketler de bu konuda kendini sorumlu (Günaydın, 2011, 28) olarak görmek zorundadır.

Günaydın'a göre televizyonda yayımlanan çocuklara yönelik programların bu olumsuz etkilerini ortadan kaldırabilmek için çocukların yaş seviyelerine uygun, gelişim seviyelerine hitap eden, hayal güçlerini geliştirebilecekleri, değişik kültürleri tanıyabilecekleri, duygusal benliklerini geliştirebilecekleri ve en önemlisi çocukları hafife almayan yapımların üretilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Kısacası, çocukların izledikleri her yapım onların gelişimini etkilemektedir ve bu olumsuz etkileri ortadan kaldırabilmek için çocuklar için oluşturulan yapımların içeriği, niteliği ve sınırlarının belirlenmesi önemli görülmektedir. (Akyüz, 2013, 121). Ayrıca evde ebeynlerin çocuklara sınırsız özgürlük alanı tanımaları ve adeta televizyona “çocuk bakıcılığı” görevinin verilmesi, çocukların hiçbir sınırlandırma olmaksızın programlar izletilmesi ve çocuklara getirilen yasakların izah edilmemesi ailenin sorumluluk alanına girmektedir. (Çarbuğa, 2010, 39). Çocukları televizyondan uzaklaştırabilmek adına ceza vermek probleme çözüm üretmek değildir (Temizyürek, Ü. Acar, 2014, 37). Ayrıca televizyonu yaşamımızdan tümüyle çıkartmak mümkün değildir, televizyonun zararı ve yararından çok nasıl sağlıklı bir şekilde kullanılacağına öğrenilmesinin amaçlanması gerekmektedir (Günaydın, 2011, 16). Bu amaçla televizyonun toplumun yararına olan yapımlara yer vermesi ve eğitici içerikli yapımlardan yararlanarak işlevselliğini koruyabilmesi gerekmektedir (Büyükbaykal, 2007, 43).

2.7. Kültür Aktarımı Olarak Çizgi Film

Kültürleme, toplumların kendisini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma, toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu denetim altında tutarak, kültürel birlik ve beraberliği sağlama, bu yolla da toplumsal barış ve huzuru sağlama sürecidir (Güvenç, 2004, 85). Ayrıca kültür bir topluma millî karakterlerini verme noktasında çok önemli bir yerde görülmektedir ve bir toplumun diğer toplumlardan farklı olan yaşam özelliklerini de temsil ederken bütün kitleleri yani en alt tabakasından en yukarisına kadar etkilemekte oldukça hareketlidir (Ünsal, 2020, 25). Kültür, toplumları etkilerken birçok araçtan yararlanmaktadır ve bunların en önemlisi

dildir. Toplumlar uzlaşısı içerisinde bir millet olarak yaşayabilmek için oluşturdukları maddi ve manevi unsurları gelecek nesillere aktarabilmek için dilden yararlanmaktadır. Bu sayede milletler uzun yıllar yaşamakta ve millî kimliklerine sahip çıkmaktadır.

Dilin, kültürün taşıyıcısı olma gibi önemli olan bu özelliği vasıtasıyla milletlerin kültürel değerleri arasında en ön sıralarda olan müzik, sanat, edebiyat, tarih gibi türler dil yoluyla aktarılabilmektedir ve o hâlde dilin bu özelliği, kuşakları birbirine bağlayan ulus olma bilincini sürekli kılan bir yanı (Al-sharabı, 2018, 10) olduğunu göstermektedir. Kısacası toplumu ve devleti ayakta tutacak unsur olan kültür aktarımını, aile, okul ve toplum üçgeninde birleştirip yeni nesillere sunmak gerekmektedir ve aile kültür aktarımını başlatan ilk kurumdur (Kula, 2017, 14). Türk insanının duygusunu, düşüncesini, edebî ve estetik zevkini, memnuniyetsizliklerini, özlemlerini, dertlerini, gelenek göreneklerini dile getiren halk edebiyatı ürünleri, diğer edebî geleneklerle beraber kültürümüzü zenginleştiren halk dinamikleridir (Eker, 2011, 2). Kültür insanın, toplumsal yaşam için öğrendiği her şey olarak nitelendirilebilir ve doğaldır ki insan kültürle birlikte doğmaz, ancak doğduğu andan başlayarak kültürü hazır bulur (Yüksel, 1986, 56-57). Ailede başlayan kültür aktarımı bireyin tüm yaşamı boyunca onu etkileyecek olan toplum ile yoluna devam eder ve esasen toplum, kültürel kimlik kazanımında bireye sürekli kılavuzdur (Kula, 2017, 14-15).

Kültür aktarımının bir diğer önemi de kültürel farkındalık oluşturmaktır ve bu sayede kendi kültürünün gerek somut gerekse de soyut nitelikteki değerlerini edinmiş bir birey, yaşadığı topluma uyumlu bir birey olmanın yanı sıra potansiyelinde var olan meziyetleri de kültürü vasıtasıyla geliştirme fırsatına sahip olacaktır (Gülden, 2019, 40). Kültürün öğrenilmesi özelliğine paralel olarak, insan daha ilk çocukluk yıllarından başlayarak çevresindeki kültür öğelerini tanır ve onlara uygun yapıdaki düşünce, norm, değer ve davranışları; kısacası kültürel öğeleri öğrenir (Yüksel, 1986, 57). Kültür genel olarak iki öğeden oluşmaktadır ve bu öğelerden birincisi maddi kültür, ikincisi ise manevi kültür öğeleridir (Al-sharabı, 2018, 8).

Eski tarihlerde çocuk, tamamen sosyal çevresinden edindiği kültürel kod ve alışkanlıkları tecrübe ederken, gelişen teknoloji ile birlikte kitle iletişim aletlerinden de bilgi alışverişleri yapılabilmektedir (Çolak, 2019, 64). Kültür aktarımı, sadece okul yaşantısı ile sınırlı olmamakla birlikte çocuk, okul öncesinden başlamak üzere yaşadığı

çevre ile ilişkilerini görsel olarak kitle iletişim araçlarından etkilenecek oluşturmaktadır (Bastı, 2016, 12). Televizyon misyonunu öncelikle eğlence programları ile üstlenirken zamanla bu görev dizilere aktarılmış ve diziler televizyonun başlıca üretimi hâline gelmiştir, unutulmamalıdır ki televizyon toplum içinde kendine bir yer edinirken toplumu da kendine bağlayan ve kültürel bağlamların sunumunda işlevi olan bir araçtır (Yılmaz, 2018, 19). Çocuğun zihinsel dünyasının ve kültürün oluşmasında televizyon büyük öneme sahiptir (Yaralı, N. Avcı, 2017, 449). Çocukların davranışlarına yön veren modeller içerisinde en etkili olanı ise çizgi film kahramanlarıdır ve çizgi film kahramanlarının olumlu, olumsuz tüm davranışları çocuklar tarafından taklit edilmekte, benimsenmektedir (Yorulmaz, 2013b, 127). Kendini çizgi film karakterinin yerine koyan çocuk, birçok mesajı bilişsel süreçlerinden geçirmeden kabul etmekte ve yaşamı boyunca onun etkisi altında kalmaktadır. Çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki bu etkisinin, milletlerin kültürel öğelerinin çocuklara benimsetilmesinde araç olarak kullanılmasının önemi büyüktür. Kültür aktarımı ailede başlar ve çevreyle devam eder. Bu aktarımı sağlayan en önemli çevresel faktör, televizyon ve dolayısıyla çizgi filmlerdir. Çocukları etkileyen çevresel faktörlerden bir diğeri ise okullardır. Çocuklar okullarda eğitim alarak aslında yaşadığı kültürü öğrenmektedir. Bu da eğitim programları sayesinde yapılmaktadır. Türkiye’de eğitim-öğretim süreçleri Millî Eğitim Temel Kanunu’na uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Eğitim programları çocukları yaşadıkları toplumun istediği insan tipine dönüştürmeyi amaçlamıştır. Bu da kültür aktarımının eğitime de taşındığını göstermektedir.

Programlar, eğitim ve öğretimin temelini oluşturması ve bu faaliyetlerin hangi çerçevede yürütüleceğini göstermesi bakımından önemlidir, Millî Eğitim Temel Kanunu’nda, Türkçe dersi öğretim programlarında kültür unsurlarının genç kuşaklara aktarılması gerektiğine dair ifadeler yer almaktadır (Kula, 2017, 14). Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 1. bölümünde genel amaçlar kısmında kültürle ilgili bir madde dikkat çekmektedir:

“(Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk millîyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek”

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının mutluluğunu artıracakken, topluma karşı sorumluluk duyan, Türk milletinin millî, ahlaki ve kültürel değerlerini benimseyen vatandaşlar yetiştirilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölüm Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri'ndeki bölüme bakıldığında ise şu maddeler vardır:

“Madde 5 – Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.”

Bu da beraberinde eğitim programlarının milletlerin istediği insan tipini oluşturmada kullandığını göstermenin yanı sıra bu insan tipini oluştururken kültürel unsurlara dikkat edildiğini göstermektedir.

Türk millî eğitiminin genel yapısı ikinci kısım ikinci bölüme bakıldığında ise şu maddelere vurgu yapılmaktadır:

“Madde 23 –Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu millî ahlâk anlayışına uygun olarak yetiştirmek hedeflenmiştir.”

“Madde 28 – Ortaöğretimin amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, 1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak hedeflenmiştir.”

Üçüncü bölüm yaygın eğitimin kapsam, amaç ve görevlerine bakıldığında ise:

“Madde 40 –2. Çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim imkânları hazırlamak, 3. Millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı, benimsetici nitelikte eğitim yapmak, 4. Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak hedeflenmiştir.”

Bu madde dikkat çekmektedir. Tüm bu maddeler öğretim programlarının gelecek nesillerini güvence altına almaya çalıştığını ve kültürel değerlerini aktarmanın önemini göstermektedir. Temel kanun içerisinde kendine bu kadar yer bulan kültür kavramı üzerine düşünülmesi ve plan yapılması gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca 2019'da yayımlanan Türkçe dersi öğretim programında ise kültür ile ilgili birçok açıklama bulunmaktadır. Öğretim programları amaçlarına bakıldığında:

“3.Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren bireyler olmalarını sağlamak”

“4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan bireyler olmalarını sağlamak (MEB, 2019, 3).”

Maddeleri dikkat çekmektedir (MEB, 2019, 3). Öğretim programlarının perspektifine bakıldığında (MEB, 2019, 4) değerlerimiz için ise toplumun millî kaynaklarından damıtılarak günümüze kadar ulaştığını ve yarınlara aktaracağımız mirasımız olduğuna dikkat çekilmektedir.

Değerler (MEB, 2019, 4) başlığında ise eğitimin sadece bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandırma süreci olmadığı, günlük hayatta sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan gücün kaynağı olduğu ve bu güç ile ahlâki kararlar alma, bunları davranışlarında sergileme yeterliliğinin kazandırılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Yetkinlikler (MEB, 2019, 4) başlığında ise ana dilde iletişim kurarken hem yazılı hem de sözlü ifade etmede günlük hayatta sorun yaşamamak adına kültürel bağlama uygun, yaratıcı bir şekilde dilsel olarak etkileşimde bulunulması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca bireylerin kültürlerarası yetkinliklerinin olması gerektiği ve müzik, görsel sanatlar, edebiyat ve sahne sanatları kullanılarak duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Kültür, Türkçe dersi öğretim programının amaçlarında, öğretim programlarının perspektifinde, değerler başlığında, yetkinliklerimiz başlıklarında kendine yer bulmaktadır. Kültürel değerlerin bu kadar önemsendiği öğretim programında çocuklara millî ve manevi değerleri benimsenmesi istenmiş ve bu değerleri yaşatması açısından önemli bir rol verilmiştir. Millî değerlere önem veren bireyler yetiştirilirken toplumun refahı ve demokratik hakları da göz ardı edilmemiştir.

(MEB, 2019, 8) Türkçe dersi öğretim programının özel amaçlarına bakıldığında ise 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Türk millî eğitiminin temel ilkeleri ve genel amaçları doğrultusunda hazırlanan Türkçe dersi öğretim programı ile öğrencilerin;

- “okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması”
- “duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması”
- “millî, manevî, ahlâki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi”
- “Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır”

Bu amaçlarda dilin zenginliklerini fark etmesi ve o bilince ulaşması, millî ve manevi değerlere önem vermesi, Türk ve dünya kültür sanatına ait eserler aracılığıyla kültürleri benimsemesi istenmiştir. Bu bakış açısının tek eksik yönü ise teknolojik imkânları göz ardı etmesidir. Çocuklar artık kültürlenme sürecini sadece sözlü olarak yaşamamakta bir görsel aracılığıyla bile kültürlenme sürecine dâhil olabilmektedir. Günümüzde bu kadar etkinliği ve gücü olan kitle iletişim araçlarının kültür üzerindeki vurgusunun dikkatlerden kaçmaması gerekmektedir.

Türkçe öğretim programı on altı temadan oluşmaktadır. On altı temanın on birinde kültürel unsurların etkilerinin olduğu görülmektedir. Tüm bu temaların da yanında ders kitaplarına seçilecek metinlerin taşınması gereken niteliklerine bakıldığında ise öğretim programında şu ifadeler yer almaktadır:

“1.Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.”

“10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.” (MEB, 2019, 18).

Millî Eğitim Temel Kanunu’ndaki maddelerde ağırlıklı olarak vurgu yapılan durum; iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak sureti ile öğrencilere millî ahlak anlayışını benimsetmek biçiminde ortaya çıkar, bununla birlikte başta ülke ekonomisi kalkındığı gibi istenilen bireyler ile çağdaş uygarlıklar seviyesine ulaşılabilir (Kula, 2017, 17). Bu vasıta ile Türk vatandaşının ve milletin refahı artırılmış olur. Bu düşünceler ışığında Millî Eğitim Bakanlığının ve programı hazırlayan akademisyenlerin üzerinde bu kadar durduğu kültür kavramı planlı bir şekilde çocuklara verilmesi gereken ve bu plan doğrultusunda çıktılarının niteliklerin iyi saptanması gereken bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özetle insanlar, özellikle de çocuklar model alarak öğrenmektedir ve kültürlenme sürecinde çocukların modelleri anne-baba arkadaş ve öğretmenlerin yanı sıra çizgi film kahramanlarıdır (Yorulmaz, 2013a, 438). Kahramanlardan etkilenen çocuklar birçok olumlu ve olumsuz özellikle karşılaşmaktadır. Örneğin; Türk kültürü ile büyüyen bir çocuk İngiliz ya da Japon kültürüne ait bir yapıyı izlediği zaman, o çizgi film karakterinin hayatı, aile düzeni, kültürü çocuğun alışık olduğu Türk kültür ve gelenekleri ile farklılık gösterecektir ve bu durum da beraberinde çocuk üzerinde bir

kültür karmaşası yaratıp hangisinin millî olduğunu ayırt edememe ve özenme gibi olumsuz duygulara sebep olacaktır (Çolak, 2019, 64-65). Bu gibi olumsuz durumları yaşamamak ve bertaraf etmek için kültürel mücadele alanı olarak çizgi filmlerin önemi büyüktür ve özellikle kültür aktarımında dikkat edilmesi gereken, üstüne yoğunlaştırılması ve çalışılması gereken önemli alanlardan (Çolak, 2019, 65) biri olarak görülmesi gerekmektedir.

2.8. TRT Çocuk ve Rafadan Tayfa

Türkiye’de kamu yayıncılığı hizmeti gören Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun tematik çocuk kanalı TRT Çocuk, 2008 yılında yayın hayatına başlamıştır ve ticari kaygı gütmeyen, açık ya da gizli reklama yer vermeyen yayıncılık anlayışı ve orijinal yerli içerik üretimini teşvikiyle Türkiye’de bu alanda faaliyet gösteren tek tematik çocuk kanalıdır (Çimen, 2019, 27). TRT Çocuk kanalının temel felsefesi “çocukla çocuklaşmaktır”, kanalın yayıncılık felsefesini, pedagojik yaklaşımını belirleyen bu anlayışın katkısının yanında TRT Çocuk markasını asıl güçlü kılan şey ise hedef kitleyle özdeşleşebilme kabiliyetidir ve içerik üretirken çocuklara ne katabileceğini titizlikle hesap ederek yola çıkmış bir kanal olmasıdır (Yılmaz, 2017, 584). Çocuklara katabilecekleri arasında en önemli pay ise kültürel unsurlara ayrılmaktadır. Millî demek, bir ülkeyi temsil kabiliyeti taşıyan kültürel unsurlar demektir ve millete mal olmuş değerleri önemseyen, onları yok saymayan ve onlardan beslenmekten imtina etmeyen bir yaklaşım (Yılmaz, 2017, 590) gerekmektedir. TRT Çocuk kanalı ise millî kültür unsurlarından, yapımlarından özellikle beslenmekte ve çocuklara bu yolla aktarım yapmaktadır. Türkiye’de yaklaşık 60 yıllık bir tarihe sahip olan çizgi film, özellikle TRT Çocuk kanalının kurulması ile büyük bir gelişme göstermiş ve Türk kültürünün bu alanda temsili sağlanmıştır ve son yıllarda animasyona aktarılan Dede Korkut Hikâyeleri ve Keloğlan gibi anlatılar, animasyon ile folklor ilişkisini yansıtan belirgin örneklerden (Aslan, 2021, 1060) bazılarıdır. TRT Çocuk kanalı bu yaklaşımla birçok yerli yapıma ev sahipliği yapan bir kanaldır. TRT Çocuk kanalında; Yusufname, Kehribah ile Boncuk, Doru, Niloya, Maysa ve Bulut, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu, Kız Kulesi Masalları, Elif ve Arkadaşları, Kuklalı Köşk, Keloğlan, Küçük Hezarfen, Rafadan Tayfa (TRT Çocuk, 04.08. 2022) gibi birçok çizgi dizi yayımlanmaktadır. Bu çizgi diziler içerisinde çocukların en çok izlediği dizilerin başında kendine yer bulan Rafadan Tayfa ayrı bir öneme sahiptir.

TRT Çocuk kanalında yayımlanan “Rafadan Tayfa” animasyon/çizgi filmi, 2013 tarihinde İSF Studios isimli yapım şirketi tarafından hazırlanarak 2014 tarihinde yayın hayatına başlamıştır (Karaca, 2019, 67). TRT Çocuk kanalının uzun soluklu çizgi filmi Rafadan Tayfa, İstanbul’un Anadolu Yakası’ndaki bir mahallede yaşayan bir arkadaş grubunun başından geçenleri anlatan bir yapımdır (Özdemir, Ü.Y. Önk, 2020, 174). Hikâye, “Rafadan Tayfa” adındaki arkadaş grubunun yaşadığı maceralardan oluşur, arkadaş grubunun ismi ise bir bölümünde Hayri’nin gruplarına bir isim bulurlarken “Kafadan Tayfa” yerine aklıktan “Rafadan Tayfa” demesinden ve ayrıca onun dikkat çekici bir isim olmasından dolayı kabul edilmesiyle ortaya çıkar (Şentürk, Keskin, 2019, 6). Bölümlerin konusu genellikle Rafadan Tayfa ekibinin yeni şeyler öğrenme serüveninden, birbirleri ve mahalleliyle ilişkilerinden, yaşadıkları çatışmalardan oluşmaktadır (Aydoğan, Samur, 2021, 161). Rafadan Tayfa çizgi filmi kendisini tanımlarken, eskiyle yeniyi birleştiren ve huzur dolu eski mahalle günlerini anlatan bir yapım olarak ifade etmektedir ve her gün ayrı bir macera ile seyircinin karşısına çıkan Rafadan Tayfa, içten dostluk ile İstanbul’da yaşanan hikâyeler anlatmaktadır (Karaca, 2019, 67). TRT Çocuk ekranlarında her gün yayımlanan ve çocuklar arasında oldukça beğenilen bu yapımda karakter eğitime destek niteliğinde her bir bölümünde arkadaşlık, mahallede yaşayan insanlarla sosyal ilişkiler, dürüstlük, doğa sevgisi gibi değerler işlenmektedir (Sancak, 2018, 40).

Rafadan Tayfa çizgi filmi yapım ekibi, 1980’li yılların yaşam tarzını yansıtıyor olmakla birlikte, o dönem hayat tarzında var olan, bugün yavaş yavaş yitirmeye yüz tutan pek çok değere, gelenek ve göreneğe de yer vermektedir (Karaca, 2019, 68). Rafadan Tayfa çizgi filminin başlangıcında, tanıtım şarkısı yer almaktadır ve şarkı sözlerinde bile mahalle kültürünün olduğu bilgisine ulaşılabilmektedir (Kurudayıoğlu, Şahin, 2020, 2640). Rafadan Tayfa çizgi filminde görüldüğü üzere Türk kültürüne ait birçok kültürel unsura yer verilmektedir. Kültürel kodların çizgi filmler ile gelecek nesillere aktarılması ve millî unsurlarımızın yaşatılması konusunda Rafadan Tayfa çizgi filmi ayrı öneme sahiptir.

2.9. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Çizgi filmler ile kültür aktarımı birçok araştırmacının ilgisini çekmiştir ve çalışma yapılmıştır. Bu bölümde bu alanda yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

Yıldız (2022) “Rafadan Tayfa” çizgi filmi örneği üzerinden kültür aktarımını incelemiştir. Çalışmada geçmişten günümüze değişerek gelen kültür unsurlarının gelecek nesillere aktarımının önemli olduğu belirtilmiştir ve bunun görsel medya aracılığıyla aktarılmaya başlandığı dile getirilmiştir. Bu vasıta ile Ramazan ayına özel olarak çekilmiş olan Ramazan Tayfa adlı çizgi filmin ilk yirmi sekiz bölümü incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Müslüman Türk toplumu için önemli görülen ve özellikle Ramazan ayı gelince yapılan birçok uygulamanın ve inancın çizgi film içerisinde gösterildiği belirtilmiştir. Sonuç olarak, kültür aktarımında çizgi filmlerin önemli olduğu görülmüş ve ramazan ayı için özel olarak çekilen animasyonlarının sayıca artırılmasını gerektiği belirtilmiştir.

Ünsal (2020) tarafından “Keloğlan” çizgi filmindeki kültürel etkileşim öğeleri incelenmiştir. Yapılan çalışmada çizgi filmin ilk 71 bölümü incelenmiştir. İncelemenin amacı ise çizgi filmde ortaya çıkan kültürel unsurların yabancılara dil öğretirken ne gibi faydaları olduğuyla ilgili görüşler ortaya koymaktadır. Araştırma için betimsel yöntemlerden biri olan tarama modeli kullanılmıştır. Yapılan incelemede çizgi filmin kültürel unsurları barındırdığı tespit edilmiş ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken Keloğlan çizgi filminin kültür aktarımında kullanılabileceği belirtilmiştir.

Üzer (2019) tarafından yapılan çalışmada “Küçük Hezarfen” çizgi filmindeki kültür, değer ve kimlik unsurları incelenmiştir. Çalışmada millî özelliklerimizin çocuklara iletilmesinde önemli olduğunu ve Küçük Hezarfen çizgi filmindeki hangi millî değer, millî kültür, millî öğelerin var olduğunu ve bu öğelerin ne sıklıkla işlendiğini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Hezarfen Çelebi adlı çizgi filmin 55 bölümü incelenerek yapılmış bir araştırmadır. Araştırma nitel araştırma özelliği taşımaktadır ve gözlem, mülakat tekniklerinden yararlanılarak doküman incelemesi yapılmıştır. Yapılan çalışmada 20 millî değer, 23 millî kültür ve 7 millî kimlik unsuru tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında millî kimlik, millî kültür ve değerlerimizin yaşatıldığı sonucu çıkarılmıştır.

Aslan ve Yılar (2019) yaptıkları çalışmada “Rafadan Tayfa” çizgi filminin halk bilimi unsurların açısından incelemişlerdir. Çalışmada geçmişten günümüze gelen değerler kayıt altına alınmıştır ve çocuklara hitap edebilecek şekilde aktarımın sağlanmasında çizgi filmlerin yararına vurgu yapılmıştır. Bu nedenle temel amaç halk bilimi unsurlarının Rafadan Tayfa çizgi filminde ne sıklıkla geçtiğini belirlemektir. Çizgi filmler ile çocuklara aktarılan halk bilimi unsurlarının aktarılabilirliği belirlenmeye

çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmada toplam 42 bölüm incelenmiştir. İncelemeler sonucunda çizgi film içerisinde halk bilimi unsurlarının fazla olduğu ve bu unsurların gelecek nesillere aktarıldığı saptanmıştır.

Çolak'ın (2019) yayımladığı çalışmada ise “İstanbul Muhafızları” çizgi filmi popüler kültür bağlamında incelenmiştir. Çalışmada popüler kültürün televizyon sayesinde sürekli değişim ve gelişim içerisinde olduğunu, bu unsurların çocukların zihinlerine yerleştirmede televizyonun büyük öneme sahip olduğunu dile getirmektedir. Bu vasıta ile İstanbul Muhafızları adlı çizgi filmindeki yerel kültür unsurlarının ve popüler kültür unsurların saptanması amaçlanmıştır. Çizgi filmin ilk 20 bölümünden yararlanılarak kültür unsurları incelenmiştir. Araştırma için içerik analizi yöntemi kullanılmış ve birtakım çizelge ve görsel malzemedan yararlanılmıştır. İnceleme sonucunda popüler kültür unsurlarının oldukça çizgi film içerisinde kendine yer bulduğu ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının da bulunduğu tespit edilmiştir.

Aydoğan (2019) tarafından kültürel unsurların Pepee ve Cedric çizgi filmine yansması araştırılmıştır. Çalışmada kültür unsurlarının belirlenen çizgi filmlere ne kadar yansıdığı tespit edilmeye çalışılmıştır. İçerik analizi ve eleştirel söylem analizi yönteminin kullanıldığı araştırmada inceleme materyali olarak ise on iki bölüm, toplamda ise yirmi dört bölüm rastlantısal yöntem ile seçilerek analiz edilmiştir. Yapılan çalışmada kültürel dilin kullanıldığı ve Türk kültür öğelerinin hemen her bölümde işlendiği tespit edilmiştir.

Akyüz (2019) tarafından yapılan çalışma ise medya aracılığıyla yayımlanan yerli olarak üretilen çizgi filmlerin kültürel farklılıklar bağlamında incelenmesini hedeflenmektedir. Bu çalışmada ise kültürel farklılıklar bağlamında yerli yapım çizgi filmlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç ile nitel araştırma yöntemi olarak tarama modelinin yararlanılmıştır. Veriler ise içerik analizi kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda ise genellikle karakterlerin kültürel farklılıkları yansıttığı ve çokkültürlülük ile ilgili temel değerler arasında yer alan sevginin yüksek oranda olduğu ama diğer temel değerlerin saygı, barış, hoşgörü, adalet, yardımlaşmanın yeterince çizgi filmde yer almadığı tespit edilmiştir.

Başpınar'ın (2018) yayımladığı çalışmada ise Dede Korkut çizgi filmi örneği üzerinden yeniden kültür üretimi bağlamında halk edebiyatı anlatılarının kullanımı araştırılmıştır. Araştırmada Türk kültürünün yapı taşı olan Dede Korkut anlatılarını ele

almaktadır. TRT Çocuk kanalında hazırlanan “Dede Korkut Hikâyeleri” adlı çizgi filmdeki kültürel unsurların nesiller boyu değişimi, yeni araçlarla güncellenmesi ve çocuğa aktarımı konusu incelenmiştir. Yapılan araştırmada veri toplama yöntemleri olarak literatür taraması ve TRT TV internet adresinden edinilen çizgi film videolarının deşifre edilmesi olarak belirlenmiş ve uygulanmıştır. Araştırma sonucunda çizgi filmlerin çocuk eğitim üzerindeki etkisinden yararlanılarak kültürel değerlerin aktarıldığı tespit edilmiştir.

Tozduman ve Avcı (2017) tarafından yapılan çalışmada “Rafadan Tayfa” çizgi filmi popüler kültür bağlamında incelenmiştir. Çalışma çizgi filmlerin çocuklara hitap eden yapımlar olması, çocukların gelişiminde ve kültürel unsurları içselleştirme süreçlerinde etkili olmasından dolayı Rafadan Tayfa çizgi filmindeki popüler kültür unsurlarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu araştırmada çizgi filmin ilk elli bölümü izlenmiştir ve çizgi film içerisinde altıdan fazla popüler kültür ögesi olduğu belirlenmiştir ve on üç bölüm dikte edilmiştir. Bu araştırma için model olarak durum deseni olarak kullanılmıştır ve araştırma verileri doküman analizi tekniğiyle incelenmiştir. Bunun sonucunda oyun, futbol, televizyon programı, selfie (öz çekim), toplumsal cinsiyet eşitliği, Ankara havası popüler kültür öğeleri olarak belirlenen öğelerdendir. Belirlenen bu öğeler çizgi film içerisinde doğrudan veya dolaylı yollardan verilerek çocukları etkilemektedir.

Kamacioğlu (2017) yaptığı çalışmada Hayao Miyazaki çizgi filmlerinin kültür aktarımındaki rolünü incelemiştir. Çalışmasında ise animasyon aracılığıyla kültür aktarımının önemini vurgulamak ve Miyazaki filmlerinde bulunan öğeleri tespit etmektedir. Araştırma yöntemi olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda kültürel değerlere ulaşılmıştır.

Karakuş (2016) tarafından yayımlanan çalışmada Maysa ve Bulut çizgi filminin kültür öğelerini barındırma açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmasında bir ulusu ulus yapan unsurların korunması gerektiği ve gelecek nesillere aktarılmasının önemi vurgulanmıştır. Bu amaçla seçilen çizgi filmin kültür unsurlarını aktarma konusunda katkıda bulunup bulunmayacağı irdelenmiştir. Bu çalışmada yöntem olarak ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yapılan araştırmada Türk kültürüne ait birçok unsur tespit edilmiştir. 2013 yılında Unesco tarafından kabul edilen kütür unsurlarının çizgi film içerisinde yer aldığı ve kültürel aktarım konusunda başarılı olduğu kanısına varılmıştır.

Türkmen (2012) tarafından yapılan çalışmada Pepee çizgi filminin kültür aktarımındaki rolü tespit edilmeye çalışılmıştır. Çocukların animasyonlardan etkilendiği, buradan elde ettiği bilgiyi gerçek hayatına taşıdığı dile getirilmektedir. Dolayısıyla çizgi filmler ile çocuğu yönlendirmenin mümkün olduğunu savunan araştırmacı bu sebeple seçilen çizgi film örneği üzerinden animasyonların kültür aktarımı açısından nasıl kullanılması gerektiğine değinilmiştir. Yapılan incelemede Pepee'nin kültür aktarımı açısından yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Çizgi filmler üzerine yapılan bu çalışmaların yanı sıra Rafadan Tayfa adlı çizgi film birçok alanda inceleme materyali olarak ele alınmıştır. Üzerine birçok tez, makale ve bildiri yazılan Rafadan Tayfa adlı çizgi filmle ilgili yapılan çalışmalar şu şekildedir:

Karabulut'un (2022) yaptığı "Değerler Eğitimi Kapsamında TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Çizgi Filmlerin İncelenmesi" adlı çalışmada Rafadan Tayfa çizgi filmi de kendine yer bulmaktadır. Bu çalışmada çocukların televizyonla çokça vakit geçirdiği ve çocukların öğrenme kaynaklarından biri olması vasıtasıyla çizgi filmlerden neler öğrendiklerinin önemli hâle geldiği belirtilmiştir. Bu düşünceden hareketle içerik analizinin kullanıldığı bu çalışmada 20 çizgi filme ait altışar bölüm izlenmiştir ve değer aktarımı açısından değerlendirilmiştir. Rafadan Tayfa çizgi filminin izlenen 6 bölümünde değerlerin toplam oranı 125 olarak belirlenmiştir. İncelenen altı bölüme bakıldığında ise 19 kez "nazik olmak" değeri vurgulanmıştır. Çalışmada en çok veri "nazik olmak" değerine aittir. Ayrıca vatanseverlik değerinin çizgi filmlerde en az vurgulanan değer olduğu tespit edilmiştir.

Karaca (2019) tarafından yayımlanan çalışmada Rafadan Tayfa çizgi filmi üzerinden değerler araştırılması yapılmıştır. Araştırmada değerler ele alınıp çizgi filmlerin ortaya çıkışı hakkında bilgiler verilmiştir. Rafadan Tayfa adlı animasyonun ilk kırk bölümü ve Ramazan ayına özel olarak üretilen on bölümü ile Rafadan Tayfa müzikalindeki belirlenen on bir değer saptanmaya çalışılmıştır. Literatür araştırma tekniği ve nicel veri toplama tekniklerinden içerik analizinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucu bazı değerlerin yer yer bulunmadığına dikkat çekilirken genel anlamda değer aktarımı konusunda yerli yapım olan Rafadan Tayfa çizgi filmi başarılı bulunmuştur.

Şahin (2019) tarafından yapılan çalışmada Rafadan Tayfa çizgi filmindeki kök değerler saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmada çocukların en fazla iletişim aracı olarak

televizyonu tercih ettiği ve bu vasıtayla kültür aktarımı bakımından büyük öneme sahip olduğu söylenmiştir. Bu çalışmada on bölüm üzerinden Türkçe Dersi için oluşturulan ğretim programında yer alan on kök değerin ortaya konulup/konulmadığı saptanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yapılmış, veri toplama tekniği olarak ise yarı yapılandırılmış görüşmeden yararlanılmıştır. Sonuç olarak değerlere yer verildiği, en çok verinin öz denetim değerine ait olduğu tespit edilmiştir. En az tekrarlanan değerin ise vatanseverlik olduğu belirlenmiştir.

imen (2019) tarafından yayımlanan araştırmada da Rafadan Tayfa izgi filmindeki değerler incelenmiştir. Türkçe dersi için oluşturulan ğretim programı içerisinde belirlenen kök değerlerin seçilen çizgi film ile gelecek nesillere nasıl aktarıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda çizgi film içerisinde farklı sıklıklar ile değerlerin işlendiği ve seçilen çizgi filmin içeriğinin TRT kanalının eğitim sorumlulukları noktasında belirlediği yayın ilkeleriyle örtüştüğü belirlenmiştir.

şahin (2019) tarafından yayımlanan çalışmada TRT ocuk kanalında yayımlanan çizgi filmler değer aktarımı açısından incelenmiştir. Kanalda yayınlanan altı çizgi film üzerinden araştırma yapılmıştır. Araştırma yöntemi olarak durum çalışması yapılmıştır. Yapılan incelemeler sonucundan yabancı yapım çizgi filmlerin değer aktarımı konusunda yerli yapım çizgi filmlerden daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yabancı çizgi filmlerde olumsuz davranışlara sıklıkla rastlanıldığı tespit edilmiştir. Yapılan alışmada Türkçenin söz varlığından yeterince yararlanılmadığı ve belirli söz gruplarının dışına çıkılmadığı tespit edilmiştir.

şentürk ve Keskin (2019) tarafından yapılan çalışmada Rafadan Tayfa izgi filmindeki evrensel ve millî unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. izgi filmin ilk 20 bölümü incelenerek yapılan bu çalışmada içerik değerlendirme formu kullanılmıştır. Toplanan veriler ışığında evrensel değerlerin millî değerlere göre oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada bayramlar, gelenekler ve görenekler, meknlar millî değerler olarak tespit edilmiştir. Evrensel ve millî değerlerin yüksek oranda çizgi film içerisinde tespiti gerçekleştirilmiştir. Bundan dolayı Rafadan Tayfa izgi filminin kültür aktarımı konusunda önemli bir role sahip olduğu belirtilmiştir.

Ömür Sadioğlu, Turan, Dikmen, Yılmaz, Muhtar (2018) tarafından yapılan çalışmada Rafadan Tayfa çizgi filmi örneği üzerinden değerlerin öğretiminde çizgi filmlerin rolü üzerine inceleme yapılmıştır. Çalışmada Türkiye'nin ulusal kanalında yayımlanan Rafadan Tayfa çizgi filmindeki değerler belirlenmeye çalışılmıştır. Çizgi filmin ilk kırk bölümü çalışmanın araştırma nesnesi olarak belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Hayat Bilgisi dersi için oluşturulan öğretim programının belirlediği değerler çalışmanın değerler sınıflamasını oluşturmaktadır. Yapılan araştırmanın sonucunda en çok veriye sahip değer “yardımseverlik” olarak tespit edilmiştir. En az veriye sahip değerlerin ise vatanseverlik ve dürüstlük değerleri olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre Hayat Bilgisi programından alınan değerlerin çizgi film içerisinde yer aldığı belirlenmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, inceleme nesnesi, verilerin toplanması ve analizi alt başlıklarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden tarama modelinde betimsel bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, insanın kendi sırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini ortaya çıkarmak üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisi (Özdemir, 2010) olarak tanımlanmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. “Nitel araştırmanın en değerli bilgi kaynaklarından biri de dokümanlar olabilir... Dokümanlar, nitel araştırmanın yazılı kaynağının iyi bir örneğini oluşturur... Aynı zamanda gözlem ve görüşme verisinde ihtiyaç duyulan yazıya dökme işlemine gerek olmadan analize hazır olma avantajına sahiptir” (Creswell, 2017, 288).

Okur ve Keskin (2013, 1629), kültürel unsurları 7 ana başlık etrafında incelemiştir: 1. Günlük yaşam 2. Kişiler arası ilişkiler 3. Değerler ve eğitim 4. Edebiyat sanat ve müzik 5. Gelenekler ve folklor 6. Sosyal yaşam 7. Coğrafya ve mekân. Okur ve Keskin kültürel öğeleri belirlerken birçok araştırmacının görüşünden faydalanmış ve bir sınıflama yoluna gitmişlerdir. Bu sınıflama vasıtası ile 7 ana başlık altında alt başlıklar uyarlamışlardır. Bu ana başlıkları ve alt başlıkları tablo hâline getirip listelemişlerdir. Yapılan sınıflama tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Metinlere Yansıyan Kültürel Ögeler ve Alt Ögeler (Okur, Keskin, 2013, 1629)

Alt öge	1.GÜNLÜK YAŞAM	2.KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER	3.DEĞERLER VE EĞİTİM	4.EDEBİYAT-SANAT ve MÜZİK	5.GELENEKLER VE FOLKLOR	6.SOSYAL YAŞAM	7.COĞRAFYA VE MEKAN
a	Yiyecek-içecek	Kişiler	Değerler	Edebiyat	Özel günler ve Gelenekler	Moda	Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri)
b	yemek zamanları, sofrada adabı	Selamlaşma ifade ve davranışları	Eğitim	Müzik	Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	Yasaklar	
c	Resmi tatilleri-çalışma zamanları	Aile yapılan ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler	Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi	Sanat	Dini kurallara dayalı davranışlar	Alkış ve güzel hareketler	
d	Boş zaman etkinlikleri, hobileri,	Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler	Diğerleri	Gösteri sanatları	Doğum, evlilik gelenekleri	Diğerleri	
e	Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar	Konuk etme-ikram ve hediyeler		El sanatları geleneği	Festivaller, törenler, kutlamalar		
f	Yeme ve içme alışkanlıkları	Diğerleri		Diğerleri	Danslar		
g	Oyunlar				Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bütöl inançlar		
h	Spor				Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar		
i	Müzik				Diğerleri		

Tablo 1: Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Ögeler

Yapılan değerlendirmeler ışığında çizgi filmler çocuklar üzerinde etkili olmaktadır. Bu gücün kültürel ögelerin aktarımında olumlu veya olumsuz etkisini belirlemek gelecek nesiller açısından önemli görülmektedir. Rafadan Tayfa çizgi filminin aktardığı kültürel unsurları belirleyebilmek adına yapılan bu araştırmada Okur ve Keskin'in belirlediği ölçütler kullanılmış ve veriler analiz edilmiştir.

3.2. Araştırmanın İnceleme Nesnesi

Bu çalışmada Aralık 2014 yılından itibaren TRT Çocuk kanalında yayımlanan yerli yapım “Rafadan Tayfa” çizgi filminin ilk 41 bölümü inceleme nesnesi olarak kullanılmıştır. Bölümlere “Youtube” adı verilen video uygulaması üzerinden ulaşılmıştır. Bölümlerin isimleri tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Rafadan Tayfa Bölüm İsimleri

Bölüm	Bölüm İsmi	Youtube Linki
1.Bölüm	Ekmek Teknesi	https://youtu.be/xX3gT_Jrjb0
2.Bölüm	Yaşlılara Yardım	https://youtu.be/4_1xNjIUpFs
3.Bölüm	Ufo Nöbeti	https://youtu.be/EvJhtS5hnP8
4.Bölüm	Evlere Servis	https://youtu.be/q1hJVtUSrfc
5.Bölüm	Bir-İki-Üç TIP	https://youtu.be/5vppmOB_HHA
6.Bölüm	Kazan Dairesi	https://youtu.be/r_pRqDwAnaE
7.Bölüm	Uçurtma Şenliği	https://youtu.be/uL_0TX6fP9g
8.Bölüm	Define	https://youtu.be/dou-xfSCeGs
9.Bölüm	İp Yumağı	https://youtu.be/m0dQtZIhoSU
10.Bölüm	Telsiz	https://youtu.be/p7jQzguJ-QA
11.Bölüm	Rafadan TV	https://youtu.be/dQ1-gQEox3U
12.Bölüm	Kelebek Etkisi	https://youtu.be/unikFqiLoeo
13.Bölüm	Kamera-Motor	https://youtu.be/7pghsE2NJRk
14.Bölüm	Voleybol	https://youtu.be/Ecq4BABP7Rk
15.Bölüm	Çember ve Taş	https://youtu.be/MNpYH5-ILQI

16.Bölüm	Yumak'ın Kulübesi	https://youtu.be/yZh0uPyGHwE
17.Bölüm	Grup Rafadan	https://youtu.be/pKcmxBPV1hc
18.Bölüm	Kırık Sandalye	https://youtu.be/MLttSSJGASw
19.bölüm	Köfte Tarifi	https://youtu.be/JKqEatUXj3o
20.Bölüm	İcat Peşinde	https://youtu.be/M3nh8NKLOK4
21.Bölüm	Abra Kadabra	https://youtu.be/bJE9y8Mu6Vg
22.Bölüm	Uzay Yolculuğu	https://youtu.be/OjFk4mXrAOw
23.Bölüm	Günlük	https://youtu.be/mMsXH8AxUYE
24.Bölüm	Öykü Yarışması	https://youtu.be/aCvghaLzguA
25.Bölüm	Hıçkırık	https://youtu.be/UWNLG8S97ZQ
26.Bölüm	Oyunbozan	https://youtu.be/mOmgdDSPccE
27.Bölüm	İz Peşinde	https://youtu.be/7SgIy_Ge_1s
28.Bölüm	Gurbetten Misafir	https://youtu.be/A-0zXaH1WpQ
29.Bölüm	Esnaf Dedğin	https://youtu.be/JhppERhyXqQ
30.Bölüm	Maket Ev	https://youtu.be/uqsN-h7L6hk
31.Bölüm	Trafik Haftası	https://youtu.be/Of-t1z7pgJ8
32.Bölüm	Rafadan Taşımacılık	https://youtu.be/cWzAvtPd_sQ
33.Bölüm	Dünya Rekoru	https://youtu.be/Jzy4jbbl57A
34.Bölüm	Tiyatro Kulübü	https://youtu.be/Bp4cuVJYIRM
35.Bölüm	Anı Rozetleri	https://youtu.be/RXwv2QKs9Is
36.Bölüm	Rüya Peşinde	https://youtu.be/GP6O6o-GMV0

37.Bölüm	Çöl Sıcağı	https://youtu.be/KF3z_-5ikvc
38.Bölüm	Masa Tenisi	https://youtu.be/9liQppFglpg
39.Bölüm	Çember Yarışı	https://youtu.be/0HFNv96lZyI
40.Bölüm	Gezgin Ekibi	https://youtu.be/8YlhDVXHZUQ
41.Bölüm	Muhteşem Yumak	https://youtu.be/6SE8g_FOmHk

3.3. Verilerin Toplanması Analizi

“Rafadan Tayfa” çizgi filminin ilk 41 bölümünden toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Bu vasıta ile derinlemesine bir inceleme yapılması sağlanmıştır. İçerik analizi, metinlerin ya da transkriptlerin içerisinde gizli kalmış manaların veya orada verilmek istenen iletilerin, belli bir sistematik izlenerek kavramlar ve kategoriler şeklinde ortaya konarak bu kavram ve kategorilerin nicel ve nitel olarak analiz edilmesidir (Güler, Halıcıoğlu, Taşgın, 2015, 43). Ayrıca araştırma verilerinin incelenmesinde tablolar ve sayısal verilerden yararlanılarak, araştırma kategorilere ayrılmıştır ve sayısal değerler üzerinden çalışma desteklenmiştir.

3.4. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Her ölçme aracı belirli bir amaç için geliştirilir ve bundan dolayı her ölçme aracının ölçmeye çalıştığı bir özellik bulunmaktadır, geçerlik söz konusu bu özelliklerin doğru olarak belirlenmesi (Doğanay, Ataizi, Ali Şimşek, Jale Balaban Salı, Yavuz Akbulut, 2018, 156) olarak tanımlanmaktadır. Güvenirlik ise bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlık olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2017, 181). Bu minvalde yapılan çalışmada geçerliliği ve güvenirliliği artırmak için araştırmacı tarafından araştırma nesnesi iki kez izlenmiş, toplanan verilerin tutarlı olduğu belirlenmiş ve ölçülmek istenen özelliklerin ölçüldüğü tespit edilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde Rafadan Tayfa dizindeki tüm bölümler incelenmiş, incelenen bölümler sonucunda araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen başlıklar altında dizideki geçen ifadelerle ait analizlere yer verilmiştir.

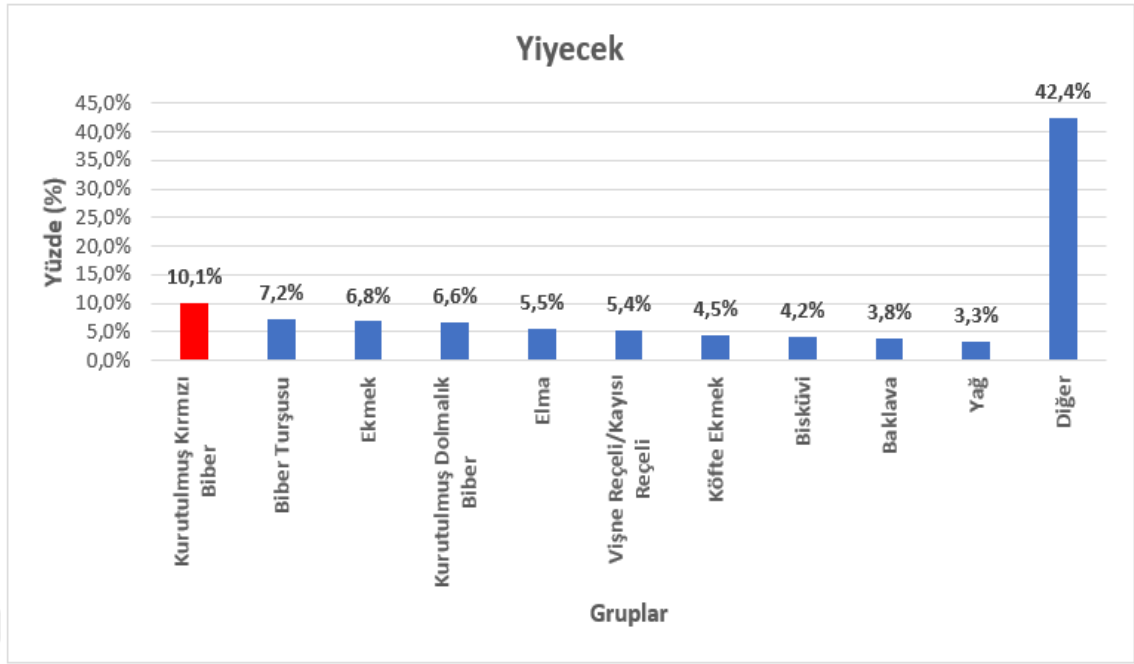
4.1. Günlük Yaşam

4.1.1. Yiyecek ve içecekler

Tablo 3: Yiyecek Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Yiyecek	Frekans	%
Kurutulmuş Kırmızı Biber	184	10,1%
Biber Turşusu	131	7,2%
Ekmek	124	6,8%
Kurutulmuş Dolmalık Biber	120	6,6%
Elma	100	5,5%
Vişne Reçeli/Kayısı Reçeli	98	5,4%
Köfte Ekmek	82	4,5%
Bisküvi	77	4,2%
Baklava	69	3,8%
Yağ	60	3,3%
Diğer	770	42,4%
Genel Toplam	1815	100,0%

Tablo 3 incelendiğinde, dizide toplamda 1815 kere yiyecek öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen yiyecek öğelerinin %10,1 ile “kurutulmuş kırmızı biber”, %7,2 ile “biber turşusu”, %6,8 “ekmek”, %6,6 “kurutulmuş dolmalık biber”, %5,5 “elma”, %5,4 “vişne reçeli/kayısı reçeli”, %4,5 “köfte ekmek”, %4,2 “bisküvi”, %3,8 “baklava”, %3,3 “yağ” öğeleri olduğu belirlenirken %42,4 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen yiyecek öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 1’de verilmiştir.

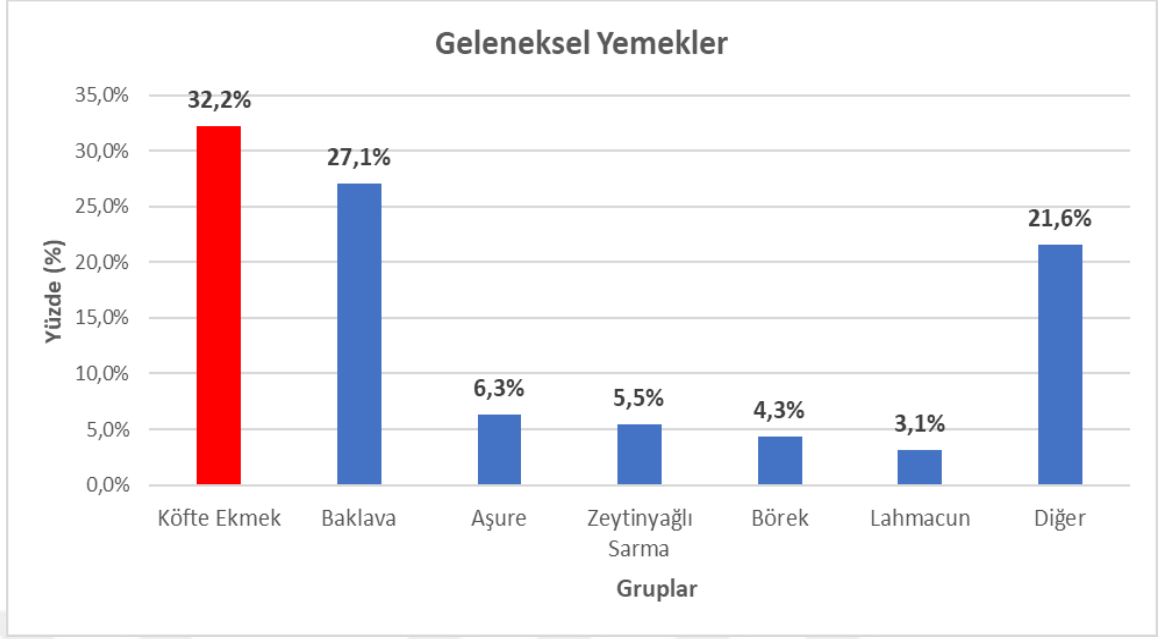

Şekil 1: Yiyecek Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

Tablo 4: Geleneksel Yemekler Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Geleneksel Yemekler	Frekans	%
Köfte Ekmek	82	32,2%
Baklava	69	27,1%
Aşure	16	6,3%
Zeytinyağlı Sarma	14	5,5%
Börek	11	4,3%
Lahmacun	8	3,1%
Diğer	55	21,6%
Toplam	255	100,0%

Ayrıca geleneksel Türk yemeklerine bakıldığında Tablo 4 incelendiğinde, dizide toplamda 225 kere geleneksel yemekler öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen geleneksel yemekler öğelerinin %32,2 ile “köfte ekmek”, %27,1 ile “baklava”, %6,3 “aşure”, %5,5 “zeytinyağlı sarma”, %4,3 “börek”, %3,1 “lahmacun” öğeleri olduğu belirlenirken %21,6 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen geleneksel yemekler öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 2’de verilmiştir.

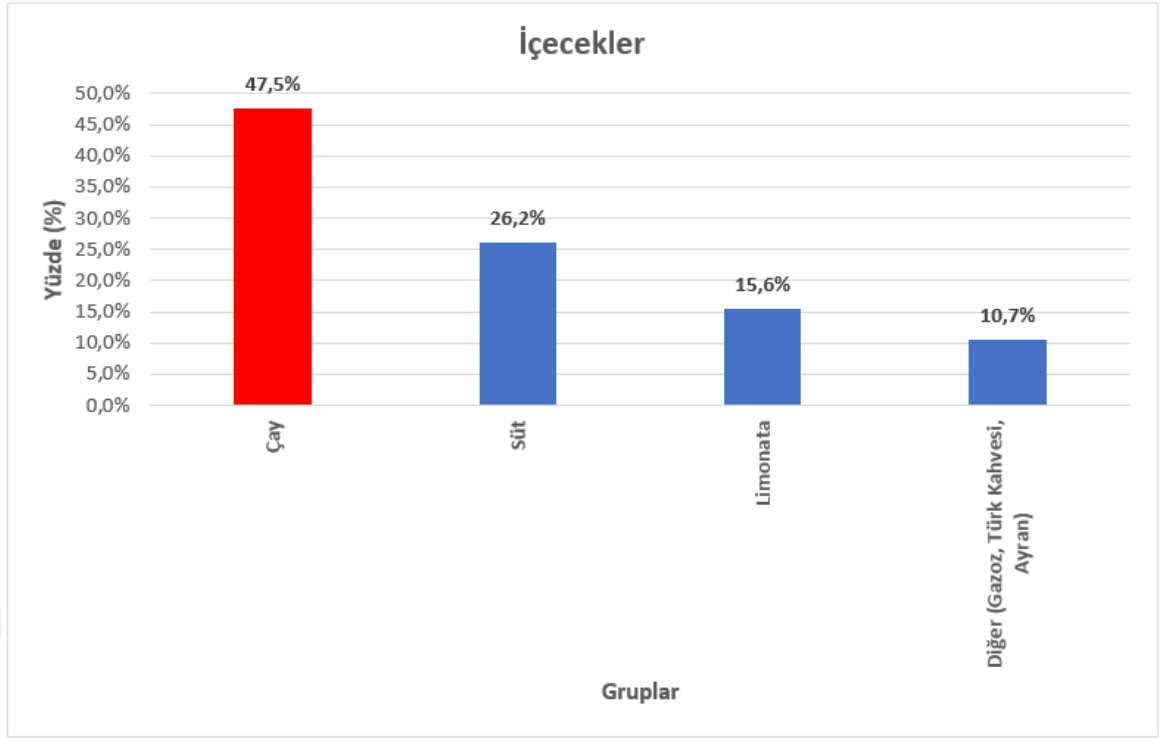

Şekil 2: Geleneksel Yemekler Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

Tablo 5: İçecekler Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

İçecekler	Frekans	%
Çay	58	47,5%
Süt	32	26,2%
Limonata	19	15,6%
Diğer (Gazoz, Türk Kahvesi, Ayran)	13	10,7%
Genel Toplam	122	100,0%

Tablo 5 incelendiğinde, dizide toplamda 122 kere içecekler geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen içecekler öğelerinin %47,5 ile “çay”, %26,2 ile “süt” ve %15,6 ile “limonata” öğeleri olduğu belirlenirken %10,7 oranında bunların dışında öğelerin (gazoz, Türk kahvesi, ayran) geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen içecekler öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 3’te verilmiştir.

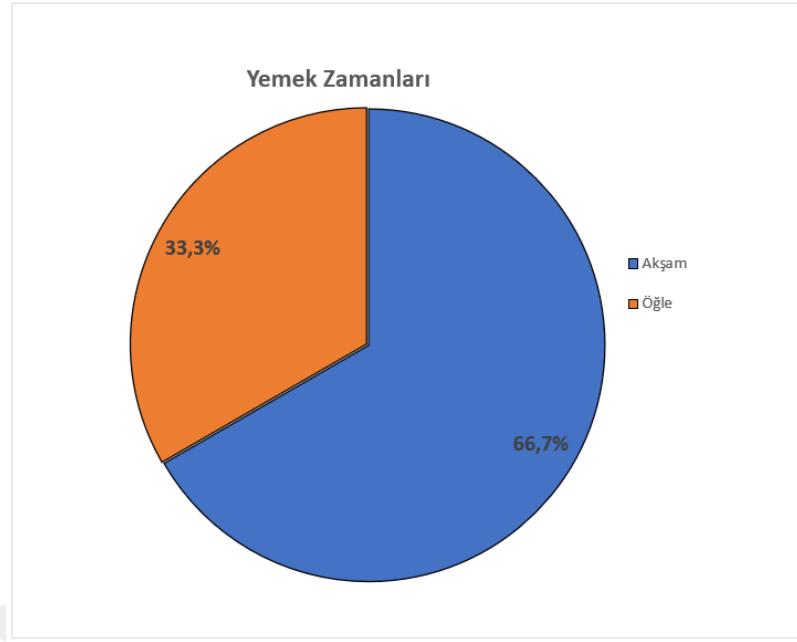
Şekil 3: Dizide İçecekler Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.1.2. Yemek Zamanları ve Sofra Adabı

Tablo 6: Yemek Zamanları Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Yemek Zamanları	Frekans	%
Akşam	6	66,7%
Öğle	3	33,3%
Genel Toplam	9	100,0%

Tablo 6 incelendiğinde, dizide toplamda 9 kere yemek zamanları öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen yemek zamanları öğelerinin %66,7 ile “akşam”, %33,3 ile “öğle”, öğeleri olduğu belirlenmiştir. Dizide geçen müzik aletleri öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 4’de verilmiştir.

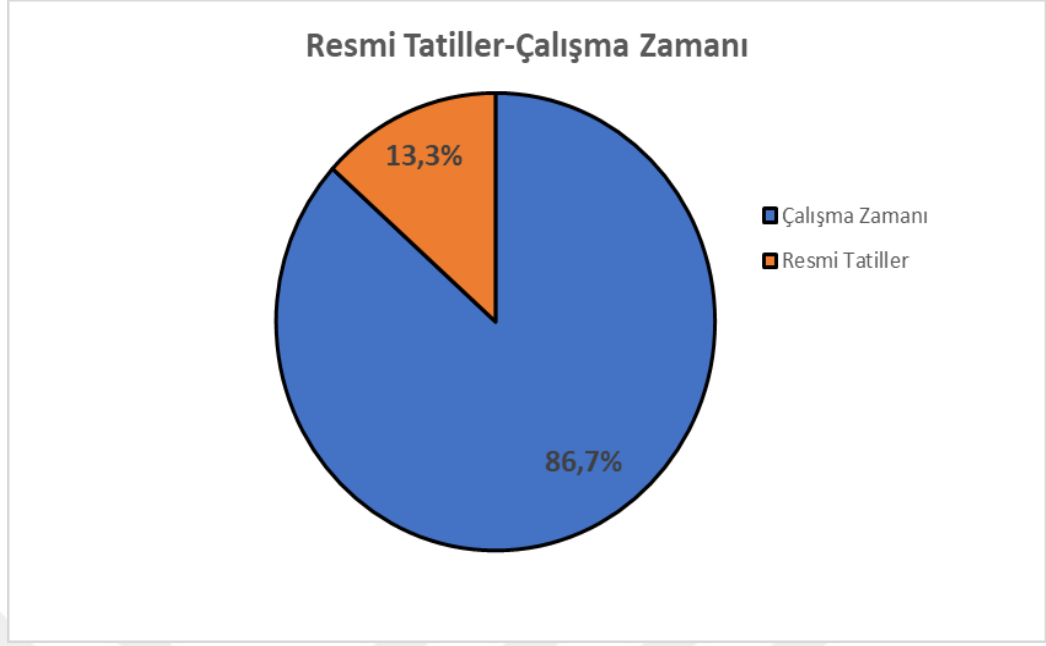
Şekil 4: Dizide Yemek Zamanları Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği

4.1.3. Resmî Tatiller ve Çalışma Zamanları

Tablo 7: Resmî Tatiller – Çalışma Zamanı Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Resmî Tatiller-Çalışma Zamanı	Frekans	%
Çalışma Zamanı	13	86,7%
Resmî Tatiller	2	13,3%
Toplam	15	100,0%

Tablo 7 incelendiğinde, dizide toplamda 15 kere resmî tatiller – çalışma zamanı öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen resmî tatiller – çalışma zamanı öğelerinin %86,7 ile “çalışma zamanı”, %13,3 ile “resmî tatiller” öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen resmî tatiller – çalışma zamanı öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5: Resmî Tatiller – Çalışma Zamanı Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği

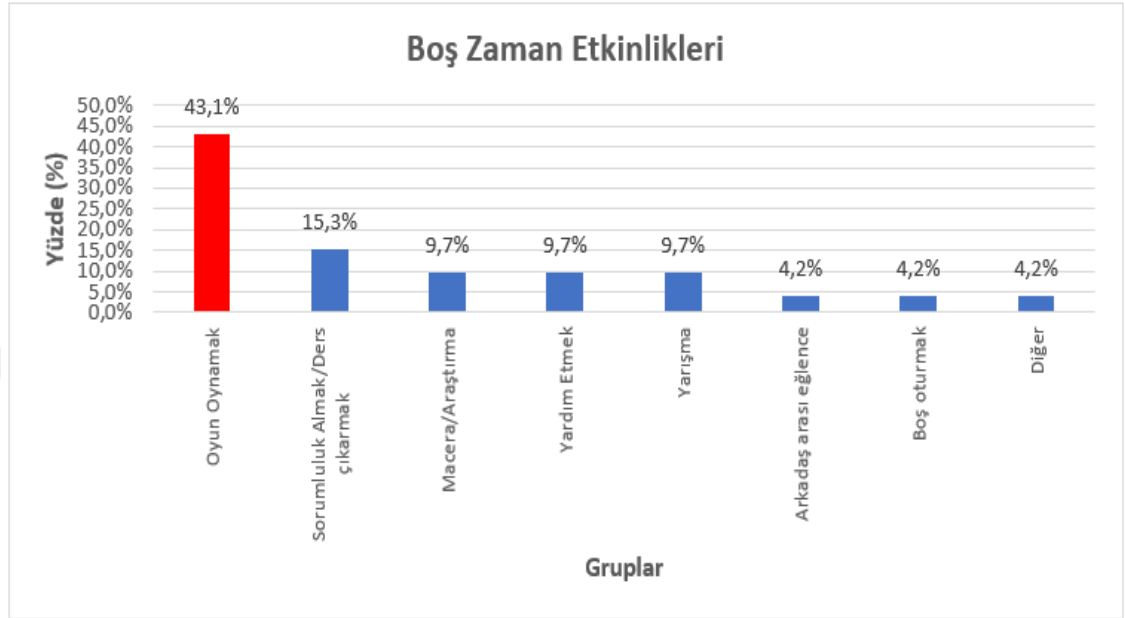
4.1.4. Boş Zaman Etkinlikleri ve Hobileri

Tablo 8: Dizide Geçen Boş Zaman Etkinlik Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Boş Zaman Etkinlikleri	Frekans	%
Oyun Oynamak	31	43,1%
Sorumluluk Almak/Ders çıkarmak	11	15,3%
Macera/Araştırma	7	9,7%
Yardım Etmek	7	9,7%
Yarışma	7	9,7%
Arkadaş arası eğlence	3	4,2%
Boş oturmak	3	4,2%
Diğer	3	4,2%
Genel Toplam	72	100,0%

Tablo 8 incelendiğinde, dizide toplamda 72 kere boş zaman etkinlikleri geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen boş zaman etkinlikleri öğelerinin %43,1 ile “oyun oynamak”, %15,3 ile “sorumluluk almak/ders çıkarmak”, %9,7 ile “macera/araştırma”, %9,7 ile “yardım etmek”, %9,7 ile “yarışma”, %4,2 ile “arkadaş

arası eğlence ve %4,2 ile “boş oturmak” öğeleri olduğu belirlenirken %4,2 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen boş zaman etkinliklerinin sıklıklarına ait grafik şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6: Dizide Geçen Boş Zaman Etkinliklerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

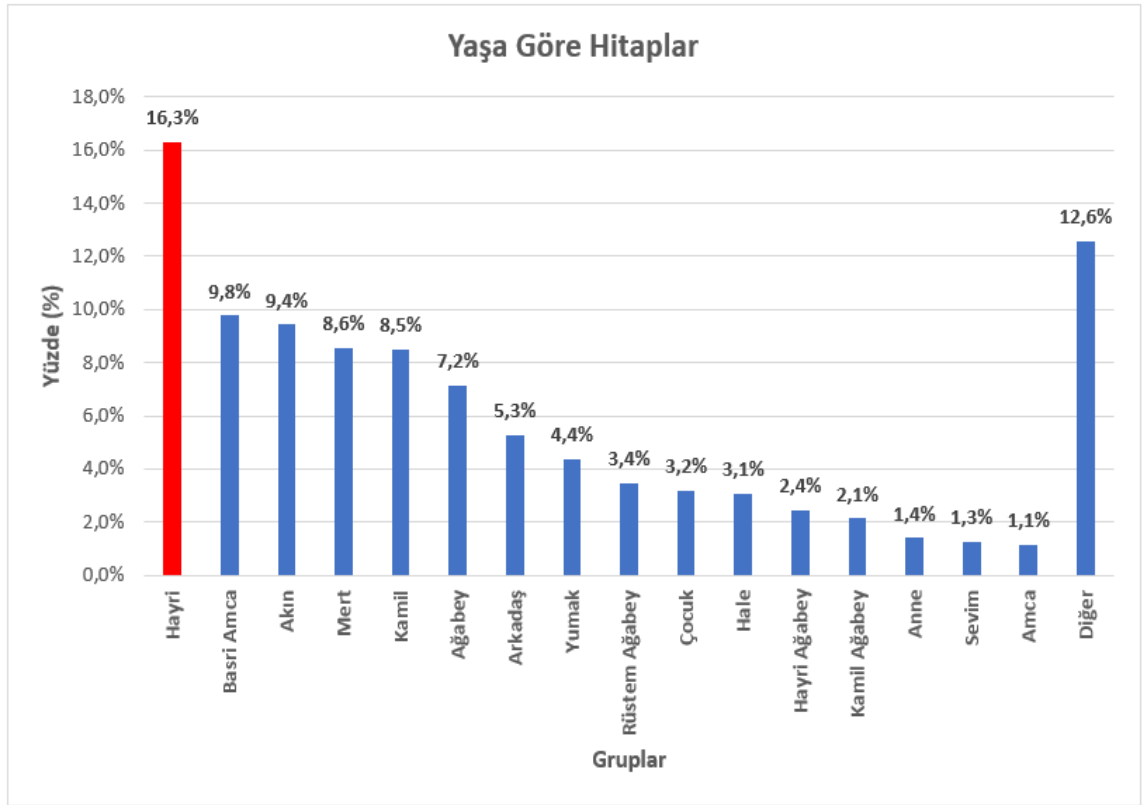

4.1.5. Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılacak Sözler ve Kalıplar

Tablo 9: Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılacak Sözler ve Kalıplar Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Yaşa Göre Hitaplar	Frekans	%
Hayri	374	16,3%
Basri Amca	224	9,8%
Akın	216	9,4%
Mert	196	8,6%
Kamil	195	8,5%
Ağabey	164	7,2%
Arkadaş	121	5,3%
Yumak	100	4,4%
Rüstem Ağabey	79	3,4%
Çocuk	73	3,2%
Hale	70	3,1%
Hayri Ağabey	56	2,4%
Kamil Ağabey	49	2,1%
Anne	32	1,4%
Sevim	29	1,3%
Amca	26	1,1%
Diğer	288	12,6%
Genel Toplam	2292	100,0%

Tablo 9 incelendiğinde, dizide toplamda 2292 kere Yaşa Göre Hitaplar ögelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen Yaşa Göre Hitaplar ögelerinin %16,3 ile “hayri”, %9,8 ile “basri amca”, %9,4 “basri amca”, %9,4 “akın”, %8,6 “mert”, %8,5 “kamil”, %7,2 “ağabey”, %4,4 “yumak”, %3,4 “rüstem ağabey”, %3,2 “çocuk”, %3,1 “hale”, %2,4 “hayri ağabey”, %2,1 “kamil ağabey”, %1,4 “anne”, %1,3 “sevim”, %1,1 “amca” ögeleri olduğu belirlenirken %12,6 oranında bunların dışında ögelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen yaşa göre hitaplar ögelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7: Yaşa Göre Hitaplar Ögelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.1.6. Yeme ve İçme Alışkanlıkları

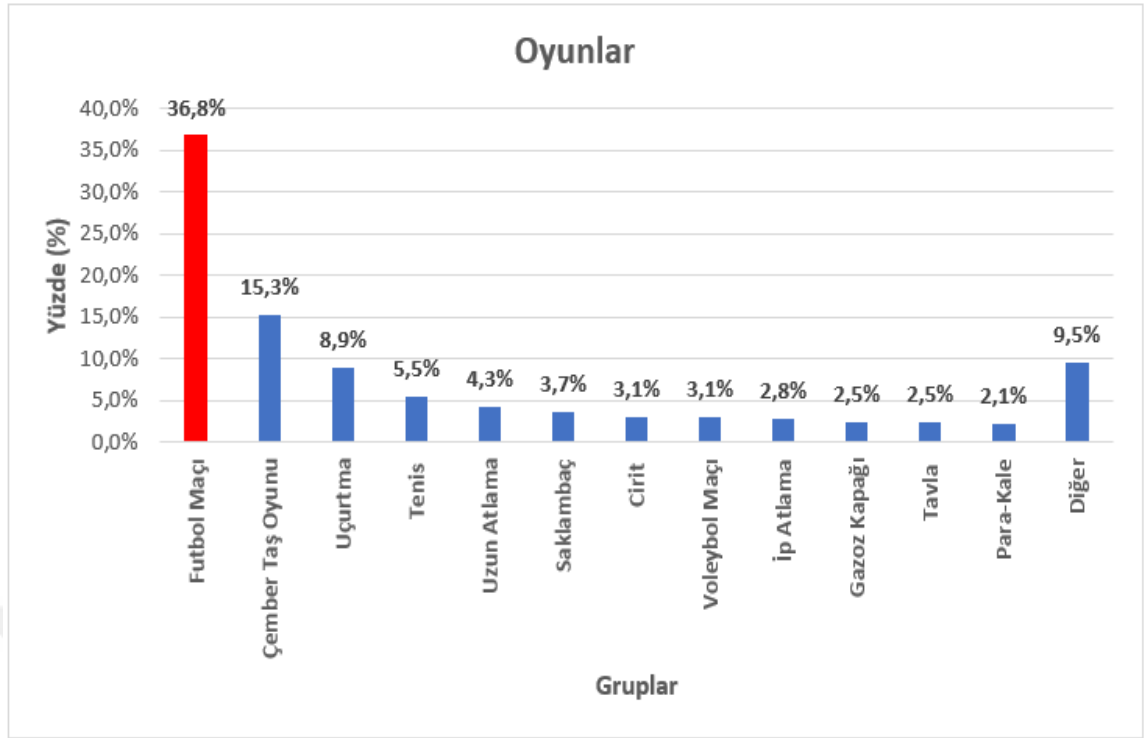
Çizgi film içerisinde karakterlerin yeme ve içme alışkanlıklarıyla ilgili herhangi bir olumsuz durum tespit edilmemiştir. Karakterler, çocukların sevdiği abur cuburları tercih etmemektedir. Akın, Mert, Kamil, Hayri, Sevim, Hale, Basri Amca, Rüstem Ağabey'in Türk geleneksel yemeklerini tercih ettiği ve dile getirdiği tespit edilmiştir.

4.1.7. Oyunlar

Tablo 10: Oyunlar Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Oyunlar	Frekans	%
Futbol Maçı	120	36,8%
Çember Taş Oyunu	50	15,3%
Uçurtma	29	8,9%
Tenis	18	5,5%
Uzun Atlama	14	4,3%
Saklambaç	12	3,7%
Cirit	10	3,1%
Voleybol Maçı	10	3,1%
İp Atlama	9	2,8%
Gazoz Kapağı	8	2,5%
Tavla	8	2,5%
Para-Kale	7	2,1%
Diğer	31	9,5%
Genel Toplam	326	100,0%

Tablo 10 incelendiğinde, dizide toplamda 326 kere oyunlar öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen müzik aletleri öğelerinin %36,8 ile “futbol maçı”, %15,3 ile “çember taş oyunu”, %8,9 “uçurtma”, %5,5 “tenis”, %4,3 “uzun atlama”, %3,7 “saklambaç”, %3,1 “cirit”, %3,1 “voleybol maçı”, %2,8 “ip atlama”, %2,5 “gazoz kapağı”, %2,5 “tavla”, %2,1 “para-kale”, öğeleri olduğu belirlenirken %9,5 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen müzik aletleri öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 8’de verilmiştir.

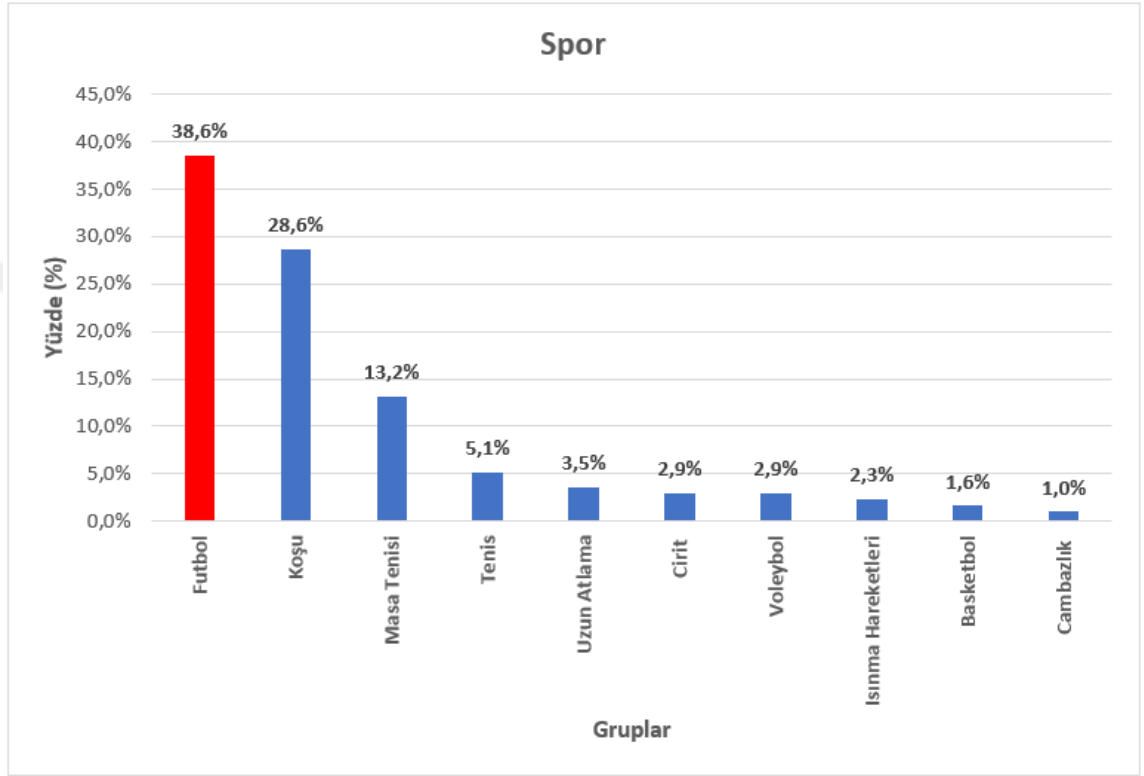
Şekil 8: Oyunlar Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.1.8. Spor

Tablo 11: Spor ifadeleri Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Spor	Frekans	%
Futbol	120	38,6%
Koşu	89	28,6%
Masa Tenisi	41	13,2%
Tenis	16	5,1%
Uzun Atlama	11	3,5%
Cirit	9	2,9%
Voleybol	9	2,9%
Isınma Hareketleri	7	2,3%
Basketbol	5	1,6%
Cambazlık	3	1,0%
Genel Toplam	311	100,0%

Tablo 11 incelendiğinde, dizide toplamda 311 kere spor öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen spor öğelerinin %38,6 ile “futbol”, %28,6 ile “koşu”, %13,2 “masa tenisi”, %5,1 “tenis”, %3,5 “uzun atlama”, %2,9 “cirit”, %2,9 “voleybol”, %2,3 “ısınma hareketleri”, %1,6 “basketbol”, %1,0 “cambazlık öğeleri olduğu belirlenmiştir. Dizide geçen müzik aletleri öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 9’da verilmiştir.

Şekil 9: Spor Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

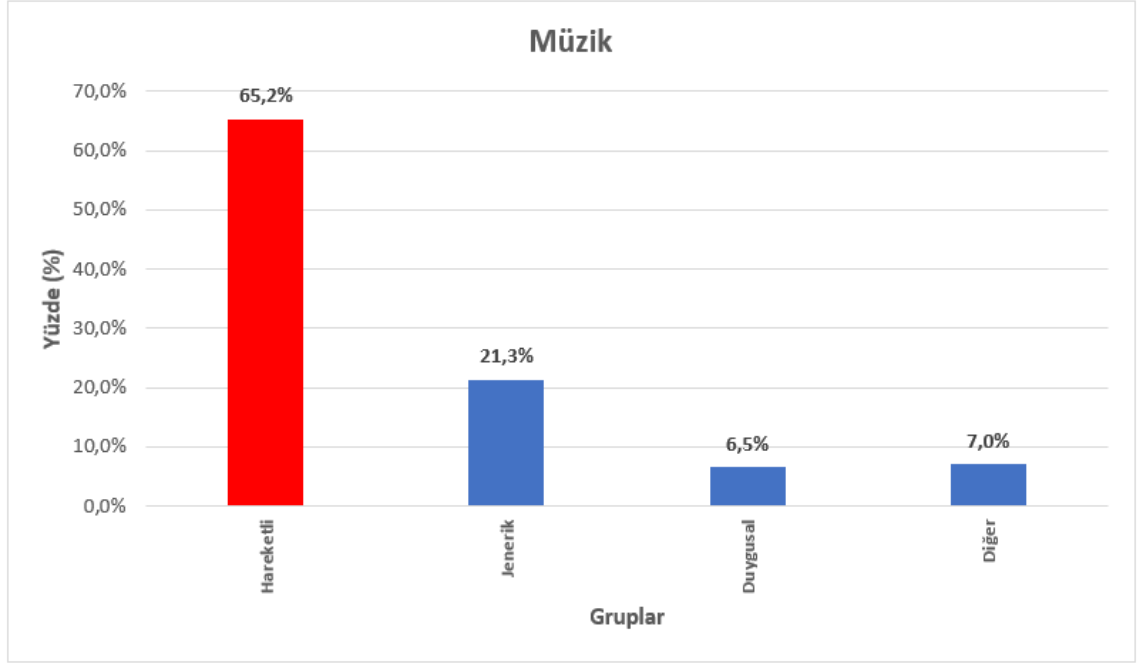
4.1.9. Müzik

Tablo 12: Müzik Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Müzik	Frekans	%
Hareketli	251	65,2%
Jenerik	82	21,3%
Duygusal	25	6,5%
Diğer	27	7,0%
Genel Toplam	385	100,0%

Tablo 12 incelendiğinde, dizide toplamda 385 kere müzik öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen müzik öğelerinin %65,2 ile “hareketli”, %21,3 ile

“jenerik” ve %6,5 ile “duygusal” öğeleri olduğu belirlenirken %7,0 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen müzik öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 10’de verilmiştir.

Şekil 10: Dizide Müzik Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.2. Kişiler Arası İlişkiler

4.2.1. Kişiler

Rafadan Tayfa çizgi filmi ve karakterleri günümüz mahalle yaşantısını iyi yansıtan ve farklı insan tiplerini izleyici karşısına çıkarabilen yerli bir yapımdır. Rafadan Tayfa çizgi filminde çocukların özdeşim kurduğu ve kendilerini onların yerine koydukları karakterler şunlardır: Akın, Kamil, Hayri, Mert, Sevim, Hale, Rüstem Abi, Basri Amca, Yumak (Şentürk, Keskin, 2019, 6). Yapılan araştırmaya göre karakter analizi şu şekildedir:

Akın: Mert’in kardeşidir ve Rafadan Tayfa grubunun en küçük üyesidir. Problem çözücü, hayvansever, büyüklerine saygılı ve yardımseverdir. Ayrıca bir köpeği vardır ve adı da Yumak’tır.

Mert: Akın’ın ağabeyidir. Grubunun lideri olmasının yanı sıra yardımsever, saygılı, dürüst, disiplinli, kendini kontrol eden ve arkadaşlarını motive eden bir karakterdir.

Kamil: Grubun en sakar üyesidir. Her şeyi yanlış anlamaktadır ve grubun uykucu üyesidir. Bunların yanı sıra aile bakkalını işleten ve ailesine yardımcı olan, dürüst, büyüklerine saygılı bir karakterdir.

Sevim: Öksüz ve yetim büyüyen Sevim, çizgi filminin en feminist üyelerindendir. Akli başında, ağır başlı, saygılı, dürüst, yardımsever, disiplinli ve mantıklı hareket eden bir karakterdir. Ayrıca Hayri'nin kardeşi Hale'nin en yakın arkadaşısıdır.

Hayri: Grubun en neşeli üyesidir. Hale adında bir kız kardeşi vardır. Genellikle doymak bilmeyen, karnı hep aç olan ve abartmayı seven bir karakterdir. Bunların yanı sıra saygılı, enerjik bir yapısı da vardır.

Hale: Hayri'nin kız kardeşidir. Ağabeyini dizginlemeye çalışan, akli başında, dürüst, saygılı, sorumluluk sahibi, ağabeyi ve ailesi arasında köprü görevini üstlenen bir karakterdir. Hayri'nin akıl hocasıdır.

Rüstem Ağabey: Mahallenin ağabeyidir. Geçimini köftecilikle sağlamaktadır. Yardımsever ve büyüklerine saygılıdır. Mahallenin büyükleri ve Rafadan Tayfa arasında ilişkilerin iyi olmasını sağlayan bir karakterdir. Mahallenin sorumluluk sahibi ağabeyidir. Ayrıca Fatma Nine'nin oğludur.

Basri Amca: Sert görünlü, çocukları anlamayan, huysuz olmanın yanı sıra çocukların arkasında duran, yardımsever, iyi yürekli bir karakterdir. Rafadan Tayfa'nın uğraşmayı en sevdiği kişidir.

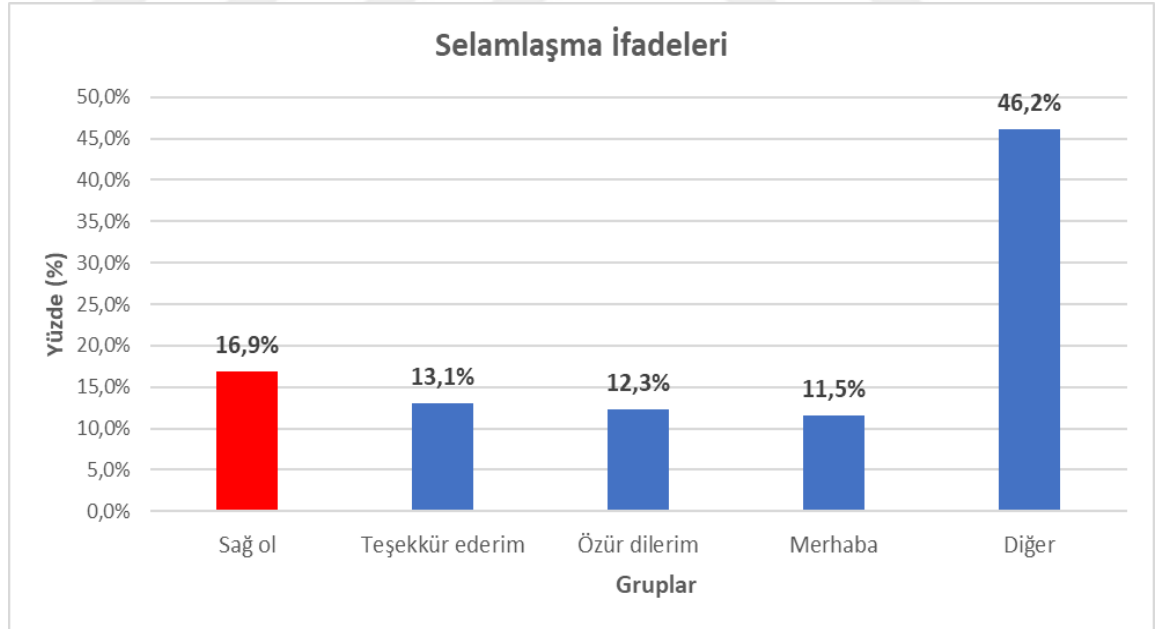
Yumak: Akın'ın köpeğidir ve çizgi filmdeki tek hayvan karakterdir. Yaramazlık yapıp ortalığı karıştırmayı sevmektedir.

4.2.2. Selamlaşma İfade ve Davranışları

Tablo 13: Selamlaşma İfadeleri Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Selamlaşma İfadeleri	Frekans	%
Sağ ol	22	16,9%
Teşekkür ederim	17	13,1%
Özür dilerim	16	12,3%
Merhaba	15	11,5%
Diğer	60	46,2%
Toplam	130	100,0%

Tablo 13 incelendiğinde, dizide toplamda 130 kere selamlaşma ifadeleri öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen selamlaşma ifadeleri öğelerinin %16,9 ile “sağ ol”, %13,1 ile “teşekkür ederim”, %12,3 “özür dilerim”, %11,5 “merhaba”, öğeleri olduğu belirlenirken %46,2 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen selamlaşma ifadeleri öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 11’de verilmiştir.

Şekil 11: Selamlaşma İfadeleri Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.2.3. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler

Çizgi film içerisinde Türk geleneksel aile yapısı izleyiciye aktarılmıştır. Anne, baba ve çocukların ilişkileri gösterilmeden karakterlerin konuşmaları ile izleyiciye aktarılmıştır. Küçük yaştaki insanların büyük insanlara saygıda kusur etmediği ama kuşak çatışması yaşadığı tespit edilmiştir. Çizgi film içerisinde Mert, Akın, Hayri ve Kamil yaşça büyük olan Basri amca ve Rüstem ağabey ile kuşak çatışması yaşamaktadır.

4.2.4. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler

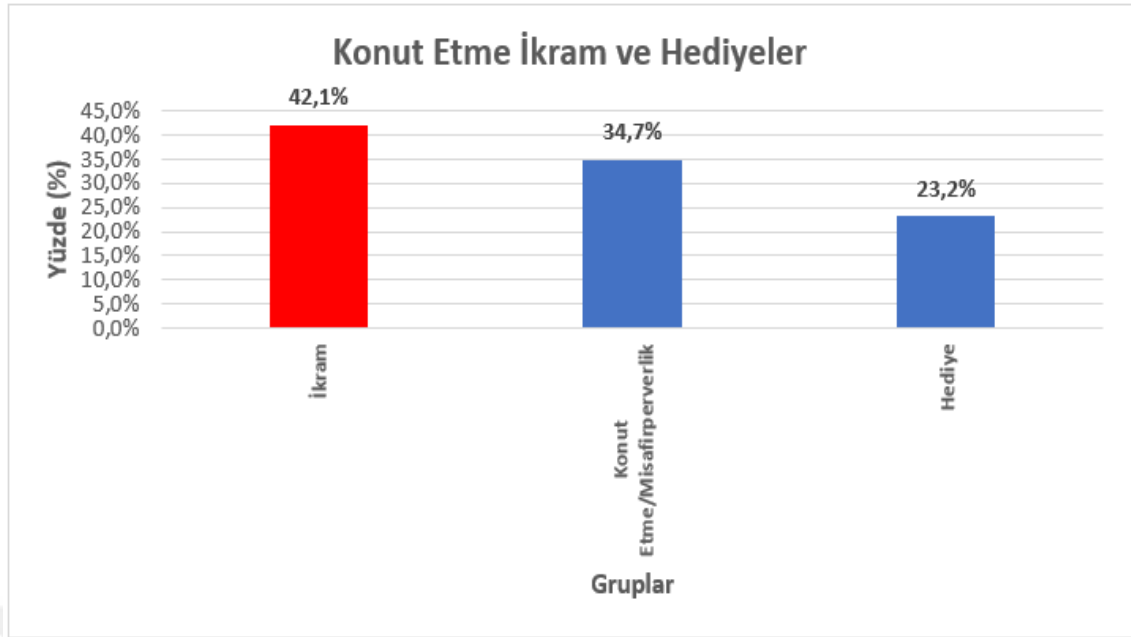
“Rafadan Tayfa” çizgi filmi içerisinde politik düşünce ve fikirlere karşı herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Ayrıca dinsel gruplar arası ilişkilere de rastlanılmamıştır.

4.2.5. Konuk Etme, İkram ve Hediyeler

Tablo 14: Konuk Etme, İkram ve Hediyeler Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Konuk Etme, İkram ve Hediyeler	Frekans	%
İkram	40	42,1%
Konuk Etme/Misafirperverlik	33	34,7%
Hediye	22	23,2%
Genel Toplam	95	100,0%

Tablo 14 incelendiğinde, dizide toplamda 95 kere konuk etme, ikram ve hediyeler geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen konuk etme, ikram ve hediyeler öğelerinin %42,1 ile “ikram”, %34,7 ile “konuk etme/misafirperverlik” ve %23,2 ile “hediye” öğeleri olduğu belirlenmiştir. Dizide geçen konuk etme, ikram ve hediyeler öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 12’de verilmiştir.

Şekil 12: Dizide Konuk Etme, İkram ve Hediyeler Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.3. Değerler ve Eğitim

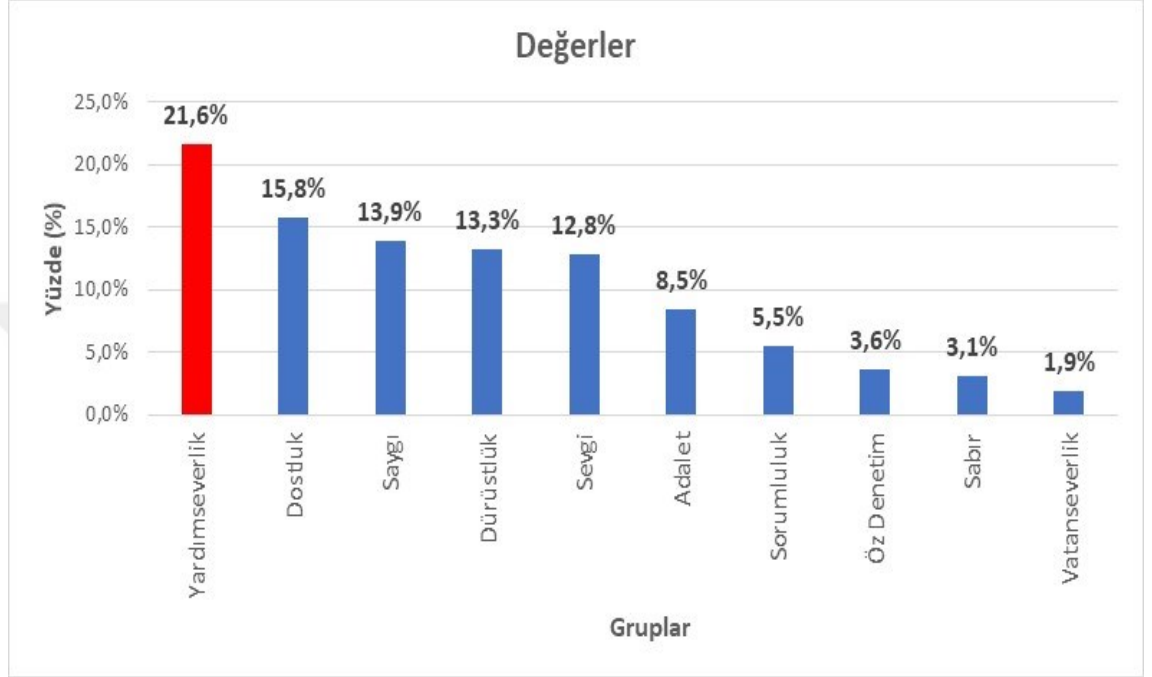
4.3.1. Değerler

Tablo 15: Değerler Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Değerler	Frekans	%
Yardımseverlik	148	21,6
Dostluk:	108	15,8
Saygı	95	13,9
Dürüstlük	91	13,3
Sevgi	88	12,8
Adalet	58	8,5
Sorumluluk	38	5,5
Öz Denetim	25	3,6
Sabır	21	3,1
Vatanseverlik	13	1,9
Toplam	685	100,%

Tablo 15 incelendiğinde, dizide toplamda 685 kere değerler öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen değerler öğelerinin %21,6 ile “Yardımseverlik”, %15,8

ile “Dostluk”, %13,9 ile “Saygı”, %13,3 ile “Dürüstlük”, %12,8 ile “Sevgi”, ‘8,5 ile “Adalet”, %5,5 ile “Sorumluluk”, %3,6 ile “Öz Denetim”, %3,1 ile “Sabır”, ve %1,9 ile “Vatanseverlik” öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen değerler öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 13’te verilmiştir.

Şekil 13: Değerler Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği

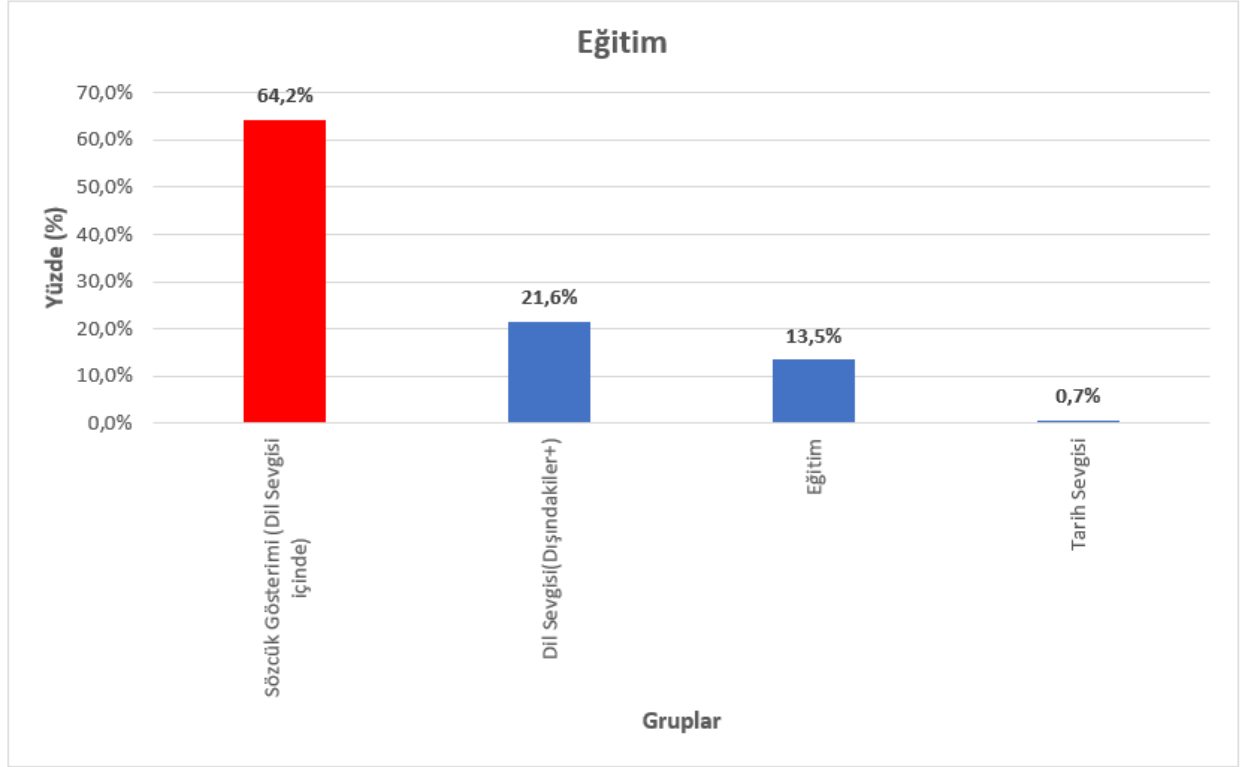
4.3.2. Eğitim ve Tarih Bilinci/Sevgisi

Tablo 16: Eğitim, Dil ve Tarih Sevgisi Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Eğitim, Dil ve Tarih Sevgisi	Frekans	%
Sözcük Gösterimi (dil sevgisi içinde)	348	64,2%
Dil Sevgisi	117	21,6%
Eğitim	73	13,5%
Tarih Sevgisi	4	0,7%
Genel Toplam	542	100,0%

Tablo 16 incelendiğinde, dizide toplamda 542 kere eğitim öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen eğitim öğelerinin %64,2 ile “sözcük gösterimi (dil sevgisi içinde)”, %21,6 ile “dil sevgisi (dışındakiler+)”, %13,5 ile “eğitim” ve %0,7 ile

“tarih sevgisi” öğeleri olduğu belirlenmiştir. Dizide geçen eğitim öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 14’te verilmiştir.

Şekil 14: Dizide Eğitim, Dil ve Tarih Sevgisi Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

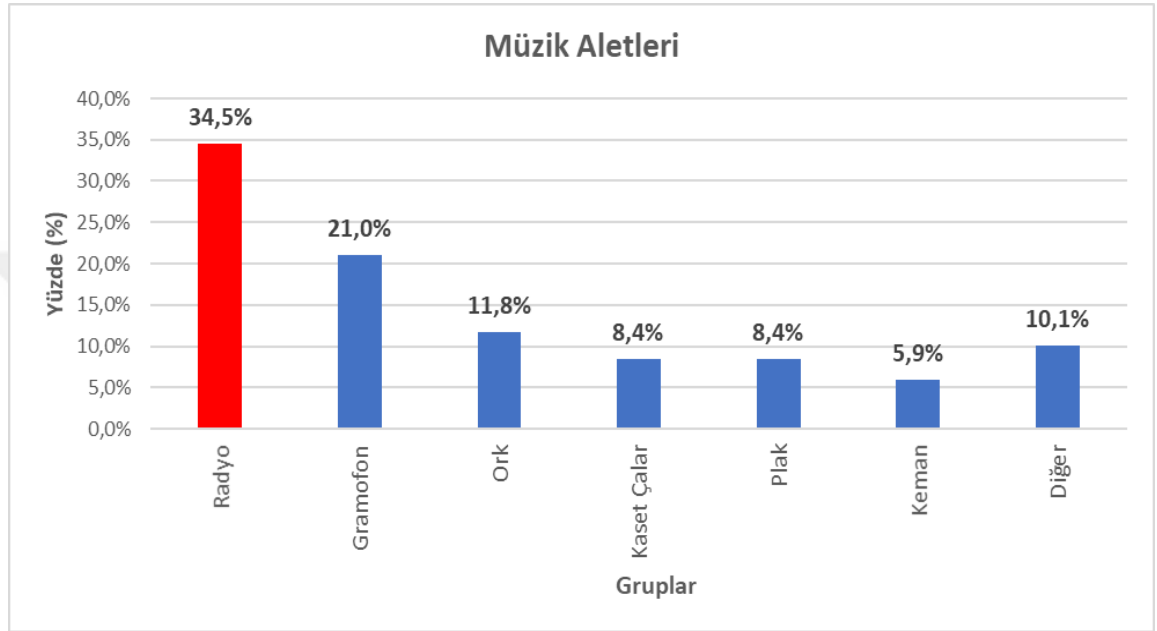
4.4. Edebiyat, Sanat ve Müzik

4.4.1. Müzik

Tablo 17: Müzik aletleri Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Müzik Aletleri	Frekans	%
Radyo	41	34,5%
Gramofon	25	21,0%
Ork	14	11,8%
Kaset Çalar	10	8,4%
Plak	10	8,4%
Keman	7	5,9%
Diğer	12	10,1%
Toplam	119	100,0%

Tablo 17 incelendiğinde, dizide toplamda 119 kere müzik aletleri öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen müzik aletleri öğelerinin %34,5 ile “radyo”, %21,0 ile “gramafon”, %11,8 “ork”, %8,4 “kaset çalar”, %8,4 “plak”, %5,9 “keman”, öğeleri olduğu belirlenirken %10,1 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen müzik aletleri öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 15’te verilmiştir.

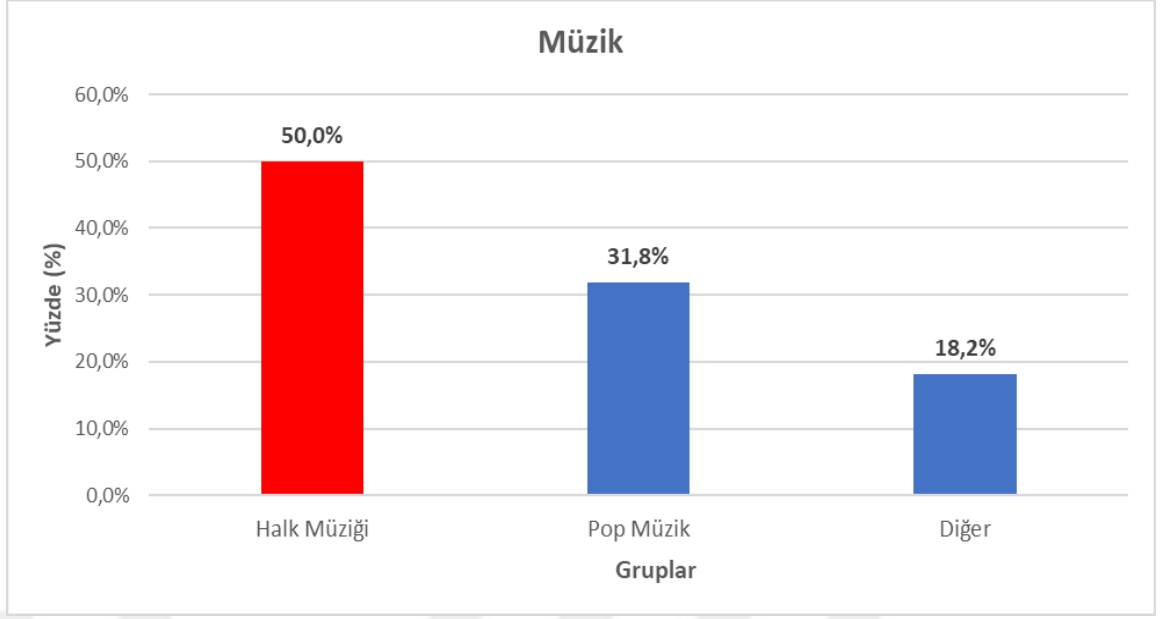

Şekil 15: Müzik Aletleri Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

Tablo 18: Müzik Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Müzik	Frekans	%
Halk Müziği	11	50,0%
Pop Müzik	7	31,8%
Diğer	4	18,2%
Toplam	22	100,0%

Ayrıca müzik türlerine baktığımızda Tablo 18 incelendiğinde, dizide toplamda 22 kere müzik öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen müzik öğelerinin %50,0 ile “halk müziği”, %31,8 ile “pop müzik”, öğeleri olduğu belirlenirken %18,2 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen müzik öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 16’da verilmiştir.

Şekil 16: Müzik Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

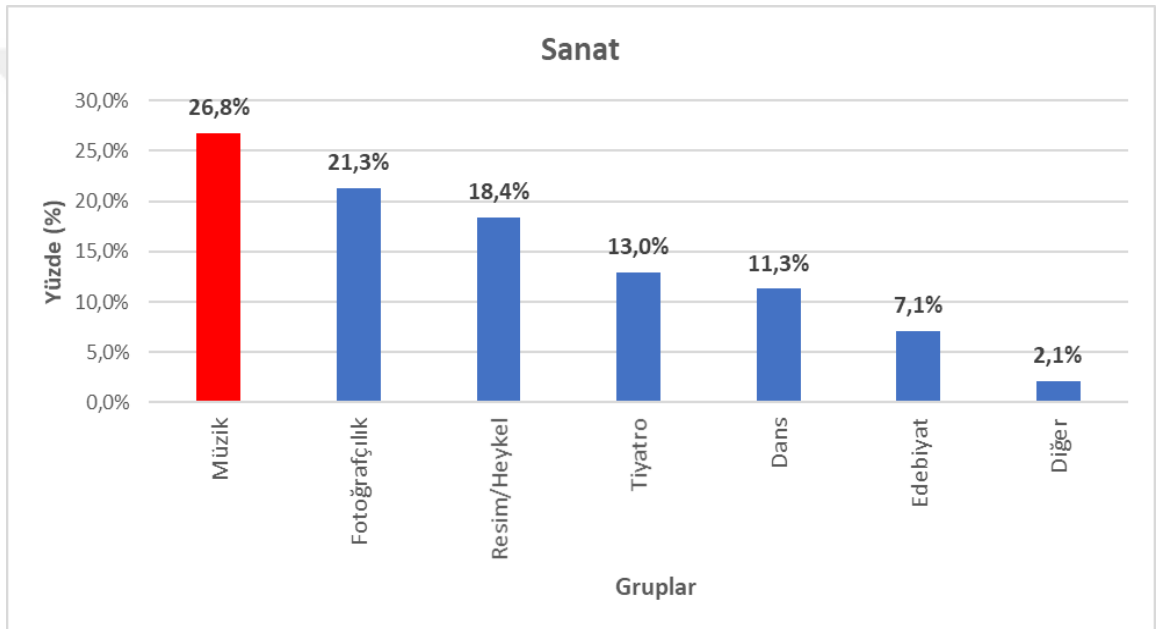
4.4.2. Sanat ve Edebiyat

Tablo 19: Sanat Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Sanat ve Edebiyat	Frekans	%
Müzik	64	26,8%
Fotoğrafçılık	51	21,3%
Resim/Heykel	44	18,4%
Tiyatro	31	13,0%
Dans	27	11,3%
Edebiyat	17	7,1%
Diğer	5	2,1%
Toplam	239	100,0%

Tablo 19 incelendiğinde, dizide toplamda 239 kere sanat ve edebiyat öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen sanat öğelerinin %26,8 ile “müzik”, %21,3 ile “fotoğrafçılık”, %18,4 “resim/heykel”, %13,0 “tiyatro”, %11,3 “dans”, %7,1 “edebiyat” öğeleri olduğu belirlenirken %2,1 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen sanat ve edebiyat öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 17’de verilmiştir.

“Rafadan Tayfa” çizgi filmi 1990’lı yılların sokak yaşamını ve mahalle yapısını anlatmaktadır. Çizgi film içerisinde mimari olarak 1990’lı yılların anlayışı ile mahalleler oluşturulmuştur. Evler yatay ve dikey mimarinin karışımından oluşmaktadır. Dikey mimariye uygun olan evlerde kat sayısının fazla olmadığı, balkonların ve terasların olduğu, dikey pencere sisteminin olduğu, farklı renklerden oluşan evler olarak tasarlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca çizgi filmin hikayesi İstanbul şehrinde geçtiği için İstanbul’a özel yapılar da film içerisinde gösterilmiştir. Bunlar: Galata Kulesi, Ayasofya Cami, Sultanahmet Cami, Topkapı Sarayı ve 15 Temmuz Şehitler Köprüsü’dür.

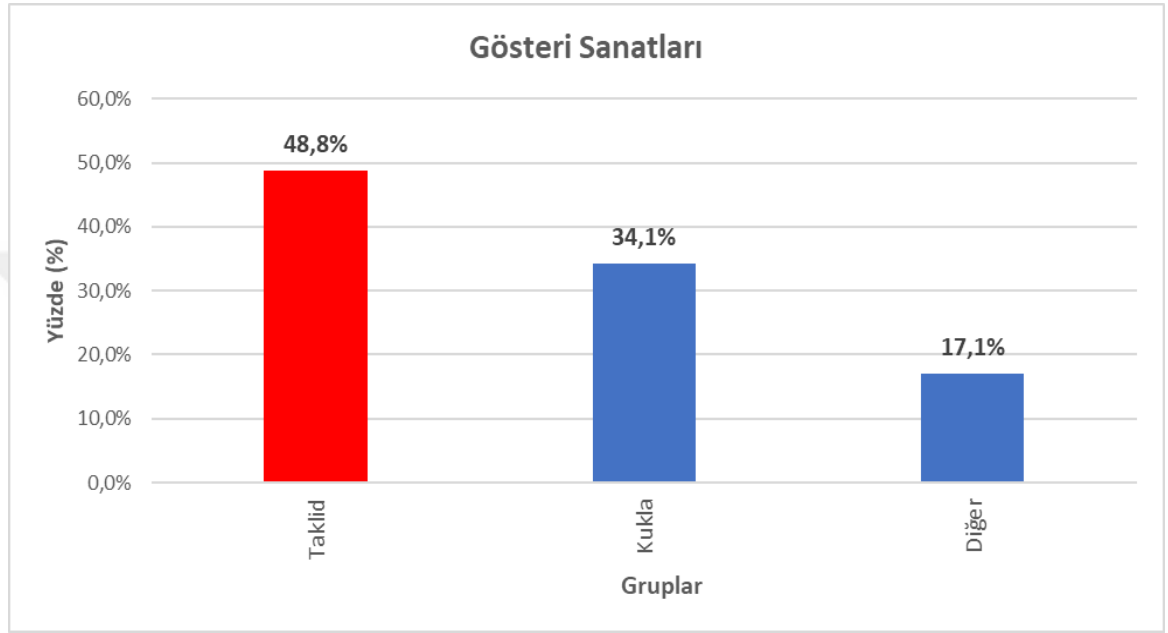
Şekil 17: Sanat ve Edebiyat Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.4.3. Gösteri Sanatları

Tablo 20: Gösteri Sanatları Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Gösteri Sanatları	Frekans	%
Taklit	20	48,8%
Kukla	14	34,1%
Diğer	7	17,1%
Toplam	41	100,0%

Tablo 20 incelendiğinde, dizide toplamda 41 kere gösteri sanatları öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen gösteri sanatları öğelerinin %48,8 ile “taklit”, %34,1 ile “kukla” öğeleri olduğu belirlenirken %17,1 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen gösteri sanatları öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 18’de verilmiştir.

Şekil 18: Gösteri Sanatları Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

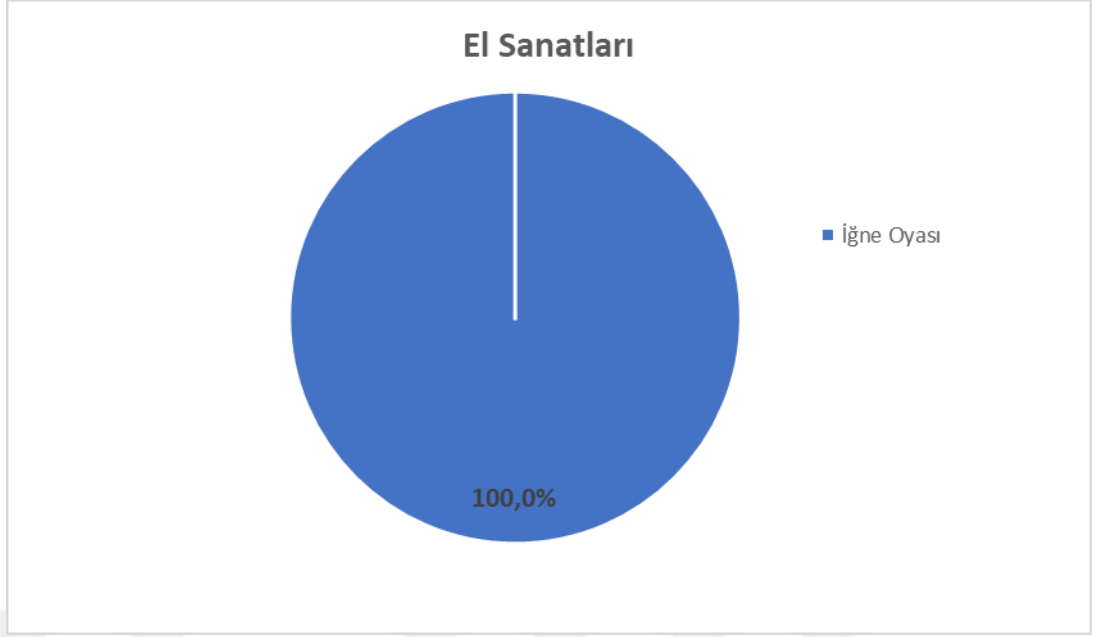
4.4.4. El Sanatları Geleneği

Tablo 21: El Sanatları Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

El Sanatları	Frekans	%
İğne Oyası	6	100,0%
Toplam	6	100,0%

Tablo 21 incelendiğinde, dizide toplamda 6 kere el sanatları öğesinin geçtiği ve bu el sanatları öğesinin %100 ile “iğne oyası” öğesinin olduğu belirlenmiştir. Dizide geçen el sanatı öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 19’da verilmiştir.

Şekil 19: El Sanatları Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği

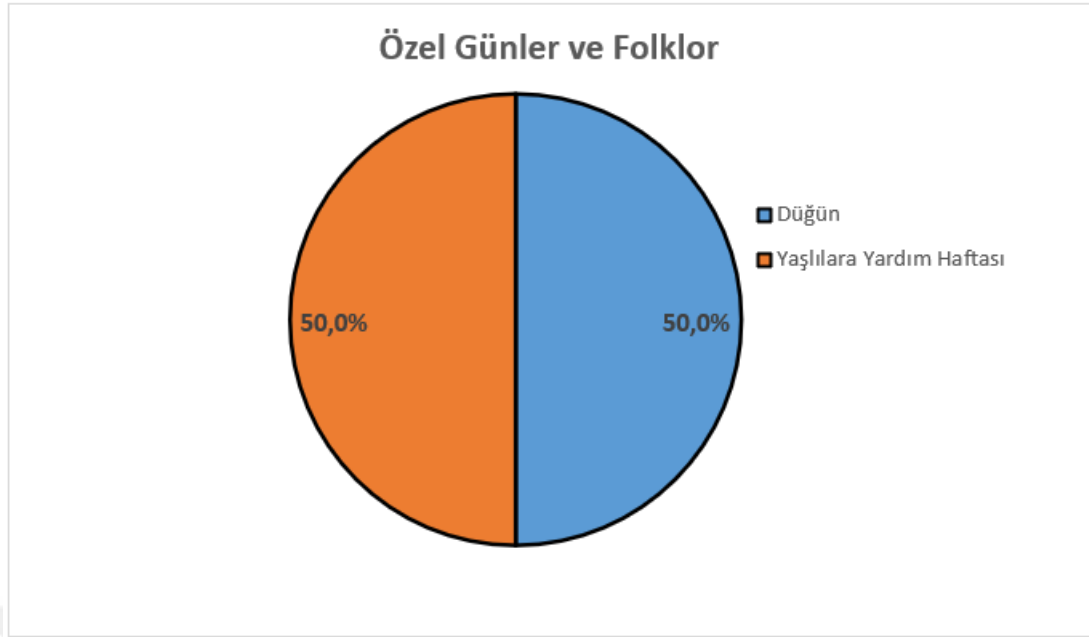
4.5. Gelenekler ve Folklor

4.5.1. Özel Günler ve Gelenekler

Tablo 22: Özel Günler ve Folklor Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Özel Günler ve Folklor	Frekans	%
Düğün	1	50,0%
Yaşlılara Yardım Haftası	1	50,0%
Toplam	2	100,0%

Tablo 22 incelendiğinde, dizide toplamda 2 kere özel günler ve folklor öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen özel günler ve folklor öğelerinin %50,0 ile “düğün”, %50,0 ile “yaşlılara yardım haftası” öğeleri olduğu belirlenmiştir. Dizide geçen özel günler ve folklor öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 20’de verilmiştir.

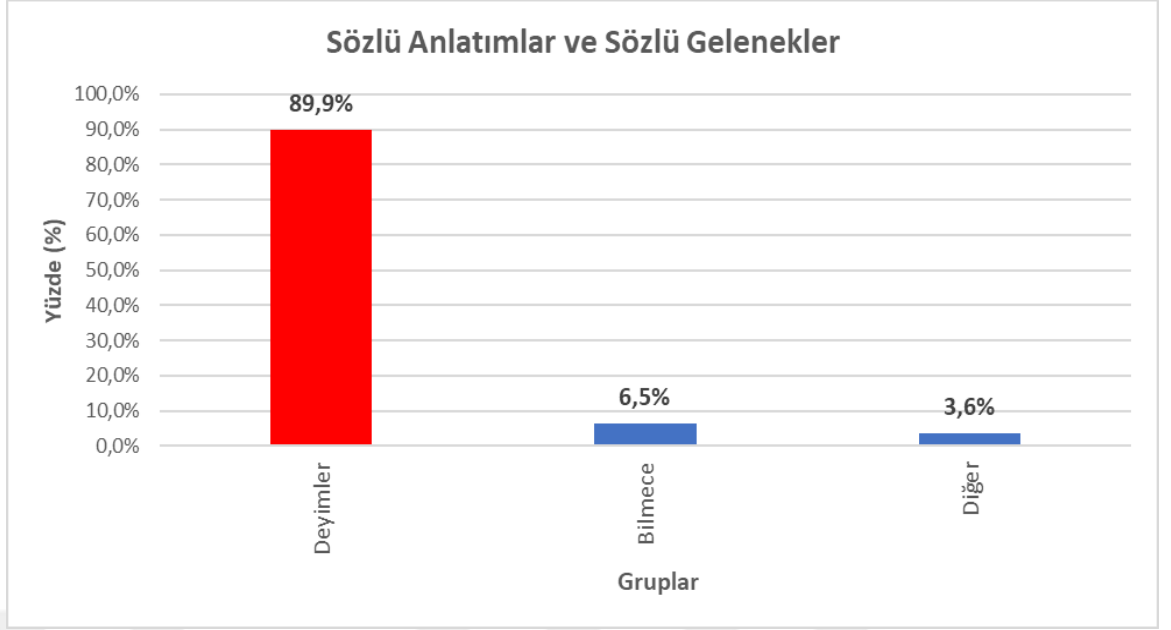
Şekil 20: Özel Günler ve Folklor Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği

4.5.2. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler

Tablo 23: Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler	Frekans	%
Deyimler	223	89,9%
Bilmece	16	6,5%
Diğer	9	3,6%
Toplam	248	100,0%

Tablo 23 incelendiğinde, dizide toplamda 248 kere sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler öğelerinin %89,9 ile “deyimler”, %6,5 ile “bilmece” öğeleri olduğu belirlenirken %3,6 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 21’de verilmiştir.

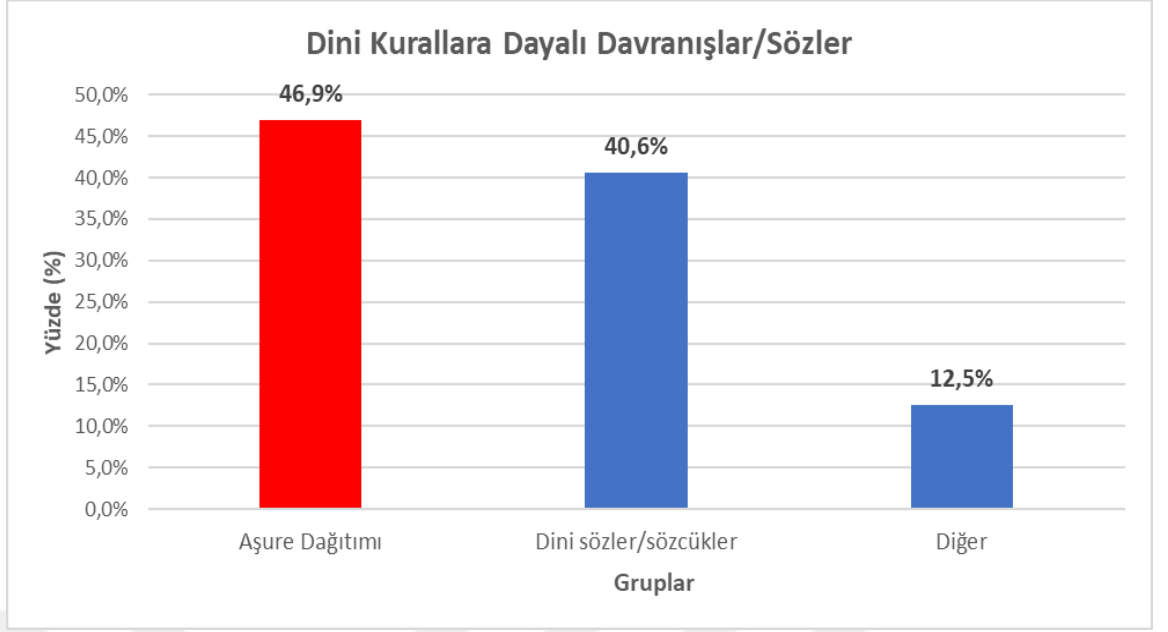
Şekil 21: Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.5.3. Dinî Kurallara Dayalı Davranışlar

Tablo 24: Dinî Kurallara Dayalı Davranışlar / Sözler Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Dinî Kurallara Dayalı Davranışlar/Sözler	Frekans	%
Aşure Dağıtımı	15	46,9%
Dinî sözler/sözcükler	13	40,6%
Diğer	4	12,5%
Toplam	32	100,0%

Tablo 24 incelendiğinde, dizide toplamda 32 kere dinî kurallara dayalı davranışlar/ sözler öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen dinî kurallara dayalı davranışlar/ sözler öğelerinin %46,9 ile “aşure dağıtımı”, %40,6 ile “dinî sözler/ sözcükler” öğeleri olduğu belirlenirken %12,6 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen dinî kurallara dayalı davranışlar/ sözler öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 22’de verilmiştir.

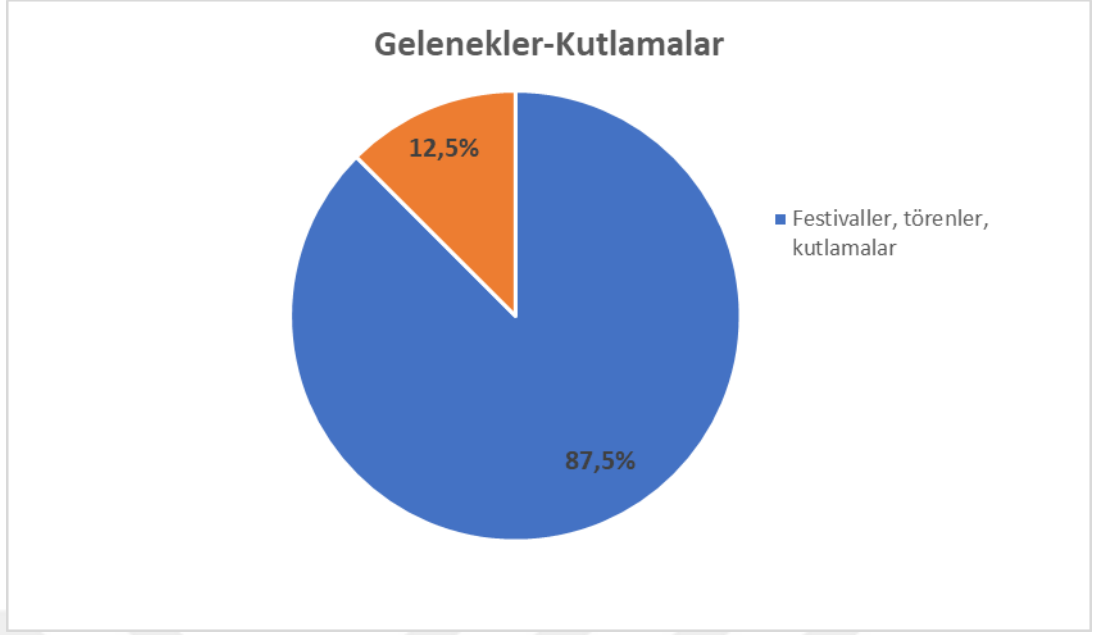
Şekil 22: Dinî Kurallara Dayalı Davranışlar/ Sözler Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.5.4. Doğum, Evlilik Gelenekleri ve Festivaller, Törenler, Kutlamalar

Tablo 25: Gelenekler – Kutlamalar Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Gelenekler-Kutlamalar	Frekans	%
Festivaller, törenler, kutlamalar	7	87,5%
Doğum, evlilik gelenekleri	1	12,5%
Toplam	8	100,0%

Tablo 25 incelendiğinde, dizide toplamda 8 kere gelenekler- kutlamalar öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen gelenekler- kutlamalar öğelerinin %87,5 ile “festivaller, törenler, kutlamalar”, %12,5 ile “doğum, evlilik gelenekleri” öğeleri olduğu belirlenmiştir. Dizide geçen gelenekler- kutlamalar öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 23’te verilmiştir.

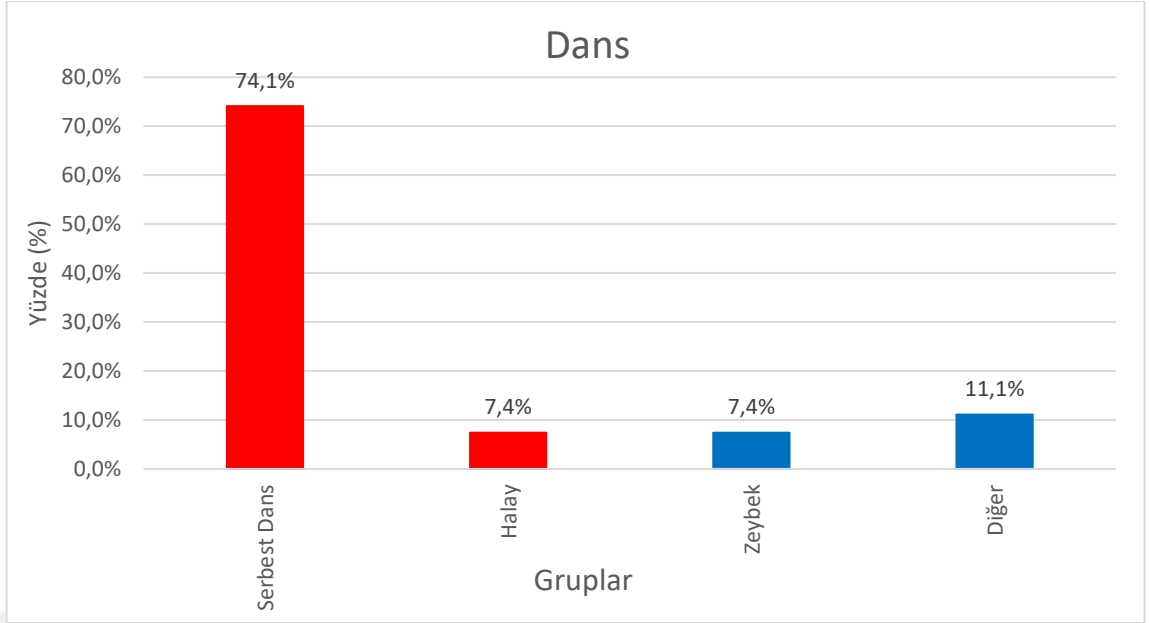
Şekil 23: Gelenekler-Kutlamalar Öğelerinin Sıklığına Ait Pasta Grafiği

4.5.5. Danslar

Tablo 26: Dans Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Dans	Frekans	%
Serbest Dans	20	74,1%
Halay	2	7,4%
Zeybek	2	7,4%
Diğer	3	11,1%
Toplam	27	100,0%

Tablo 26 incelendiğinde, dizide toplamda 27 kere dans öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen dans öğelerinin %74,1 ile “Serbest Dans”, %7,4 ile halay ve zeybek danslarının olduğu belirlenirken %11,1 oranında bunların dışında dans öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen dans öğelerinin sıklıklarına ait grafik, şekil 24’te verilmiştir.

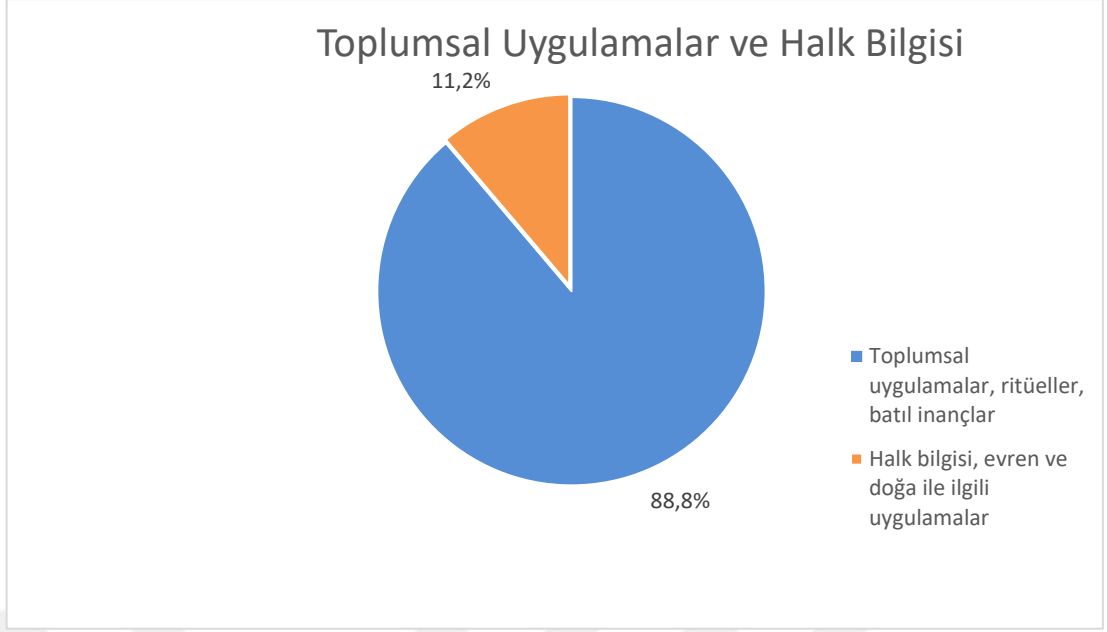
Şekil 24: Dans Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.5.6. Toplumsal Uygulamalar ve Halk Bilgisi

Tablo 27: Toplumsal Uygulamalar ve Halk Bilgisi Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Toplumsal Uygulamalar ve Halk Bilgisi	Frekans	%
Toplumsal Uygulamalar, ritüeller, batıl inançlar	246	88,8%
Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar	31	11,2%
Genel Toplam	277	100,0%

Tablo 27 incelendiğinde, dizide toplamda 277 kere toplumsal uygulamalar ve halk bilgisi öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen toplumsal uygulamalar ve halk bilgisi öğelerinin %88,8 ile “toplumsal uygulamalar, ritüeller, batıl inançlar”, %11,2 ile “halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar” olduğu belirlenmiştir. Dizide geçen toplumsal uygulamalar ve halk bilgisi öğelerinin sıklıklarına ait grafik, şekil 25’te verilmiştir.

Şekil 25: Toplumsal Uygulamalar ve Halk Bilgisi Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

4.6. Sosyal Yaşam

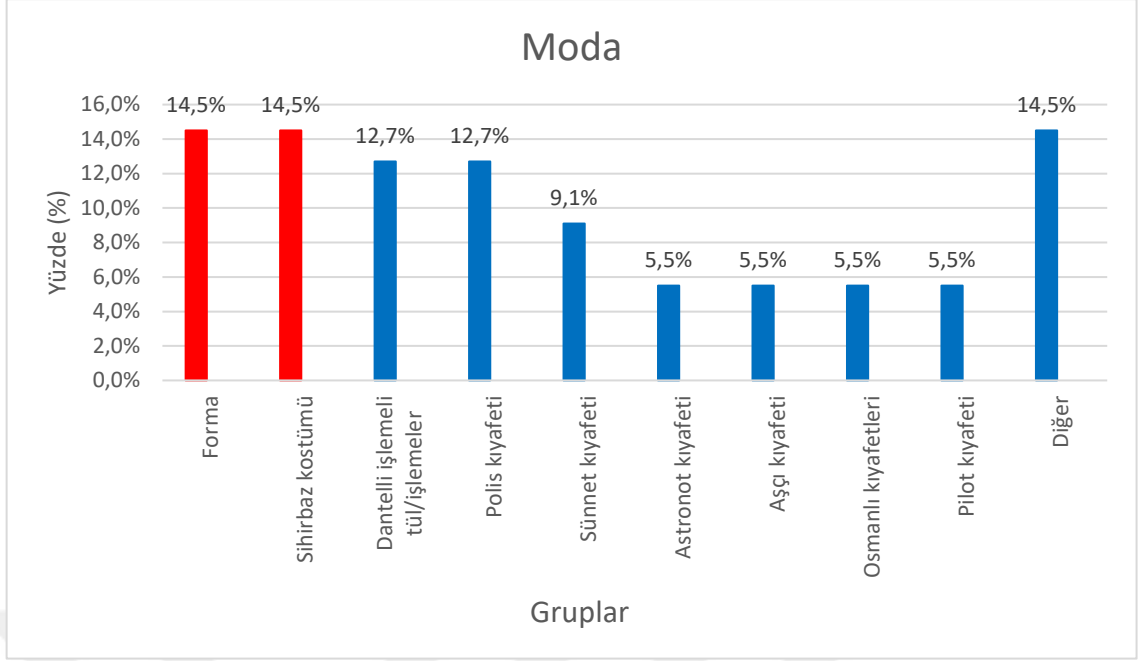
4.6.1. Moda

Tablo 28: Moda Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Moda	Frekans	%
Forma	8	14,5%
Sihirbaz Kostümü	8	14,5%
Dantelli işlemeli tül/işlemeler	7	12,7%
Polis Kıyafeti	7	12,7%
Sünnet Kıyafeti	5	9,1%
Astronot kıyafeti	3	5,5%
Aşçı kıyafeti	3	5,5%
Osmanlı kıyafetleri	3	5,5%
Pilot Kıyafeti	3	5,5%
Diğer	8	14,5%
Genel Toplam	55	100,0%

Tablo 28 incelendiğinde, dizide toplamda 55 kere moda öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen moda öğelerinin %14,5 ile “forma”, %14,5 ile “sihirbaz kostümü”, %12,7 ile “dantelli işlemeli tül/işlemeler”, %12,7 ile “polis kıyafetleri”, %9,1 ile “sünnet kıyafetleri”, %5,5 ile “astronot kıyafetleri”, %5,5 ile “aşçı kıyafetleri”, %5,5 ile “Osmanlı kıyafetleri” ve %5,5 ile “pilot kıyafetleri” olduğu belirlenirken %14,5 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen moda öğelerinin sıklıklarına ait grafik, şekil 26’da verilmiştir.

Şekil 26: Dizide Moda Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

Karakterlerin çizgi film içerisinde giymiş olduğu kıyafetlere bakıldığında ise:

Kamil: Mor bir gömlek altına yeşil bir İspanyol pantolon giydiği,

Hayri: Mavi ve kırmızı çizgileri olan bir kazak ve altına gri bir pantolon giydiği,

Mert: Görünüş itibarıyla Türk halıcılığının desenlerine benzeyen baklava desenli bir kazak ve altına mavi bir pantolon giydiği,

Akın: Açık mavi üzerine kapalı mavi çizgi desenli bir kazak ve altına kapalı yeşil bir pantolon giydiği,

Sevim: Siyah, kırmızı kareli bir gömlek ve altına kot bir pantolon giydiği,

Hale: Üzerinde kedi resmi olan turuncu bir hırka ve altına mor renkli kısa bir pantolon giydiği,

Basri Amca: Açık mavi bir gömleği üzerine daha kapalı renkte bir ceket ve altına kapalı renkli mavi bir pantolon giydiği,

Rüstem Ağabey: Yeşil çizgileri olan sarı bir kazak ve altına kahverengi bir pantolon giydiği tespit edilmiştir.

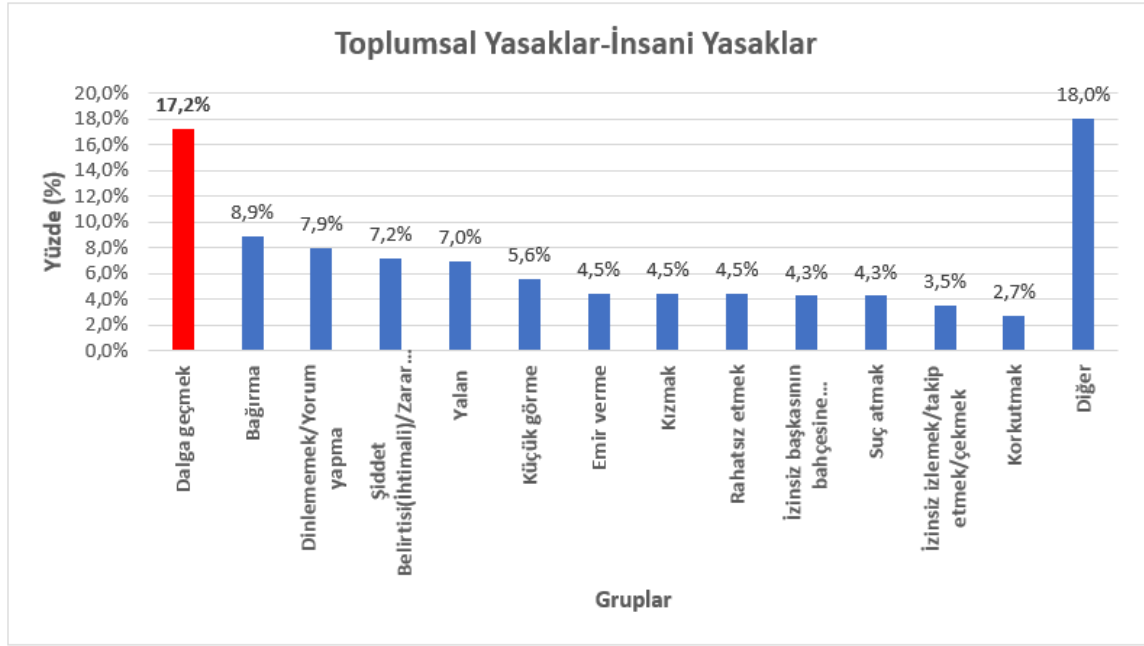
Yapılan incelemede karakterlerin moda anlayışında günümüz moda anlayışının benimsendiği görülmektedir ama herhangi bir Türk geleneğine ait unsura rastlanılmamıştır.

4.6.2. Toplumsal ve İnsani Yasaklar

Tablo 29: Toplumsal Yasaklar- İnsani Yasaklar ifadeleri Ögelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Toplumsal Yasaklar-İnsani Yasaklar	Frekans	%
Dalga geçmek	89	17,2%
Bağırma	46	8,9%
Dinlememek/Yorum yapma	41	7,9%
Şiddet Belirtisi(İhtimali)/Zarar verme	37	7,2%
Yalan	36	7,0%
Küçük görme	29	5,6%
Emir verme	23	4,5%
Kızmak	23	4,5%
Rahatsız etmek	23	4,5%
İzinsiz başkasının bahçesine girmek/terasına girmek/gözetlemek	22	4,3%
Suç atmak	22	4,3%
İzinsiz izlemek/takip etmek/çekmek	18	3,5%
Korkutmak	14	2,7%
Diğer	93	18,0%
Genel Toplam	516	100,0%

Tablo 29 incelendiğinde, dizide toplamda 516 kere Toplumsal yasaklar-insani yasaklar öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen toplumsal yasaklar-insani yasaklar öğelerinin %17,2 ile “dalga geçmek”, %8,9 ile “bağırma”, %7,9 “dinlememek/ yorum yapma”, %7,2 “şiddet belirtisi(ihtimali)/zarar verme”, %7,0 “yalan”, %5,6 “küçük görme”, %4,5 “emir verme”, %4,5 “kızmak”, %4,5 “rahatsız etmek”, %4,3 “izinsiz başkasının bahçesine girmek/ terasına girmek”, %4,3 “suç atmak”, %3,5 “izinsiz izlemek/ takip etmek/ çekmek”, %2,7 “korkutmak” öğeleri olduğu belirlenirken %18,0 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen müzik aletleri öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 27’de verilmiştir.

Şekil 27: Toplumsal Yasaklar- İnsani Yasaklar Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

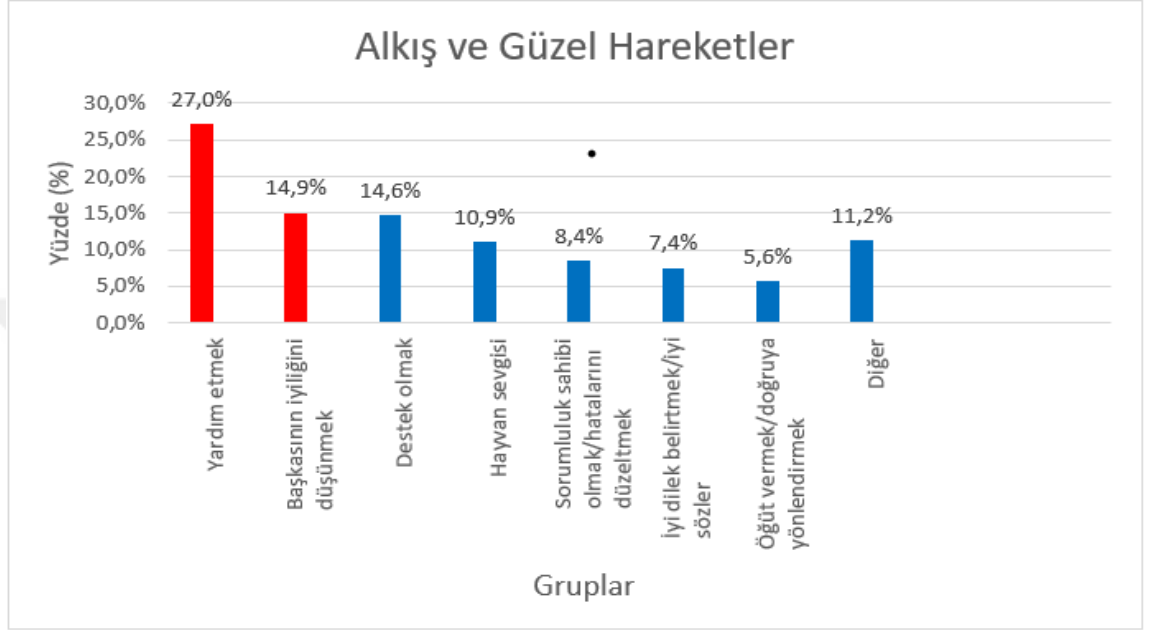
4.6.3. Alkış ve Güzel Hareketler

Tablo 30: Dizide Geçen Alkış ve Güzel Hareketler Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Alkış ve Güzel Hareketler	Frekans	%
Yardım Etmek	87	27%
Başkasının iyiliğini düşünmek	48	14,9%
Destek olmak	47	14,6%
Hayvan sevgisi	35	10,9%
Sorumluluk sahibi olmak/ hatalarını düzeltmek	27	8,4%
İyi dilek belirtmek/iyi sözler	24	7,4%
Öğüt vermek/doğruya yönlendirmek	18	5,6%
Diğer	36	11,2%
Toplam	322	100,0%

Tablo 30 incelendiğinde, dizide toplamda 322 kere alkış ve güzel hareketler geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen alkış ve güzel hareket öğelerinin %27 ile “yardım etmek”, %14,9 ile “başkasının iyiliğini düşünmek”, %14,6 ile “destek olmak”, %10,9

ile “hayvan sevgisi”, %8,4 ile “sorumluluk sahibi olmak/hatalarını düzeltmek”, %7,4 ile “iyi dilek belirtmek/iyi sözler”, %5,3 ile “öğüt vermek” ve %4,7 ile “adalet” olduğu belirlenirken %10,7 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen alkış ve güzel hareketlerin sıklıklarına ait grafik, şekil 28’de verilmiştir.

Şekil 28: Dizide Geçen Alkış ve Güzel Hareketlerin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

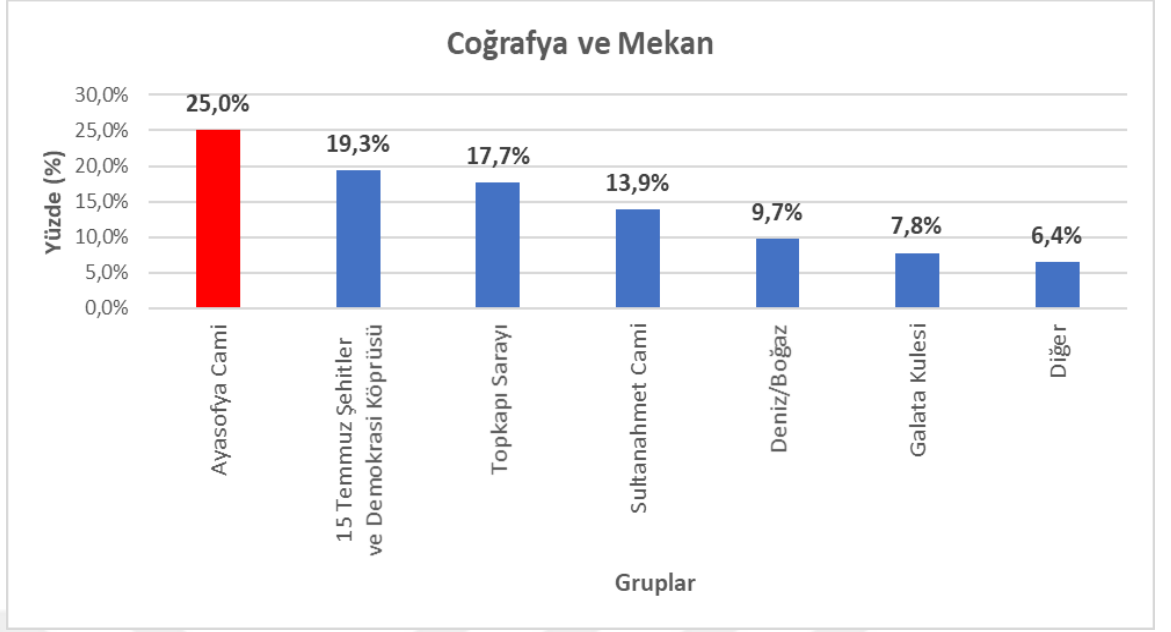
4.7. Coğrafya ve Mekân

4.7.1. Yerler (İller veya diğer yerleşim yerleri)

Tablo 31: Coğrafya ve Mekân Öğelerinin Sıklıklarına Göre Dağılımı

Coğrafya ve Mekân	Frekans	%
Ayasofya Cami	167	25,0%
15 Temmuz Şehitler ve Demokrasi Köprüsü	129	19,3%
Topkapı Sarayı	118	17,7%
Sultanahmet Cami	93	13,9%
Deniz/Boğaz	65	9,7%
Galata Kulesi	52	7,8%
Diğer	43	6,4%
Toplam	667	100,0%

Tablo 31 incelendiğinde, dizide toplamda 667 kere coğrafya ve mekân öğelerinin geçtiği belirlenmiştir. En fazla geçen coğrafya ve mekân öğelerinin %25,0 ile “Ayasofya camii”, %19,3 ile “15 temmuz şehitler ve demokrasi köprüsü”, %17,7 “Topkapı sarayı”, %13,9 “Sultanahmet camii”, %9,7 “deniz/boğaz”, %7,8 “galata kulesi” öğeleri olduğu belirlenirken %6,4 oranında bunların dışında öğelerin geçtiği belirlenmiştir. Dizide geçen coğrafya ve mekân öğelerinin sıklıklarına ait grafik şekil 29’da verilmiştir.

Şekil 29: Coğrafya ve Mekân Öğelerinin Sıklığına Ait Histogram Grafiği

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamında TRT Çocuk kanalında 2014 Aralık ayından itibaren yayımlanan “Rafadan Tayfa” çizgi filminin ilk 41 bölümünden doküman incelemesi yoluyla veriler toplanmış ve içerik analizi ile Türk kültürüne, geleneklerine, göreneklerine, âdetlerine ait izler tespit edilmiştir. Çizgi filme ulaşmak için “YouTube” adlı video içeriği sağlayan genel ağ sitesinden yararlanılmıştır. İlk alt öge yiyecek ve içecek başlığı incelendiğinde en çok gösterilen ve ifade edilen yiyeceğin %10,1 oranıyla kurutulmuş kırmızı biber olduğu belirlenmiştir. En az orana sahip yiyecek ise %3,3 ile yağ ve %3,8 ile baklava olarak belirlenmiştir. Çizgi film içerisinde oranı yüksek olan geleneksel yemeklerde ise %32,2 ile köfte ekme ilk sırada yer alırken onu sırasıyla %27,1 baklava ve %6,3 ile aşure takip etmektedir. İçeceklere bakıldığında ise %47,5 ile çay, en yüksek orana sahip içecek olarak tespit edilmiştir. Diğer başlığı %10,7’dir. Bu başlık altında gazoz, Türk kahvesi ve ayran kendine yer bulmaktadır. Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan yemekler, tespit edilen bulgulara göre izleyiciye Türk kültürünü yansıtmaktadır.

Yapılan araştırmada yemek zamanları ve sofrada adabı kısmında %66,7 ile akşam yemeğinden, %33,3 ile öğlen yemeğinden bahsedilmektedir. Sabah kahvaltısı bölümlerde tespit edilememiştir. Resmî tatiller ve çalışma zamanı kısmında ise %86,7 oranı ile çalışma zamanı, %13,3 ile resmî tatiller (çalışma dışı) zamanlarının tespiti gerçekleştirilmiştir. Bölümlerde Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan kahvaltı sofrasına yer verilmemesi büyük bir eksiklik olarak görülmektedir. Ayrıca resmî tatiller başlığında millî bayramlarımız, dinî bayramlarımız ve özel günlerin tespit edilememesinden kaynaklı millî değerleri yansıtmadığı için eksiklik olarak görülmektedir.

Boş zaman etkinlikleri ve hobiler kısmında ise karakterlerin en çok tercih ettiği boş zaman etkinliğinin %43,1 ile oyun oynamak olduğu tespit edilmiştir. Oyun oynama etkinliğini sırasıyla %15,3 ile sorumluluk almak ve ders çıkarmak, %9,7 ile macera, yardım etmek ve yarışma etkinlikleri izlemiştir. İncelenen bölümlerde boş zaman etkinliklerinin izleyiciye olumlu etki bırakacak şekilde oluşturduğu düşünülmektedir. Karakterlerin boş zamanlarında yaptıkları davranışlar izleyiciye örnek oluşturabilecek niteliktedir.

Karşılıklı konuşmalarda kullanılacak sözler ve kalıplar kısmında ise karakterlerin en çok tercih ettiği hitap şeklinin %16,3 ile Hayri sözcüğü olduğu onu sırasıyla %9,8 ile Basri Amca ve %9,4 ile Akın sözcükleri olduğu tespit edilmiştir. Karakterler, yaş aralıklarının yakın olmasından dolayı birbirlerine isimleriyle hitap etmektedirler. İsim hitaplarının dışında %9,8 ile Basri Amca, %7,2 ile ağabey hitap sözcükleri kullanılmaktadır. “Amca” %1,1 oran ile en az kullanılan hitap sözcüğü olarak tespit edilmiştir. İletişimde karşılıklı konuşmalarda kullanılan sözler ve kalıplar büyük önem arz etmektedir. Yapılan araştırmada karşılıklı konuşmalarda kullanılan sözler ve kalıpların Türk kültürünü yansıttığı düşünülmektedir.

Yeme ve içme alışkanlıkları alt ögesinde çizgi film içerisinde herhangi bir olumsuz durumla karşılaşılmamıştır. Karakterler geleneksel Türk yemeklerini tercih etmektedir ve izleyiciye bu şekilde yansıtılmaktadır. Yapılan incelemede oyunlar kısmında ise karakterlerin %36,8 oranında futbol maçı yaptığı ve onu sırasıyla %15,3 ile çember taş oyunu, %8,9 ile uçurtma oyununun takip ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca Türk kültür geleneğinde yer edinen cirit oyunundan %3,1 ile bahsedildiği tespit edilmiştir. Oyunlar kısmında geçen oyunların günümüz çocuklarına hitap eden ve çocukların oynadıkları oyunlar olduğu tespit edilmiştir.

Müzik kısmında ise çizgi film içerisinde olaylar yaşanırken %65,2 oranında hareketli müzik çaldığı sırasıyla %21,3 jenerik müzik ve %6,5 ile duygusal müzik çaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca edebiyat ve sanat başlığı altında kendine yer bulan müzik kısmında çizgi film içerisinde %50,0 ile halk müziği ve %31,8 ile pop müzik tercih edildiği tespit edilmiştir. Çizgi film içerisinde olaylar yaşanırken hareketli müziklerin yanı sıra halk müziğinin kullanıldığı da tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra müzik aletlerinde ise %34,5 radyonun ve %21,0 ile gramofonun tercih edildiği saptanmıştır. İncelenen bölümlerde Türk kültürünü yansıtan halk müziği, uzun hava ve zeybek müziklerinin yer aldığı ama geleneksel Türk müziğini tam anlamda yansıtmadığı düşünülmektedir. Rafadan Tayfa çizgi filminde karakterlerin kişilik özellikleri ise kurgunun devingen olabilmesi açısından iyi kurgulanmış ve çeşitlilik sağlanmıştır. Ayrıca karakterlerin zevkleri, hobileri ve davranışları Türk geleneğini yansıtır biçimde kurgulanmıştır.

Selamlaşma ifade ve davranışları kısmında %16,9 ile “sağ ol” sözcüğünün en çok kullanılan selamlaşma ifadesi olduğu ve onu sırasıyla %13,1 ile “teşekkür ederim”, %12,1 ile “özür dilerim”, %11,5 ile “merhaba” sözcüklerinin takip ettiği tespit

edilmiştir. Diğerler başlığı altında “hoş geldin, iyi akşamlar, iyi günler, selam, günaydın, mutlu günler, iyi geceler, kolay gelsin, güle güle ve nasılsın” selamlaşma ifadeleri yer almaktadır. Araştırmada selamlaşma ifade ve davranışlarının genel olarak tüm bölümlerde kullanıldığı ve izleyiciye iyi yansıtıldığı düşünülmektedir.

Çizgi film içerisinde aile yapıları yüzeysel düzeyde izleyiciye aktarılmış ve bir aile ortamı gösterilmeden karakterlerin konuşmalarıyla izleyiciye verilmiştir. Kuşaklar arası ilişkilerde kurgunun akıcılığını sağlayabilmek ve hareket katabilmek için küçük yaştaki karakterler ile büyük yaştaki karakterler arasında tartışmalar çıkmaktadır. Kuşaklar arası anlaşmazlıklar, ilk bölümlerde fazla olmakla birlikte giderek azalmakta ve kuşaklar arası çatışma yerini anlamaya bırakmaktadır. Ayrıca çizgi film içerisinde izleyiciye politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler yansıtılmamıştır. İdeolojik yaklaşımların sergilenmemesi, sorgulamadan kabul eden çocuklara bu tarz iletilerin verilmemesi olumlu bir yaklaşım olarak görülmektedir.

Konuk etme, ikram ve hediyeler kısmında ise ikram %42,1 oranında tespit edilmiştir. Ayrıca misafirperverlik oranının ise %34,7 olduğu belirlenmiştir. Karakterlerin ikram ve misafirperverlikte olumsuz bir tutum sergilemedikleri aksine olumlu davranışlar sergileyerek örnek oldukları düşünülmektedir. Türk milleti için ikram ve misafirperverlik çok önem arz etmektedir. İncelenen bölümlerde ikramın ve misafirperverliğin çizgi film içerisinde yüksek oranda verilmesi, Türk kültürünü iyi yansıttığını göstermektedir.

Değerler başlığı altında Millî Eğitim Bakanlığının yayımlamış olduğu Türkçe öğretim programındaki on kök değere göre inceleme yapılmıştır. Yapılan incelemede ise yardımseverlik %24,7 oranıyla en çok vurgulanan değer olarak tespit edilmiştir. İkinci sırada %18,1 ile dostluk, üçüncü sırada ise %13,9 ile saygı değeri olduğu belirlenmiştir. En az orana sahip değerlerin ise %1,9 ile vatanseverlik değerinin olduğu tespit edilmiştir. Çizgi film içerisinde değerlere aynı oranda dikkat çekilmediği, bazı değerlere vurgu yapılırken bazı değerlerin ise yüzeysel verildiği tespit edilmiştir. Vatanseverlik değerinin çizgi film içerisinde az oranda verilmesi büyük bir problem olarak görülmektedir. Ayrıca değer aktarımı, oluşturulan kurgu ile izleyiciye direkt aktarmak yerine dolaylı yoldan iletilen mesajlar ile benimsetilmeye çalışılmıştır.

Eğitim ve tarih sevgisi kısmında ise Türk eğitimin içeriğiyle, yöntem ve teknikleriyle ilgili bilgi verilmesi eğitim başlığı altında değerlendirilmiştir. Türk eğitimiyle ilgili

%13,5 oranında bilgi verildiği, %0,7 ile Türk tarihi ve sevgisiyle ilgili bilgi verildiği belirlenmiştir. İncelenen bölümlerde Türk tarihi ve şahsiyetleriyle ilgili bilgilerin yer almadığı tespit edilmiştir. Dil sevgisi başlığında ise %21,1 ile dil sevgisine vurgu yapıldığı ve %64,2 ile “sözcük gösterimi” ile birlikte dil sevgisinin vurgulandığı belirlenmiştir. Rafadan Tayfa çizgi dizisindeki karakterler kısa, yalın cümleler kullanmıştır ve konuşmalarda akıcılığı bozan sözcüklere yer verilmediği belirlenmiştir.

Sanat ve edebiyat kısmında ise %26,8 ile müzik sanatının ve onu sırasıyla %21,3 ile fotoğrafçılık, %18,4 ile resim ve heykel sanatının takip ettiği tespit edilmiştir. En az oranda ise %7,1 ile edebiyat tespit edilmiştir. Çizgi film içerisinde geleneksel Türk mimarisine kurgunun geçtiği İstanbul şehrindeki yapılar üzerinden dikkat çekilmiştir. Ayrıca çizgi filmde sokakların gösterimi sırasında ekrana yansıyan evler, günümüz Türk mimarisine uygun olarak tasarlanmıştır. Genel anlamda sanata ve edebiyata vurgu yapıldığı belirlenirken sadece edebiyat başlığı altında Türk kültür unsurlarına vurgu yapıldığı tespit edilmiştir. Gösteri sanatları kısmında %48,8 ile taklit sanatı ve %34,1 ile kukla sanatı tespit edilmiştir. Diğerleri kısmı %17,1 olarak tespit edilmiştir ve içerisinde Türk kültürüne ait karagöz ve hacivat, orta oyunu, meddah ve köy seyirlik oyunu gösteri sanatları yer almaktadır. Çizgi film içerisinde el sanatlarından iğne oyasına yer verilmiştir. Minyatür sanatı, hat sanatı, ebru sanatı, çinicilik, halı dokuma, seramik, çömlek ve kanaviçe el sanatlarına yer verilmemesi, büyük bir problem olarak görülmektedir.

El sanatları kısmında ise iğne oyası %100 oranında tespit edilmiştir. El sanatları içerisinde yer alan minyatür, hat sanatı, ebru sanatı, çinicilik, halı dokuma, kalemişi ve seramik çömlek sanatlarına çizgi film içerisinde değinilmediği tespit edilmiştir. Özel günler ve folklor kısmında ise %50 oranında düğünlerden ve %50 oranında yaşlılara yardım haftasından bahsedildiği belirlenmiştir. Özel günler ve folklor başlığı içerisinde yer alan millî bayramlara, dinî bayramlara ve cenaze törenlerine çizgi film içerisinde dikkat çekilmediği, bilgi verilmediği tespit edilmiştir. Kültürün yapı taşlarından olan millî bayramlara, dinî bayramlara ve cenaze törenlerine çizgi film içerisinde yer verilmemesi büyük bir eksiklik olarak görülmektedir.

Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler kısmında ise en çok oranı deyimlerin aldığı görülmektedir. Deyimlerin oranı %89,9’dur. Onu %6,5 ile bilmece takip etmektedir. Diğerleri kısmı ise %3,6’dır. Diğer başlığı atasözleri, mani, tekerleme, ninni

başlıklarından oluşmaktadır. Türk dilinin yapı taşlarından olan deyimlere çizgi film içerisinde çok fazla yer verilirken atasözleri, mani, tekerleme ve ninniyle ilgili az dikkat çekildiği ve bilgi verildiği belirlenmiştir. Sözlü gelenek içerisinde önemli görülen mani, ninni, atasözleri, tekerlemelerin izleyiciye hiç verilmemesi veya az oranda verilmesi, geçmişten günümüze getirdiğimiz unsurları geleceğe aktarmada sorunlar yaşandığını göstermektedir.

Yapılan araştırmada çizgi film içerisinde dinî kurallara dayalı davranışlar, direkt olarak izleyiciye aktarılmamıştır. Dinî kurallara dayalı davranışlarda %46,9 ile aşure dağıtımını en fazla orana sahip davranış olarak tespit edilmiştir. Diğerleri başlığında içerisinde ise ziyan etmemek, şükretmek ve dua etmek davranışları yer almaktadır. Dinî sözler ve sözcüklerin oranı ise %40,6'dır. Dinî sözler ve sözcüklerin içerisinde "maşallah, Allah korusun, helal olsun" gibi söz ve söz grupları yer almaktadır. Dinî davranışlar ve sözler, bölümlerin ana temasını oluşturmamakla birlikte izlenen tüm bölümlerde 32 frekans olarak belirlenmiştir. Bu minvalde din kültürümüzün izleyiciye yeteri düzeyde aktarılmadığı görülmektedir.

Festivaller ve kutlamalar kısmında ise %87,5 ile festivaller, törenler ve kutlamalar birinci sırayı alırken onu %12,5 ile doğum, evlilik gelenekleri takip etmektedir. Türk festival, tören ve kutlamalarının ayrıca Türk doğum ve evlilik geleneklerinin izleyiciye yüzeysel aktarıldığı belirlenmiştir. Danslar kısmında ise %74,1 ile serbest dans en yüksek orana sahip dans olarak belirlenmiştir. Serbest dansı %7,4 oranla zeybek ve halay dansları takip etmektedir. Geleneksel Türk danslarına az oranda yer verildiği belirlenmiştir.

Toplumsal uygulamalar ve halk bilgisi alt başlığında ise toplumsal uygulamalar %88,8 olarak halk bilgisi ve evreni doğa uygulamaları ise %11,2 olarak tespit edilmiştir. Halk bilgisi ve evreni doğa uygulamaları başlığı altında Türk insanının doğa ile ilgili düşünceleri ve bilgileri yer alırken tarım ve meteorolojiyle (hava durumu) ilgili görüşleri de yer almıştır. Türk toplumunda yaşayan bireylerin günlük hayatta yaptığı birçok uygulama çizgi film içerisinde kendine yer bulmuştur. Kışlık hazırlıkları, doğa ile ilgili düşünce ve bilgiler, ve batıl inançlar bunlardan bazılarıdır.

Moda kısmında ise günümüz günlük yaşamına uygun birçok kıyafetin gösteriminin yapıldığı tespit edilmiştir. En yüksek oran ise %14,5 ile forma ve sihirbazlık kostümü olarak belirlenmiştir. En az orana sahip kıyafet ise %5,5 ile aşçı kıyafeti, pilot kıyafeti,

astronot kıyafeti ve Osmanlı kostümleri olarak belirlenmiştir. İzlenen bölümlerin genelinde Türk kültürünü yansıtacak herhangi bir kıyafete rastlanmamıştır. Çizgi film moda anlayışı içerisinde karakterlerin giydiği kıyafetler ve evlerin dekorasyonlarında kullanılan malzemelerin günümüz moda anlayışına uygun olduğu belirlenmiştir.

Toplumsal ve insani yasaklar kısmında ise %17,2 ile dalga geçmek, en fazla orana sahip yasak olarak belirlemiştir. Onu sırasıyla %8,9 ile bağırma ve %7,9 ile dinlememe eylemlerin takip etmektedir. En az orana sahip yasak ise %2,7 ile korkutmak eylemidir. Çizgi film içerisinde birden fazla toplumsal ve insani yasağa yer verildiği tespit edilmiştir. Bu yasaklardan bazıları yalan söylemek, küçük görmek, emir vermek, kızmak, rahatsız etmek, suç atmak, izinsiz izlemek/takip etmek/çekmek olarak belirlenmiştir. Rafadan Tayfa çizgi filmi izleyicisi çocuklardır ve çocuklar tarafından ilgiyle takip edilmektedir. Çizgi film içerisinde bu kadar olumsuz ögenin olması, çocuklar açısından büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Alkış ve güzel hareketler kısmında ise %27 ile yardım etmek ilk sıraya yerleşmektedir. Onu sırasıyla %14,9 ile başkasının iyiliğini düşünmek ve %14,6 ile destek olmak takip etmektedir. Bunların yanı sıra hayvan sevgisi, sorumluluk sahibi olmak, iyi dilek belirtmek, öğüt vermek, verilen diğer alkış ve güzel hareketlerdendir. Çizgi filmin izlenen tüm bölümlerinin teması alkış ve güzel hareket davranışları üzerinden kurgulanmıştır. Çizgi film içerisinde alkış ve güzel hareketlerinin oranının da tüm bölümlerde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Alkış ve güzel hareketlerin yüksek oranda olması Türk milletinin değerlerini gelecek nesillere taşıyacak çocuklara örnek olması açısından elzem görülmektedir.

Coğrafya ve mekân alt ögesinde ise en çok Ayasofya Cami'nin gösterildiği belirlenmiştir. Ayasofya Cami'nin oranı %25,0'dır. Onu %19,3 ile 15 Temmuz Şehitler ve Demokrasi Köprüsü, %17,7 ile Topkapı Sarayı, %13,9 ile Sultanahmet Cami takip etmektedir. Diğerlerin oranı ise %6,4 olarak belirlenmiştir. Diğerler başlığının içerisinde Türkiye'nin diğer şehirleri Çorum, Van, Ardahan, Kahramanmaraş, Malatya, Mardin, Mersin, Adana, Kastamonu yer almaktadır. Ayrıca Türkiye'nin diğer şehirleriyle ilgili sadece karakterlerin birbirleriyle konuşmaları sırasında sözel olarak bilgi verildiği ve herhangi görsel bir uyarıcıya yer verilmediği görülmektedir. Çizgi filmin hikâyesinin İstanbul şehrinde geçmesinden dolayı İstanbul'da Türk kültürünü yansıtan ve önemli görülen yapılar izleyiciye yüksek oranda gösterilmiştir.

Şahin (2019)'in değerler üzerine yapmış olduğu çalışmada Rafadan Tayfa çizgi filminin on bölümünü inceleyerek en fazla verinin öz denetim değeri olduğunu ve vatanseverlik değerinin en az veriye sahip değer olduğunu tespit etmiştir. Yapılan araştırmada en az değer vatanseverlik olması açısından benzerlik gösterdiği ama diğer yandan yapılan araştırmada en fazla veriye sahip değer yardımseverlik değeri olarak belirlendiği için bu açıdan iki çalışma arasında farklılık bulunmaktadır.

Ayrıca Karaca (2019) ve Çimen (2019) de yapmış oldukları çalışmalarda Rafadan Tayfa çizgi filminde vatanseverlik değerini en az veriye sahip değer olarak tespit etmişlerdir. Yapılan bu çalışmada ise en az orana sahip değer vatanseverlik değeri olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmaların birbirlerini desteklediği belirlenmiştir. Çimen (2019) ve Karaca(2019) yapmış oldukları çalışmada en fazla veriye sahip değeri, yardımseverlik olarak tespit etmişlerdir. Bundan dolayı yapılan çalışmalar benzerlik göstermektedir.

Şahin (2019) tüm veriler ışığında Rafadan Tayfa çizgi filminin değerler eğitimi açısından kullanılabileceğini belirtmiştir. Karaca (2019) ise olumsuz içeriklerin az olduğu ve değerlerin her bölümde yer aldığı yerli yapımların ve Rafadan Tayfa çizgi filminin desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Çimen (2019) ise Rafadan Tayfa çizgi filminin değer aktarımında olumlu örnekler sunduğuna dikkat çekmiştir.

Özdemir (2020)'in Rafadan Tayfa çizgi filminin ilk beş bölümünden elde ettiği verilere göre “sevgi” değeri ilk sırayı alırken “yardımseverlik” değeri ikinci sırada yer almaktadır. Bu açıdan yapılan çalışma ile farklılık bulunmaktadır. “Vatanseverlik” değerinin ise yapılan incelemede hiç tespit edilmediği ve bu nedenle son sırada yer aldığı belirtilmiştir. Bu açıdan çalışmalar arasında benzerlik bulunmaktadır.

Akyüz (2019) ‘ün yapmış olduğu çalışmada değerler ve kültürel unsurlara bakılmıştır. Araştırmacı sevgi, saygı, barış, hoşgörü, yardımlaşma, adalet değerlerini incelemiştir. Yapılan çalışmalar arasında değer sınıflandırılmasında farklılık bulunmaktadır. Araştırmada en fazla veriye sahip değer “sevgi” olduğu tespit edilmiştir. En az veri ise “adalet” değeri olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmalar arasında farklılık bulunmaktadır.

Çizgi film ve kültür alanında birçok çalışma yapılmıştır. Üzer (2019) “Küçük Hezarfen” çizgi filminde millî kültür, millî değer ve millî kimlik unsurlarını incelemiştir. Üzer yaptığı çalışmada millî kimlik unsurunu bir millî kimliğin

kazanılmasında ayırıcı bir nokta olarak görmektedir. Millî değerleri ise milleti diğer milletlerden farklılaştıran bir unsur olarak tanımlamaktadır. Millî kimlik için ise bir ulusun vatan, marş, sancak ve devlet gibi unsurlarının millî kimliğin varlığını sembolize ettiğini belirtmektedir. Bu bakış açısıyla yaptığı çalışmada Yapılan çalışmada “millî kültür” başlığı ilk sırada yer alırken “millî kimlik” başlığı son sırada yer almıştır.

Çolak (2019) yaptığı çalışmada “İstanbul Muhafızları” animasyonu üzerinden filmdeki popüler kültür unsurlarını ve kültürel miras öğelerini tespit etmeye çalışmıştır. Yapılan çalışmada çizgi filmin ilk 20 bölümü incelenmiştir. Popüler kültür kapsamında giyim, dans, müzik, oyun, cinsiyet, teknolojik aletler, kişisel özellikler incelenmiştir. Kültürel unsurlar kapsamında ise dil, aile, hitap, danslar, oyunlar, inanç ve giyim yer almaktadır. Yapılan çalışmada çizgi filmde kültürel unsurların çoğunun yer aldığı ve popüler kültür unsurlarının yüksek oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Ünsal (2020)’ın yaptığı çalışmada Keloğlan çizgi filminin 71 bölümü incelenerek veriler toplanmıştır. Araştırmacı yaptığı çalışmada Türk kültürüne ait tüm unsurları ayırım gözetmeksizin tespit etmiştir. Yapılan çalışmada en çok veriye sahip kültür ögesinin “deri çarık” olduğu tespit edilmiştir. En az veri ise “her köy evinin önünde bulunan taş kuyular” kültür unsuru olarak belirlenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda “Keloğlan” çizgi filminde kültürel unsurlarının izleyiciye her saniyede verildiği belirtilmiştir. Kültür unsurlarını ana karakterler, yardımcı karakterler ile başarılı bir şekilde aktarılmasından dolayı Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylere kültürel aktarım aracı olarak kullanabileceği belirlenmiştir.

Çizgi film ve kültür alanında yapılan bu çalışmalarda kültürel unsurları sınıflandırma şekli değiştiği için ve aynı zamanda farklı çizgi filmler üzerinde yapılan araştırmalar olduğu için benzerlik veya farklılık olarak karşılaştırmak mümkün değildir. Çalışmada birçok alt kültür unsuruna bakılarak kapsamı geniş tutulmuştur. Bu bağlamda diğer çizgi film ve kültür alanında yapılan çalışmalarla farklılık bulunmaktadır.

Ulusları birleştiren ve gelişmesini sağlayan kültürel birikimler, nesilden nesile günümüze kadar taşınmıştır. Bu birikimleri gelecek kuşaklara aktarmada en önemli görev günümüz yetişkinlerine ve onları gelecek nesillere taşıyacak çocuklara düşmektedir. Yetişkinler değişen çağ ile birlikte artık kültürel unsur aktarımında sözlü

ve yazılı ürünler kullanmak yerine daha eğlenceli ve cazip gelen görüntüsel anlatımları tercih etmelidir. Günümüz çocukları artık televizyonlar aracılığıyla çizgi filmlerle çok fazla vakit geçirmektedir. Çizgi filmler ile çocuklara birçok iletinin aktarımı kolaylıkla gerçekleşmektedir. Bu iletilerin içerisinde özellikle kültür aktarımının üzerinde durulması gerekmektedir. Çizgi film üzerinden çocuklara kültürel aktarım yapılırken tüm kültürel alt öğelere aynı özenin gösterilmesi ve teknolojinin gelişiminden yararlanarak kültürel unsur aktarımına dikkat edilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı yerli çizgi filmlere ağırlık verilmeli ve film yapımcıları akademisyenlerle çalışmalar yaparak ortak bir görüş çerçevesinde kültürel unsurları yansıtan yapımlar üretmelidir. Yerli üretim olan Rafadan Tayfa çizgi film ise eksikleriyle beraber genel anlamda kültürel unsurları taşıdığı ve izleyiciye yansıttığı için tercih edilmeli, desteklenmelidir. Türkçe öğretim programında yer alan kültür unsurlarının Rafadan Tayfa çizgi filminden yararlanarak dil becerilerine uygun olarak oluşturulan etkinlikler ile çocuklara aktarılabilir ve çocukların eğlenceli vakit geçirecekleri öğrenmeleri ortamları sağlanabilir. Bu bağlamda oluşturulan örnek etkinlik ekler kısmında yer almaktadır. Rafadan Tayfa çizgi filminin yoğun oranda barındırdığı kültürel unsurlardan Türkçe dersi bağlamında yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, Nefise. 2012. Türkiye’de animasyonun dünü ve bugünü. **Aylık Bilişim Kültür Dergisi**, s. 147: 106-113.
- Akca, Nihan. 2019. Televizyon Reklamlarının Çocuklar Üzerine Etkisi: Yiyecek Reklamları Üzerine Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akıncı, Ayşegül. 2013. Okul Öncesi Döneme Yönelik Hazırlanan Çizgi Filmlerde Değerlerin Sunumu: TRT Çocuk Kanalı Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aksan, Doğan. 2000. Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akyüz, Emine. “Çocuğun Bilgi Edinme ve Zararlı Yayınlarla Karşı Korunma Hakkı”.**1.Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 1. Kasım 2013**. Ankara: Ufuk Üniversitesi, 2013: 115-132.
- Albayrak, Ahmet. “Çocuğa Saygılı Medya Anlayışı (Psiko-Teolojik Eleştirel Yaklaşım)”. **1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 1. Kasım 2013**. Bursa: Uludağ Üniversitesi, 2013, 199-206.
- Anderson, R. Daniel, Çocuklar ve Medya: Bilişsel Gelişim ve Eğitim. **1.Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 2. Kasım 2013**. Massachusetts Amherst Üniversitesi, 2013: 77-89.
- Aslan, Durmuş, Mustafa Kale. 2021. **Çocukların Sosyokültürel Bağlama Katılımı ve Kültürel Öğrenme**. 3.b.s. ed. Durmuş Aslan, Mustafa Kale, İmray Nur. Kültür ve Çocuk (164-182). Ankara: Pegem Akademi, 2021.
- Aslan, Erkan. 2021. Animasyon (Çizgi Film) Tarihine Kültür Aktarımı Açısından Bir Bakış. **Folklor/Edebiyat Dergisi**. c. 27. s. 108: 1059-1074.
- Aslan, Osman, Ömer Yılar. 2019. Halk Bilimi Unsurlarının Gelecek Kuşaklara Aktarımında Çizgi Filmlerin Rolü: Rafadan Tayfa Örneği. **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi**. c. 9. s. 2: 646-669.
- Atan, Uğur. 1995. Animasyonun Kültür Aktarımındaki Yeri. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avcı, Neslihan, Kevser Tozduman. 2017. Bir Çizgi Filmin Popüler Kültür Açısından İncelenmesi: Rafadan Tayfa. **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**. c. 5. s. 1: 449-470.
- Aydın, Gülnur. 2020. **Kültür Öğretiminin Temel Kavramları**. 1.b.s. ed. Gülnur Aydın. Yabancı/İkinci Dil Öğretiminde Kültür ve Kültürel Etkileşim (1-47). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.

- Aydoğan, Müjdat, Ayşe Özgül İnce Samur. 2021. “Rafadan Tayfa” Çizgi Filminin Çocuk Edebiyatının Eğitsel İlkeleri Açısından İncelenmesi. **Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi**. c. 9. s. 1: 159-183.
- Aytan, Talat. 2011. Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Barın, Erol. 2003. Yabancılar Türkçenin öğretiminde temel söz varlığının önemi. **Türklük Bilimi Araştırmaları**. s. 13: 311-317.
- _____. 2004. Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)**. s. 1: 19-30.
- Bacanlı, Hasan. 2011. Değer, Değer midir?. **Eğitim Bir Sen Dergisi**. s. 19: 18-21.
- Bastı, D. Duygu. 2016. Bir Çizgi Filmin Halk Bilimi Açısından İncelenmesi: Pepee Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyükbaykal, Güven. 2007. Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri, **İletişim Fakültesi Dergisi**. c. 0. s. 28: 31-44.
- Büyüköztürk, Şener. 2017. **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. 23.b.s. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Can, Aytekin. 1995. Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine ve İletişimine Etkileri. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Creswell, John W. 2017. **Eğitim Araştırmaları**. 1.b.s. Edam Yayınları: İstanbul.
- Çarbuğa, Yakup. 2011. Televizyon Yayınlarının Çocuklara Etkisi ve Medya Denetimi Kapsamında Simge-Sembol Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelenk, Erkan. 1995. Televizyonda Gösterilen Çizgi Filmlerin İlkokul Çağı Çocukları Üzerindeki Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çimen, Muhammed Fatih. 2019. Kamu Yayıncısı TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çolak, Azra. 2019. Popüler Kültür Bağlamında Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Yeri: “İstanbul Muhafızları” İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Ahmet, Fatma Açık. 2011. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. **Türklük Bilimi Araştırmaları**. s. 30: 51-72.
- Demir, Özcan. 2019. **Filmin Çizgisi Çizgi Film ve Çocukların Beğenisi**. 1.b.s. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Doğanay, Ahmet, Murat Ataizi, Ali Şimşek, Jale Balaban Salı, Yavuz Akbulut. 2018. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**. Ed. Ali Şimşek. Verilerin Toplanması (134-161). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını. 2018.
- Eker, Gülin Öğüt. “Gelenekten Geleceğe Halk Edebiyatı”. https://www.academia.edu/33347239/Gelenekten_Gelece%C4%9Fe_Halk_Edebiyat_%C4%B1 [01.08.2022].
- Elgen, Müge, Mehmet Yakın. “Televizyon Reklamlarında Toplumsal Rol Sunumlarının Çocuğun Sosyalleşme Sürecine Etkisi”. **3.Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi. Kasım 2006**. İzmir: Ege Üniversitesi, 2006: 362-377.
- Ergin, Muharrem. 2013. **Türk Dil Bilgisi**. 1.b.s. İstanbul: Bayrak Yayınevi.
- Gökalp, Ziya. 2013. **Türkçülüğün Esasları**. 1.b.s. İstanbul: Bilgeoğuz.
- Göktepe, Erdem. 2015. Geçmişten Günümüze Hareketli Görüntü ve Türkiye’de Animasyonun Gelişimi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülden, Bahadır. 2019. Türkçe Öğretim Programlarının ve Türkçe Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Bağlamında Somut Olmayan Kültürel Miras Öğeleri Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Güler, Ahmet, Mustafa Bülent Halıcıoğlu, Serkan Taşgın. 2015. **Nitel Araştırma Yöntemleri: Sosyal Bilimlerde (Teorik Çerçeve, Pratik Öneriler, 7 Farklı Nitel Araştırma Yaklaşımı, Kalite ve Etik Hususlar)**. 2.b.s. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güler, Deniz A. “Soyutun Somutlaştırılması: Çizgi Filmlerin Kültürel İşlevleri”. **I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 1. Kasım 2013**. Mersin: Çağ Üniversitesi, 2013: 207-216.
- Günaydın, Beyza. 2011. Çocuklara Yönelik Programlarda Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sunumu: TRT Çocuk ve Yumurcak TV. Uzmanlık Tezi. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
- Gün, Mesut. 2015. Yabancılar Türkçe Öğretimi Veren Elemanların Adıyaman İli Çadır Kent Bölgesinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Araplara Türk Kültürü Aktarımına İlişkin Görüşleri. **Cappadocia Journal of History and Social Sciences**. c. 5: 119-138.
- Güvenç, Bozkurt. 2019. **Kültürün Abc’si**. 9.b.s. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İmİK, Ünal. 2014. **Çizgi Film ve Müzik**. 1.b.s. Ankara: Gece Kitaplığı.
- İnan, Taşkın. 2016. Çocuk Medyasında Evrensel ve Yerel Değerlerin Aktarımı: TRT Çocuk Kanalı Örneği. **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**. s. 25: 200-212.
- İşcan, Adem. 2017. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Filmlerden Yararlanma. **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, s. 58: 437-452.

- İşcan, Adem, Tufan Yassıtaş. 2018. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi). **Aydın Tömer Dil Dergisi**. c. 3. s. 1: 47-66.
- Kaba, Fethi. 2002. Türkiye’de Çizgi Film: Gelişimi ve Eğitimi. **Anadolu Sanat Dergisi**. s. 13.
- Karaca, Sabriye Sümeyra. 2019. Çizgi Filmlerde Değerler Eğitimi, Değerler Eğitimi Açısından Rafadan Tayfa Çizgi Filminin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, Bölükbaşı Fatma, Funda Keskin. 2010. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. **Journal of Turkish Studies**. c. 5. s. 4: 221-235.
- Kırık, M. Ali. 2013. Televizyonun Gelişim Çağı Çocukları Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Ebeveynlerin Kontrol Sorunu. **21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**. c. 2. s. 4: 189-198.
- Kırkkılıç, Ahmet. 2002. **Türk Dili Yazılı Anlatım ve Kompozisyon Bilgileri**. 1.b.s. Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Kramsch, C. 1993. Context and Culture in Language Teaching. Oxford: Oxford University Press.
- Kula, Fazıl. 2017. Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimliğin Geliştirilmesi Konusunda Yöneticilerin, Öğretmenlerin, Öğrencilerin ve Velilerin Beklentileri, Görüşleri ve Önerileri. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kurudayıoğlu, Mehmet, Seda Şahin. 2020. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Yer Alan Kök Değerler Açısından Rafadan Tayfa Çizgi Filminin İncelenmesi. **Journal of History School**. s. 47: 2636-2656.
- Mahiroğulları, Adnan. 2005. Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi. **Journal of Social Policy Conferences**. c. 0. s. 50: 1275-1288.
- Malatlayıoğlu, Özlem. 2014. Belirli Yaş Gruplarına Göre Çizgi Filmlerde Karakter Soyutlama Düzeyi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Miladinovic, M. “Culture in the foreign Language Learning Classroom. AFS Intercultural Programs.Connecting Lives, Sharing Cultures”. <http://www.afs.org/blog/icl/?p=3533> [28.07.2022]
- Millî Eğitim Bakanlığı. **Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni**. Ankara, 2000.
- _____. **Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği**. Ankara, 24 Eylül 2019.
- Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED). **Öğrencilerin Televizyon İzleme Alışkanlıkları**. Ankara, 2008.
- Millî Eğitim Bakanlığı, **Elektrik-Elektronik Teknolojisi Televizyon Sistemi**, Ankara, 2011.

- _____. 2019. **Türkçe Dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, Sınıflar) Öğretim Programı**. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- “Millî Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.)” **Resmi Gazete**, 14574, Haziran 1973.
- Okur, Alpaslan, Funda Keskin. 2013. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti Örneği. **The Journal of Academic Social Science Studies**. c. 6. s. 2: 1619-1640.
- Okur, Alpaslan, Gökçen Göçen. 2012. Güzel Konuşmada Televizyonu Kullanabilmek ve Bir Model Örneği Önerisi. **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**. c. 7. s. 29: 87-103.
- Öner, Necati. 1985. Zihniyet Farklılıkları ve Kültür. **Erdem Dergisi**. c. 1. s. 1: 83-96.
- Özbay, Murat. 2002. Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi. **Türk Dili**. c. 1. s. 602: 112- 120.
- Özdemir, D. Burcu, Ürün Yıldırım Önk. 2020. Yerli Çocuk Çizgi Filmlerinde İdeolojik Bir Söylem Olarak Yaşlılık: TRT Çocuk Örneği. **Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi**. s. 36: 161-185.
- Özdemir, Murat. 2010. Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, c. 11 s. 1: 323-343.
- Özen, Yener. 2014. Türk Millî Kültüründe Değerler ve Değerlerin Milletleşmeye Etkisi. **Düşünce – Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi**, c. 7. s. 14: 59-87.
- Öztürk Candan, Gonca Karayağız. 2007. Çocuk ve Televizyon. **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, c. 10. s. 2: 81-85.
- Pembecioğlu, Nilüfer. “Gelecek Kurguları ve Medya Algıları”. **1.Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 1, Kasım 2013a**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2013: 397-428.
- _____. TRT Çocuk / Çocuklar İçin Eğitim Hedeflerinin Eğlenceli İçeriğe Dönüşmesi Sürecinin Araştırılması. **1.Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 2, Kasım 2013b**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2013: 473-511
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. 2005. **Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri**. Ankara.
- _____. Türkiye’de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması. **1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 1. Kasım 2013**. Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 2013: 9-350.
- Sancak, Yunus. 2018. Çizgi Filmlerin Din Eğitimindeki Rolü Hakkında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Görüşleri: Sivas ve Kars İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Selma, E. Baykan. 2007. Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar  zerindeki Etkileri. **Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**. s. 2: 30-49.
-  ahin, Seda. 2019. Türkçe Dersi  ğretim Programı'nda Yer Alan Kök Değerler Açısından Rafadan Tayfa  izgi Filminin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
-  ent rk,  ener, Ayfer Keskin. 2019. Rafadan Tayfa  izgi Filminin Millî ve Evrensel Değerler Açısından Değerlendirilmesi. **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. c. 20: 143-157.
- Taher Anaam Al-Sharab , Tawfik Abdo. 2018. Kar ıla tırmalı Bir Bakış Açısıyla Dil  ğretiminde Kültür Aktarımı (Türkçe-Arapça  rneğinde). **Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe  ğretimi Dergisi**. c. 1. s. 1: 6-16.
- Tek an, Keziban. 2010. Kültür Aktarımında Yazılı Anlatımın Rolü. **Türklük Bilimi Araştırmaları**. s. 27: 595-619.
- Temizyürek, Fahri,  mr n Acar. 2014.  izgi Filmlerdeki Subliminal Mesajların  ocuklar  zerindeki Etkisi. **Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi**. c. 3. s.3: 25-39.
- Tosuncuoğlu, İrfan. 2020. **Yabancı Dil  ğretimi ve Kültür: Anadil Kültürü M ? Hedef Dil Kültürü M ?**. 1.b.s. ed. Onur Köksal. Yabancı Dil  ğretimi ve Kültür (39-57). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. 2020.
- TRT  ocuk, <https://www.trtcocuk.net.tr/video> [04.08.2022].
- Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> [05.07.2022].
- Tüzel, Sait. 2009. Animasyon Film ve Türk Masal Kahramanlarının  zelliklerinin  ocuk Eğitimi Açısından Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi.  anakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
-  lker, Nilüfer. 2007. 'Hitit Ders Kitapları'  rneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe  ğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine  z mleyici ve Değerlendirici Bir Bakış. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
-  nal n,   kr . 2014. **Dil ve Kültür**. 6.b.s. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
-  nsal, S. Begüm. 2020. Yabancı Dil Olarak Türkçe  ğretiminde "Keloğlan"  izgi Filminin Kültürel Etkileşim  gesi Olarak İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
-  zer, Mehmet. 2019. Küçük Hezarfen  izgi Filminde Yer Alan Millî Kültür, Millî Değer, Millî Kimlik Unsurlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yaralı, N. Avcı. 2017. Bir  izgi Filmin Popüler Kültür Açısından İncelenmesi: Rafadan Tayfa. **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**. c. 5. s. 1: 449-470.

- Yazıcı, Elçin, Işıl Yaman Baydar, Adalet Kandır. 2019. Çizgi Film ve Çocuk: Ebeveyn Görüşleri. **Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**. c. 10. s. 1: 10-19.
- Yazıcı, Elif. 2011. **Televizyon Yayınlarının Olumsuz Etkilerinden Çocukların Korunmasına Yönelik Düzenlemeler**. Uzmanlık Tezi. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
- Yılmaz, Çağla. 2018. Televizyon Dizilerinde Kültür Aktarımı: Gülbeyaz Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, İsmihan. 2017. TRT Çocuk Çocukla Çocuklaşmak. **TRT Akademi**. c. 2. s. 4: 584-597.
- Yorulmaz, Bilal. 2013a. Pepee Çizgi Filminin Din ve Değerler Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**. c. 6. s. 24: 438-448.
- _____. 2013b. Din ve Değerler Eğitimi Açısından Caillou Çizgi Filminin Değerlendirilmesi. **Diyanet İlmî Dergi**. c. 49. s. 3: 127-143.
- Yüksel, A. Haluk. 1986. Atatürkçü Düşünce Sisteminde Kültürel İletişimin Modele Dayalı Boyutları. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

Ek 1.

İnceleme Formu

Bölüm Sayısı (Bölüm Adı)

1.Günlük Yaşam

- Yiyecek-içecek
- Yemek zamanları, sofrada adabı
- Resmi tatilleri-çalışma zamanları
- Boş zaman etkinlikleri, hobileri,
- Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar(Bey, Hanım, Bay, Bayan, Hanımefendi, Beyefendi, Hanım teyze gibi kalıplara da bak).
- Yeme ve içme alışkanlıkları
- Oyunlar
  - Futbol Maçı:
  - Voleybol Maçı:
  - Basketbol Maçı:
  - Hentbol Maçı:
  - Saklambaç:
  - Körebe:
  - Topaç çevirme:
  - Cirit:
  - Uzun Atlama:
  - Tenis:
- Spor
  - Futbol:
  - Voleybol:
  - Basketbol:
  - Hentbol:
  - Cirit:
  - Uzun Atlama:
  - Tenis:

- Müzik

2.Kişiler Arası İlişkiler

- Kişiler
Hayri:
Sevim:
Akın:
Yumak:
Rüstem:
Mert:
Hayri:
Kamil:
Basri Amca:
- Selamlaşma ifade ve davranışları
Merhaba:
İyi akşamlar:
İyi günler:
Selam:
Günaydın:
Hayırlı Günler:
Hayırlı Akşamlar:
Hoş Geldin:
Hayırlı İşler:
Mutlu Günler:
Naber:
İyi geceler:
Selamun Aleyküm:
Aleyküm Selam:
Özür Dilerim:
Teşekkür Ederim:
Tebrik Ederim:
Görüşmek Üzere/Görüşürüz:
Güle güle:
Kolay Gelsin:
Sağ ol:
Hayırdır:
Afiyetle:
Kusura Bakma:
Yaşasın:
Rica Ederim:
Eline Sağlık:
Nasılsın:
Berhudar Ol:

- Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler
- Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler
- Konuk etme-ikram ve hediyeler
Konut etme/MisafirPerverlik:
Hediyeler:
- Diğerleri

3.Değerler ve Eğitim

- Değerler
- Eğitim
- Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi
Dil sevgisi:
Tarih Sevgisi:
- Diğerleri

4.Edebiyat-Sanat ve Müzik

- Edebiyat
- Müzik
Pop Müzik:
Rap Müziği:
Halk Müziği:
Müzik Aletleri:
- Sanat
Resim/Heykel:
Müzik:
Tiyatro:
Dans:
Sinema:
Edebiyat:
Mimari:
Fotoğrafçılık:
- Gösteri sanatları
Kukla:
Meddah:
Karagöz ve Hacivat:
Orta Oyunu:
Köy Seyirlik Oyunu:
Pantomim:
Taklid:
- El sanatları geleneği
Minyatür:
Hat Sanatı:
Ebru Sanatı:

Çinicilik:
Halı Dokuma:
Kalemişi/Kanaviçe:
İğne Oyası:
Seramik Çömlek:

- Diğerler

5. Gelenekler ve Folklor

- Özel günler ve Gelenekler
Millî Bayramlar:
Dinî Bayramlar:
Yılbaşı Kutlamaları:
Doğum Günü Kutlamaları:
Düğün:
Cenaze Törenleri:
- Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler
  1. Deyimler:
  2. Atasözleri
  3. Mani:
  4. Destan
  5. Efsane
  6. Tekerleme
  7. Bilmece
- Dinî kurallara dayalı davranışlar
- Doğum, evlilik gelenekleri
- Festivaller, törenler, kutlamalar
- Danslar
Misket Oyunu:
Ankara Oyunu:
Zeybek Oyunu:
Halay:
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bâtıl inançlar
- Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar
- Diğerleri

6. Sosyal Yaşam

- Moda
- Yasaklar
Toplumsal Yasaklar:
Dinî Yasaklar:
Millî Yasaklar:
İnsani Yasaklar:
- Alkış ve güzel hareketler

7.Coğrafya ve Mekân

- Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri)

Sultanahmet Cami:

Topkapı Sarayı:

Ayasofya Cami:

Boğaziçi Köprüsü:

Galata Kulesi:

Kız Kulesi:

Boğaz/Deniz:

Diğerler:

Kahramanmaraş:

İnegöl:

Ek 2.

Etkinliğin Adı	Bizim Gözümüzden Türk Şahsiyetler!
Sınıf Seviyesi	5-6-7
Etkinlik İçerisinde Kullanılan Temel Dil Becerileri	Dinleme/Yazma/Konuşma
Etkinliğin Amacı	Bu etkinlikte Türk toplumunda önemli bir yere sahip olan tarihi şahsiyetlerin tanınması; geçmiş dönemin koşullarının, sosyal yaşamının farkına varılması ve kültürel unsurlara sahip çıkılması amaçlanmıştır.
Etkinliğin Uygulanması	<i>Etkinlik Öncesi</i> Öğrencilere bir hafta öncesinden Türk tarihinde önemli bir yere sahip olan Türk şahsiyetler ile ilgili bilgi toplamaları ve araştırma yapmaları istenir. Gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra sınıf ortamında öğrencilerin birbirine ısınmasını sağlamak ve iletişimlerini güçlendirmek için ısınma çalışmaları yapılır. Kulaktan Kulağa Etkinliği: Bu etkinlik ile ilk sıradaki öğrencinin diğer arkadaşının kulağına tarihi bir olayla ilgili bilgi

	vermesiyle başlar ve ortaya çıkan sonuç değerlendirilir. Benim Sözlerim, Onun Elleri Etkinliği: Bu etkinlikte öğrenciler ikişerli gruplar oluşturur. Bir öğrenci bir Türk şahsiyetini tarihte bıraktığı izi arkadaşlarına anlatırken grup arkadaşı ise beden diliyle anlatılanları desteklemeye çalışır. <i>Etkinlik Sırası</i> Gerekli hazırlık çalışmaları ve ısınma hareketleri yapıldıktan sonra asıl etkinliğe geçiş yapılır. Öğrenciler beşli gruplara ayrılır. Öğrencilere Rafadan Tayfa çizgi filminin 20. Bölümü (İcat Peşinde) izletilir. https://youtu.be/M3nh8NKLOK4 Öğrenciler bölümü izledikten sonra Hezarfen Çelebi ile ilgili edindikleri bilgilerden yola çıkarak öğrendikleri bilgileri grup içerisinde değerlendirirler. Değerlendirmeler sonucundan eksik görülen yerler tespit edilir ve gruplar birbiriyle bilgi paylaşımında bulunur. Gruplara farklı olmak üzere Türk şahsiyetler dağıtılır. Gruplar dağıtılan kişilere uygun tiyatro metni yazar. Yazılan

	tiyatro metinleri gruplar tarafından canlandırılır. <i>Etkinlik Sonrası</i> Yapılan etkinlikler sonucunda süreç değerlendirmesi yapılarak hem bireysel hem de grup olarak eksik yönler tespit edilir. Süreç Değerlendirmesi Öz Değerlendirme Grup Değerlendirmesi Yapılan değerlendirmeler ışığında dünya tarihinde iz bırakmış Türk şahsiyetlerin; düşünürlerin, bilim insanlarının, mucitlerin ve sanatkarların değerinin bilinmesi gerektiği ve gelecek kuşaklara aktarılması gerektiği belirtilerek etkinlik sonlandırılır.
Kullanılan Materyaller	Rafadan Tayfa 20. Bölüm, kâğıt, kalem, geleneksel kıyafetler